

Banka Popullore e Republikës së Maqedonisë së Veriut

Drejtoria e Stabilitetit Financiar dhe e Politikës Makroprudenciale

***RAPORT I RREZIQEVE NË SISTEMIN BANKAR TË
REPUBLIKËS SË MAQEDONISË SË VERIUT NË
TREMUJORIN E PARË TË VITIT 2024***

Qershor, 2024

Përmbajtja

I. Përmbledhje	Error! Bookmark not defined.
II. Struktura e sistemit bankar	Error! Bookmark not defined.
1. Numri i bankave dhe struktura e pronësisë së sistemit bankar.....	Error! Bookmark not defined.
Bookmark not defined.	
III. Rreziqet në punën bankare	Error! Bookmark not defined.
1. Rreziku kreditor	Error! Bookmark not defined.
2. Rreziku valutor	Error! Bookmark not defined.
3. Rreziku i likuiditetit	Error! Bookmark not defined.
4. Rreziku nga ndryshimi i normave të interesit ..	Error! Bookmark not defined.
5. Rreziku nga paaftësia e pagesës	Error! Bookmark not defined.
IV. Ndryshmet më të rëndësishme të bilancit dhe profitabiliteti i sistemit bankar	Error! Bookmark not defined.
1. Aktivitetet e bankave	51
2. Profitabiliteti.....	Error! Bookmark not defined.

I. Përmbledhje

Mjedisi në të cilin operuan bankat në tremujorin e parë të vitit 2024 u karakterizua nga lëvizjet e favorshme në tregun valutor, rritja ekonomike mesatarisht më e shpejtë dhe inflacioni i stabilizuar në nivelin e tremujorit paraardhës, i cili vazhdon të jetë mbi mesataren historike. Në të njëjtën kohë vazhdojnë të ekzistojnë rreziqet nga mjedisi i jashtëm dhe pasiguria rreth realizimit të tyre që lidhen kryesisht me tensionet ekzistuese gjeopolitike. Në përputhje me kushtet në ekonomi, Banka Popullore nuk bëri ndryshime në normën bazë të interesit, e cila u mbajt në nivelin 6,3%. Në këtë tremujor i miratuan ndryshime shtesë në instrumentin e rezervës së detyrueshme, zbatimi i të cilave nga qershori i vitit 2024, në pjesën më të madhe nënkupton tërheqjen shtesë të një pjese të tepricës strukturore të likuiditetit nga sistemi bankar, që përkon me kujdesin, e që është një tipar i politikës monetare. Në të njëjtën kohë, masat kontribuojnë në forcimin e mëtejshëm të procesit të denarizimit dhe rritjen e kursimeve afatgjata në sistemin bankar. Pritet që ky përcaktim i politikës monetare, së bashku me ndryshimet e deritashme në rezervën e detyrueshme dhe me masat makroprudenciale të ndërmarra, të kontribuojnë në ngadalësimin e mëtejshëm të inflacionit dhe në ruajtjen e stabilitetit të kursit valutor. Aktivitetet e sistemit bankar ishin nën ndikimin e lëvizjeve të zakonshme sezonale në tremujorin e parë të vitit dhe rritja vjetore u ruajt në nivele solide. Treguesit e ekspozimit të sektorit bankar ndaj rreziqeve ishin të qëndrueshëm dhe testet e stresit tregojnë një kapacitet të mirë për të përballuar goditjet e supozuara. Megjithatë, mjedisi vazhdon të jetë i pasigurt, kryesisht nën ndikimin e faktorëve negativë të jashtëm, veçanërisht të theksuar nga trazirat gjeopolitike. Prandaj, nevojitet monitorimi i mëtejshëm dhe i kujdesshëm i rreziqeve dhe kujdesi në miratimin e politikave për të ruajtur stabilitetin e sektorit bankar edhe në periudhën e ardhshme.

Në tremujorin e parë të këtij viti vazhduan realizimet e favorshme të depozitave dhe të kredive. Rritja e depozitave në bazë vjetore vazhdon të jetë solide, pothuajse e pandryshuar në krahasim me tremujorin e mëparshëm, me një rritje vjetore të përshpejtuar të kredive të subjekteve jofinanciare. Depozitat e subjekteve jofinanciare shënuan rritje vjetore prej 9,1% (9,2% më 31.12.2023), me rritje të përshpejtuar të depozitave të amvisërive dhe rritje vjetore pak më të ngadaltë, por gjithsesi dyshifrore të depozitave të shoqërive jofinanciare. Analizuar sipas strukturës valutore, valuta vendase vazhdon të parapëlqehet, me rritje vjetore dyshifrore të depozitave në denarë, disa herë më të larta krahasuar me atë të depozitave në valuta (12,5%, përkatësisht 5,1%). Prirjet për kursim afatgjatë u ruajtën gjithashtu, ku depozitat afatgjata shënuan rritje të përshpejtuar vjetore që arriti në 28,3%, me rënie të mëtejshme të depozitave afatshkurtra dhe rritje më të ngadaltë vjetore të depozitave pa afat. Aktiviteti kreditues i bankave shënoi një rritje vjetore të përshpejtuar prej 6,2% (4,3% më 31.12.2023), pavarësisht kushteve të shtrënguara të kreditimit dhe të uljes së kërkesës për kredi në tremujorin e parë të vitit. Nën ndikimin kryesisht nga efektet sezonale, shumica e kategorive të aktiviteteve të sistemit bankar shënuan rënie ose rritje më të ngadaltë në bazë tremujore. Kështu, depozitat e subjekteve jofinanciare shënuan rënie (për 0,9%), ndërkohë që rritja e kredive u ngadalësua, që është 1% (1,9% në tremujorin paraardhës). Lëvizjet e këtilla janë të zakonshme për këtë periudhë të vitit dhe lidhen kryesisht me punën biznesore të ndërmarrjeve.

Aftësia e pagesës e sistemit bankar po përmirësohet. Raporti i mjaftueshmërisë së kapitalit arriti në nivelin 18,9%, që është më i larti që nga viti 2006. Përmirësimi i treguesit rezulton nga

rritja e mjeteve vetjake të bankave, më së shumti si pasojë e riinvestimit të fitimeve nga viti i kaluar, me një rënie të lehtë të njëkohshme të aktives së ponderuara me rrezik për shkak të ngushtimit të pozicionit të hapur valutor. Treguesit më të lartë të aftësisë së pagesës burojnë kryesisht nga kërkesat më të larta rregullatore dhe mbikëqyrëse në lidhje me kapitalin e bankave, që lidhen kryesisht me shtresat mbrojtëse të kapitalit (shtresa kundërciklike dhe mbrojtëse e kapitalit për bankat me rëndësi sistimore) dhe lejimin e kapitalit të përcaktuar në bazë të shkallës mbikëqyrëse. Duke pasur parasysh se Banka Popullore, në disa raste, rriti kërkesat për kapital në lidhje me shtresën mbrojtëse kundërciklike të kapitalit, e cila do të fillojë të zbatohet në periudhën e ardhshme, aftësia e pagesës e sistemit bankar pritet të vazhdojë të përmirësohet. Analizuar sipas përdorimit, rreth 37% e mjeteve vetjake të sistemit bankar u përkasin shtresave mbrojtëse të kapitalit ose janë “të lira” mbi nivelin minimal të kërkuar dhe bankat mund t’i përdorin për të përballuar sfidat e ndryshme gjatë lëvizjeve në rënie, gjatë cikleve ekonomike dhe në kushte krize. Testi i stresit i kryer tregon qëndrueshmërinë e sistemit bankar ndaj goditjeve të simuluar.

Treguesit e likuiditetit shënuan rënie të lehtë, por pa devijime të mëdha nga nivelet e zakonshme të kënaqshme. Kështu, mjetet likuide zënë 30,9% të totalit të aktives së bankave (31,8% më 31.12.2023), ndërsa mbulimi i detyrimeve afatshkurtra dhe i depozitave të amvisërive me mjete likuide është 52,5%, përkatësisht 61,8% (më 31.12.2023). Në vitin 2023, këta tregues ishin 52,3%, përkatësisht 65,3%. Shkalla e mbulimit të likuiditetit të sistemit bankar është 279,1%, që është dukshëm më shumë se minimumi rregullator (100%) dhe konfirmon nivelin e kënaqshëm të likuiditetit në dispozicion të sistemit bankar maqedonas. Rezultatet e testeve të stresit tregojnë një rezistencë të kënaqshme të sistemit bankar ndaj daljeve të supozuara ekstreme, individuale dhe të kombinuara të likuiditetit.

Në tremujorin e parë të vitit 2024, disa nga treguesit e ekspozimit ndaj rrezikut kreditor shënuan rritje, që vjen si pasojë e ndryshimeve metodologjike që u futën nga fillimi i vitit, me zbatimin e Vendimit të ri për metodologjinë e menaxhimit të rrezikut kreditor. Kështu, normat e kredive me probleme u rritën në nivelin 3,1% (subjektet jofinanciare), 3,8% (shoqëritë jofinanciare) dhe 2,3% (amvisëritë), si pasojë e rritjes së ndjeshme të kredive me probleme, që është efekt i qasjes së ndryshme metodologjike në përcaktimin e statusit jofunksional (më saktë, në numërimin e ditëve të vonësës), por jo i ndryshimit të aftësisë kreditore të klientëve. Në fakt, nëse ky efekt përjashtohet në muajin e parë të zbatimit të vendimit të ri, kreditë me probleme të subjekteve jofinanciare do të pësonin një rënie tremujore (-1,6%) dhe rrjedhimisht do të zvogëlohej edhe norma e kredive me probleme (në nivelin 2,7%).

Në tremujorin e parë të vitit 2024, prania e komponentit valutor (valuta e huaj dhe klauzola valutore) në bilancet e bankave vazhdoi të ulet dhe zbriti në nivelet 41,2% në aktive dhe 40,7% në pasive. Përveç këtyre ndryshimeve, ndryshime ka edhe në instrumentin e rezervës së detyrueshme, të cilat kishin për qëllim rritjen e denarizimit, ku vërehen prire pozitive. **Ekspozimi i sistemit bankar ndaj rrezikut valutor u ul ndjeshëm në bazë tremujore, në nivelin 6,1% të mjeteve vetjake, që është dukshëm më i ulët se kufiri rregullator prej 30%.**

Ekspozimi i bankave ndaj rrezikut të ndryshimeve në normat e interesit në portofolin e aktiviteteve bankare është brenda kufirit të përcaktuar (20%) dhe më 31.3.2024 është 10,1% të mjeteve vetjake, që paraqet një rritje tremujore prej 1,1 pikë përqindjeje. Ekspozimi i sistemit bankar ndaj rrezikut të tërthortë kreditor, si rezultat i pjesëmarrjes së kredive me normë

interesi të ndryshueshme dhe të rregullueshme në portofolin kreditor, vazhdon të jetë i konsiderueshëm, megjithëse pjesëmarrja e këtyre kredive shënoi një rënie tremujore në nivelin 69,4% të totalit të kredive (70,2 % më 31.12.2023).

Në tremujorin e parë të vitit 2024, pjesa më e madhe e treguesve të profitabilitetit dhe efikasitetit operacional të sistemit bankar u përmirësuan në krahasim me të njëjtën periudhë të vitit të kaluar. Fitimi i sistemit bankar vazhdoi të rritet (14,9%), megjithëse u ngadalësua në krahasim me të njëjtën periudhë të vitit të kaluar (44,3%). Në kushtet e rritjes së normave të interesit dhe të aktives së interesit, kontributin më të madh në rritjen e fitimit e patën të hyrat neto nga interesi, pothuajse nga të gjithë sektorët, edhe pse u rritën më ngadalë. Një kontribut të vogël në rritjen e fitimit patën të hyrat neto më të larta nga komisionet. Shkalla e kthimit e aktives mesatare (e cila është 2,3%, e ngjashme me mesataren për vendet e Ballkanit Perëndimor dhe EQL) dhe shkalla e kthimit të kapitalit dhe të rezervave mesatare (që është 18,2%) u përmirësuan në krahasim me të njëjtën periudhë të vitit të kaluar (2,2%, përkatësisht 17,6%). Zërat kryesorë të shpenzimeve të bankave shënuan rritje, veçanërisht shpenzimet e zhvlerësimit (57,1%), e cila pjesërisht rezulton nga ndryshimet e sipërpërmendura në rregulloren e menaxhimit të rrezikut kreditor. Rritje solide prej 10,2% shënuan shpenzimet operative, por me një rritje më të fortë të të hyrave totale, raporti ndërmjet shpenzimeve operative dhe të të hyrave u ul në nivelin 40,7% (kundrejt 43.,% për tre muajt e parë të vitit 2023).

Në përgjithësi, edhe në tremujorin e parë të vitit 2024, sektori bankar ruajti stabilitetin dhe besueshmërinë në operacione, me aftësi të përmirësuar të pagesës, likuiditet të ruajtur dhe cilësi të mirë të portofolit kreditor. Megjithatë, kushtet mbetën të pasigurta, duke qenë se vazhdon të ketë rreziqe për ekonominë globale dhe atë vendase në periudhën afatshkurtër dhe afatmesme. Prandaj, nevojitet një kujdes i mëtejshëm, veçanërisht në monitorimin dhe menaxhimin e rrezikut kreditor, rëndësia e të cilit rritet në kushtet e një mjedisi të pasigurt dhe të kushteve të shtrënguara financiare. Banka Popullore po monitoron me vigjilencë të gjitha ngjarjet dhe është e gatshme të ndërmarrë të gjitha masat e nevojshme në kompetencën e saj, sa herë që është e nevojshme.

II. Struktura e sistemit bankar

1. Numri i bankave dhe struktura e pronësisë së sistemit bankar

Më 31.3.2024, numri i bankave në Republikën e Maqedonisë së Veriut nuk ka ndryshuar në krahasim me tremujorin e mëparshëm dhe është trembëdhjetë. Nëntë banka janë me pronësi kryesisht të huaj, pesë prej të cilave janë filiale të bankave të huaja.

Tabela nr. 1

Struktura e pozicioneve më të rëndësishme nga bilancet sipas pronësisë mbizotëruese të bankave (më 31.3.2024)

në milionë denarë dhe në përqindje

Тип на сопственост	Број на банки	Капитал и резерви		Актива		Кредити на нефинансиски сектор		Депозити од нефинансиски сектор		Вкупни приходи*		Финансиски резултат*	
		Износ	Во %	Износ	Во %	Износ	Во %	Износ	Во %	Износ	Во %	Износ	Во %
Банки во претежна сопственост на странски акционери	9	75.749	77,2%	535.236	72,4%	368.272	82,8%	378.335	70,8%	28.088	76,0%	11.182	75,2%
- подружници на странски банки	5	66.764	68,1%	446.610	60,4%	312.117	70,1%	317.602	59,4%	23.836	64,5%	9.947	66,9%
- Австрија	1	10.866	11,1%	93.537	12,7%	67.514	15,2%	57.512	10,8%	3.782	10,2%	1.591	10,7%
- Бугарија	1	1.307	1,3%	12.217	1,7%	7.592	1,7%	9.384	1,8%	462	1,2%	47	0,3%
- Грција	1	22.295	22,7%	129.357	17,5%	93.767	21,1%	96.071	18,0%	8.170	22,1%	3.651	24,6%
- Словенија	1	16.781	17,1%	116.917	15,8%	79.046	17,8%	90.216	16,9%	6.257	16,9%	3.079	20,7%
- Турција	1	15.515	15,8%	94.582	12,8%	64.198	14,4%	64.418	12,1%	5.165	14,0%	1.579	10,6%
- останати банки во претежна странска сопственост	4	8.985	9,2%	88.626	12,0%	56.155	12,6%	60.733	11,4%	4.252	11,5%	1.236	8,3%
- Бугарија	2	3.635	3,7%	29.896	4,0%	18.783	4,2%	21.157	4,0%	1.808	4,9%	399	2,7%
- Германија	1	4.398	4,5%	49.451	6,7%	32.016	7,2%	32.731	6,1%	1.959	5,3%	678	4,6%
- Швајцарија	1	952	1,0%	9.279	1,3%	5.355	1,2%	6.846	1,3%	486	1,3%	159	1,1%
Банки во претежна сопственост на домашни акционери	4	22.347	22,8%	203.702	27,6%	76.706	17,2%	156.191	29,2%	8.890	24,0%	3.679	24,8%
- приватна сопственост	3	18.715	19,1%	185.199	25,1%	76.500	17,2%	156.191	29,2%	8.662	23,4%	3.624	24,4%
- државna сопственост	1	3.632	3,7%	18.503	2,5%	206	0,0%	0	0,0%	228	0,6%	55	0,4%
Вкупно:	13	98.096	100,0%	738.938	100,0%	444.977	100,0%	534.525	100,0%	36.978	100,0%	14.862	100,0%

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

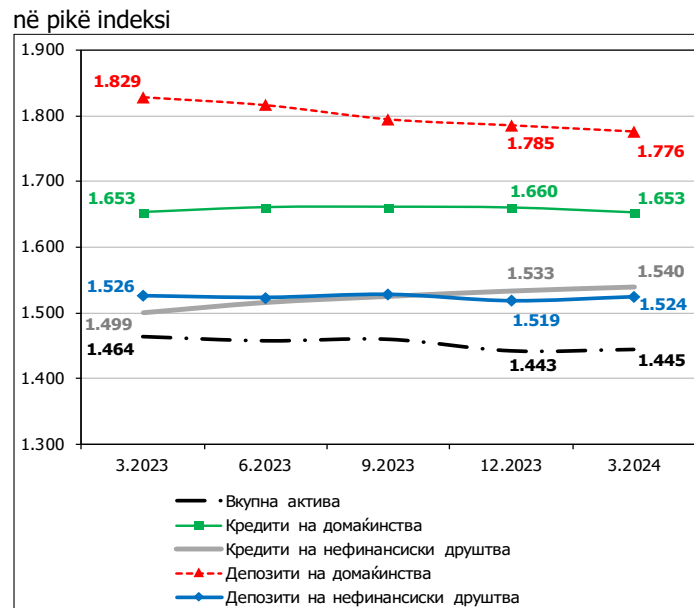
* Të hyrat totale dhe rezultatet financiare janë llogaritur për dymbëdhjetë muajt e fundit (31.3.2023 – 31.3.2024).

Bankat me pronësi kryesisht të huaj mbizotërojnë në strukturën e pozicioneve më të rëndësishme nga bilancet e sistemit bankar edhe në tremujorin e parë të vitit 2024. Ndryshimi tremujor i pjesëmarrjes të bankave të huaja sipas pozicioneve ishte kryesisht në rënie, ndonëse i vogël. Rënia më e madhe e pjesëmarrjes së këtyre bankave, nga 0,4 pikë përqindje, vërehet në totalin e kapitalit dhe të rezervave, si dhe një rënie e caktuar në pjesëmarrjen e tyre vërehet edhe në aktiven totale (0,3 pikë përqindje), kreditë e sektorit jofinanciar (0,3 pikë përqindje) dhe të hyrat totale (0,2 pikë përqindje). Në të kundërt, pjesëmarrja e bankave të huaja në totalin e rezultatit financiar u rrit për 0,3 pikë përqindjeje. Këto banka vazhdojnë të kenë pjesëmarrjen më të lartë në totalin e kredive të sektorit jofinanciar (82,8%).

Raport i rreziqeve në sistemin bankar në tremujorin e parë të vitit 2024

Grafiku nr. 1
Indeksi i Herfindalit

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

Vlerat e indeksit të Herfindalit¹ shënojnë ndryshime të lehta në tremujorin e parë të vitit 2024. Indeksi Herfindalit për kreditë dhe depozitat e shoqërive jofinanciare shënon rritje të vogël tremujore, me një ulje të lehtë të njëkohshme të këtij treguesi të llogaritur për kreditë dhe depozitat e amvisërive. Në të gjitha kategoritë e aktivitetëve, indeksi **është në kornizat e vlerave të pranueshme².**

Tabela nr. 2

Treguesit e përqendrimit të pozicioneve më të rëndësishme nga bilancet e tre dhe pesë bankave me pjesëmarrjen më të madhe në këto pozicione në përqindje

Позиција	31.03.2024		31.12.2023	
	CR3	CR5	CR3	CR5
Вкупна актива	55,5	80,9	55,2	81,0
Кредити на домаќинства	61,8	84,2	62,0	84,1
Кредити на нефинансиски друштва	53,0	82,3	52,8	82,3
Депозити на домаќинства	67,7	85,6	68,0	85,5
Депозити на нефинансиски друштва	55,7	81,1	54,6	81,5
Финансиски резултат*	70,3	91,6	71,8	90,8
Вкупни приходи*	59,3	83,5	59,2	83,2

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

* Të hyrat totale dhe rezultatet financiare janë llogaritur për dymbëdhjetë muajt e fundit (31.3.2023 – 31.3.2024).

Ndryshime të vogla tremujore shënojnë edhe treguesit e tre dhe pesë bankave me pjesëmarrjen më të madhe në pozicionet individuale të balanceve të bankave. Një

¹ Indeksi i Herfindalit llogaritet sipas formulës $HI = \sum_{j=1}^n (S_j)^2$, me ç'rast S është pjesëmarrja e çdo banke në vlerën e përgjithshme të

kategorisë që analizohet (për shembull: aktivja totale, depozitat totale etj.), ndërkohë që n është numri i përgjithshëm i bankave në sistem.

² Niveli i përqendrimit konsiderohet i pranueshëm kur indeksi lëviz nga 1.000 deri në 1.800 pikë.

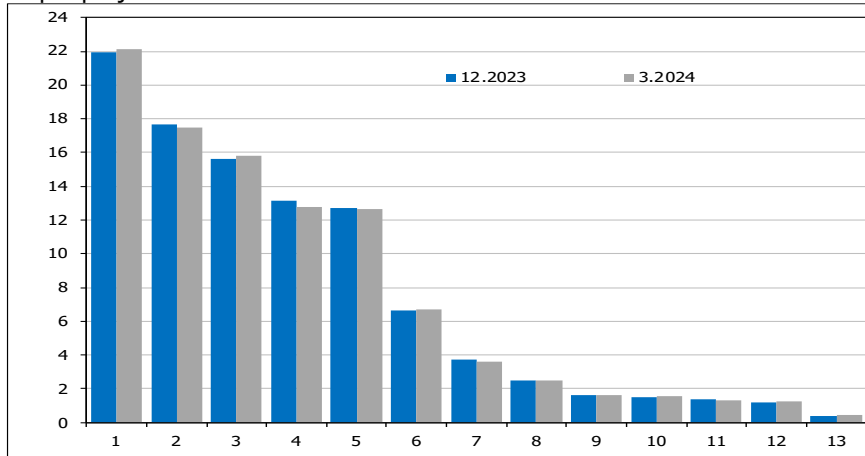

Raport i rreziqeve në sistemin bankar në tremujorin e parë të vitit 2024

ndryshim më i theksuar shfaqet në përqendrimin e bankave në rezultatin financiar, ku ka një rënie prej 1,5 pikë përqindje të pjesëmarrjes së tre bankave me pjesëmarrjen më të madhe, me një rritje të njëkohshme të pjesëmarrjes së pesë bankave me një pjesëmarrje më të lartë në rezultatin financiar prej 0,8 pikë përqindjeje. Bie në sy edhe rritja e pjesëmarrjes së tre bankave me pjesëmarrjen më të madhe prej 1,2 pikë përqindje në depozitat e shoqërive jofinanciare.

Grafiku nr. 2

Pjesëmarrja e bankave individuale në totalin e aktives së sistemit bankar në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

Dallimi në madhësinë e bankave sipas vlerës së aktives së tyre vazhdon të jetë i madh, ndërkaq dallimi ndërmjet bankës me pjesëmarrjen më të madhe në treg (22,2%) dhe bankës me pjesëmarrjen më të ulët në treg (0,4%) është zgjeruar për 0,2 pikë përqindjeje në krahasim me tremujorin e mëparshëm. Pesë bankat më të mëdha vazhdojnë të jenë të vetmet me një pjesëmarrje tregu dyshifrore, e cila së bashku është 80,9% dhe tregon një rënie prej 0,1 pikë përqindjeje, ndërsa pesë bankat më të vogla kanë një pjesëmarrje individuale tregu nën 2%, kurse pjesëmarrja e tyre e përbashkët është 6,2%.

III. Rreziqet në punën bankare

1. Rreziku kreditor

Në tremujorin e parë të vitit 2024, shkallët e kredive me probleme u rritën ndërmjet 0,1 dhe 0,4 pikë përqindjeje, në nivele prej 3,1% për subjektet jofinanciare, 3,8% për shoqëritë jofinanciare dhe 2,3% për amvisëritë. Këto realizime janë rezultat i ndryshimeve metodologjike që u prezantuan nga fillimi i vitit, me zbatimin e Vendimit të ri për metodologjinë e menaxhimit të rrezikut kreditor³. Në fakt, rritja vjen si rezultat të rritjes së kredive me probleme për shkak të ndryshimit të qasjes metodologjike për përcaktimin e statusit me probleme (më saktë ndryshimi i mënyrës së numërimit të ditëve të vonesës), por jo nga ndryshimi i aftësisë kreditore të klientëve. Kjo vërehet nëpërmjet simulimit në të cilin përjashtimi i efektit fillestar në muajin e parë të zbatimit të vendimit të ri tregon një ulje tremujore të kredive me probleme dhe për rrjedhojë uljen e shkallëve të kredive me probleme. Në sektorin e “amvisërive”, rritja e kredive me probleme është përqendruar kryesisht në kreditë konsumatore, ndërsa në portofolin kreditor të korporatave, rritja më e dukshme e shkallës së kredive me probleme vërehet në industrinë e përpunimit. Mbulimi i kredive me probleme nëpërmjet zhvlerësimit për humbjet e pritshme të kredive ka rënë mesatarisht, mirëpo vazhdon të jetë solide, ndërkohë që pjesa e parëzruar e kredive me probleme zë vetëm 5% të mjeteve vetjake të sistemit bankar, që kufizon rreziqet e mundshme ndaj aftësia së pagesës të sistemit bankar me mospagesën e plotë të supozuar të kredive me probleme. Kjo konfirmohet nga rezultatet e simulimeve të testit të stresit për rrezikun kreditor, të cilat konfirmojnë rezistencën e sektorit bankar ndaj përkeqësimeve ekstreme të supozuara të rrezikshmërisë së portofolit kreditor.

Kreditë e zgjeruara dhe të ristrukturuara, të cilat janë kryesisht pjesë e portofolit kreditor të korporatave, shënuan rënie dhe, si më parë, nuk përbëjnë burim rreziku për një përkeqësim më të theksuar të cilësisë së portofolit kreditor të sistemit bankar vendas, për shkak të pjesëmarrjes së tyre relativisht të ulët në totalin e kredive (3,9%, përkatësisht 1,7% më 31.3.2024). Duke pasur parasysh rreziqet mjedisore ende të pranishme, është e nevojshme që bankat të jenë të kujdesshme gjatë menaxhimit të rrezikut kreditor.

Në tremujorin e parë të vitit 2024, pas fillimit të zbatimit të Vendimit të ri për metodologjinë e menaxhimit të rrezikut kreditor, gjithsej kreditë me probleme të sektorit jofinanciar u rritën për 1.403 milionë denarë (ose për 11,5%), që ndikohet pothuajse tërësisht nga ndryshimet rregullatore në përcaktimin e statusit jofunksional⁴. Rritja e kredive me probleme ishte më e pranishme në portofolin e amvisërive dhe në masë më të vogël në segmentin e korporatave, e cila ishte e

³ Me vendimin e ri përdoret termi “ekspozim kreditor i pashlyer”, i cili mbulon plotësimin e njërit prej dy kushteve të mëposhtme: 1) një ekspozim kredie që nuk është shlyer për më shumë se 90 ditë radhazi, duke llogaritur ditën kur shuma e mbetur ka tejkaluar pragun e vlefshmërisë dhe 2) konstatohet pamundësia e shlyerjes. Kjo do të thotë se për përcaktimin e ekspozimeve të pashlyera kreditore, banka nuk monitoron ditët e vonesës, por numrin e ditëve të njëpasnjëshme që nga tejkalimi i pragut të vlefshmërisë (komponenti absolut dhe relativ). Vendimi gjendet në këtë vjeggëz:

https://www.nbrm.mk/content/Regulativa/Odluka_metodologjija_%20za_kreditin_rizik_nova.pdf

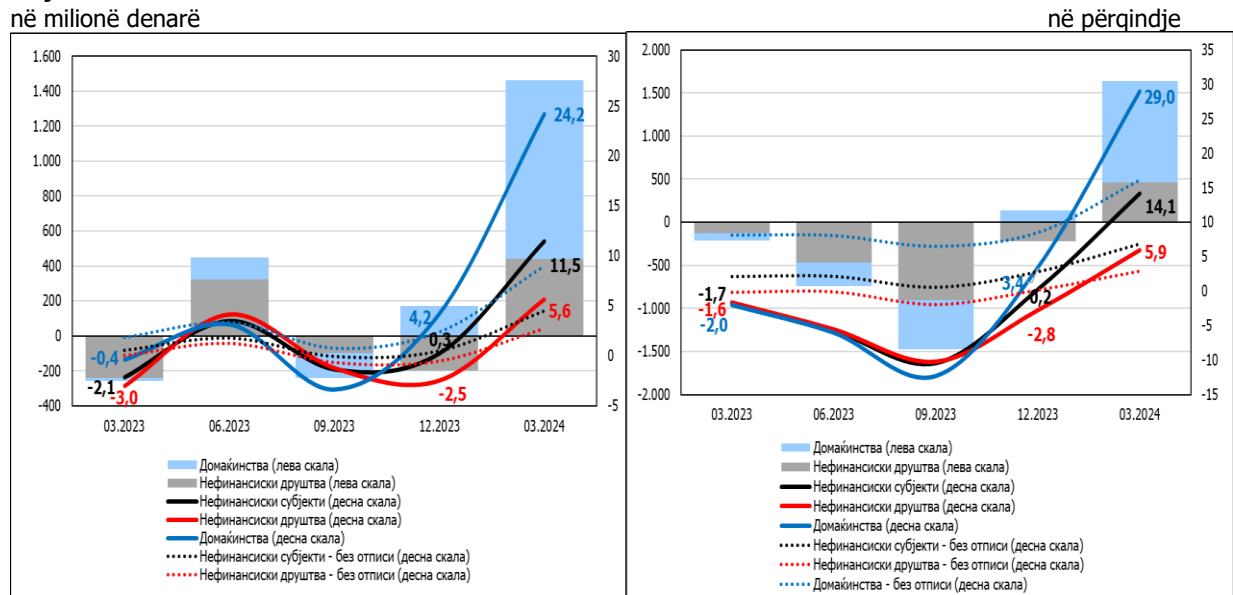
⁴ Efekti i parë i njëhershëm në janar të vitit 2024 është rritja e kredive me probleme me rreth 12%, si në bazë vjetore, ashtu edhe në atë mujore. Nëse përjashtohet ky efekt, vetëm në muajin e parë të zbatimit të vendimit, kreditë me probleme do të kishin shënuar një rënie tremujore prej 1,6%.

pritshme sepse ndryshimet në mënyrën e numërimit të ditëve u pasqyruan më së shumti në kreditë me shlyerje anuiteti, të cilat janë më shumë të përfaqësuar në amvisëritë.

Grafiku nr. 3

Ndryshimi tremujor (majtas) dhe vjetor (djathtas) i kredive me probleme sipas sektorëve të veçantë në milionë denarë

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

Vërejtje: Vijat me pika tregojnë rritjen e kredive me probleme duke përjashtuar efektin e të gjitha fshirjeve të detyrueshme të kryera në periudhën 1.1.2016 - 31.3.2024. Duke filluar nga dhjetori i vitit 2019, të dhënat përfshijnë edhe kreditë e shlyera të fshirjeve të detyrueshme.

Portofoli kreditor jofunksional i sektorit të korporatave⁵ u rrit për 438 milionë denarë, përkatësisht për 5,6%. Lëvizjet e këtilla⁶ janë tërësisht rezultat të ndryshimit të lartpërmendur të rregullores, me një shumë solide të fshirjeve të detyrueshme neto të kredive me probleme të ndërmarrjeve (350 milionë denarë)⁷. Rritja e kredive me probleme është më e pranishme në aktivitetet që përbëjnë pjesën më të madhe të ekspozimit kreditor, përkatësisht aktivitetin e "industrial" (për 530 milionë denarë ose për 17,8%) dhe aktivitetin e "tregtisë me shumicë dhe pakicë" (për 153 milionë denarë ose për 9%). Në të kundërt të kësaj, rënie e kredive me probleme vërehet në sektorin e "ndërtimtarisë dhe aktiviteteve me pasuritë e paluajtshme" (60 milionë denarë ose 4,9%), me një shumë të konsiderueshme të fshirjeve në disa kompani nga ky aktivitet.

⁵ Kreditë me probleme të ndërmarrjeve, të cilat ishin më të përfaqësuara në totalin e portofolit me probleme, shënuan një rënie me 3,3 pikë përqindjeje, pra në nivelin 60,2% në fund të tremujorit të parë të vitit 2024.

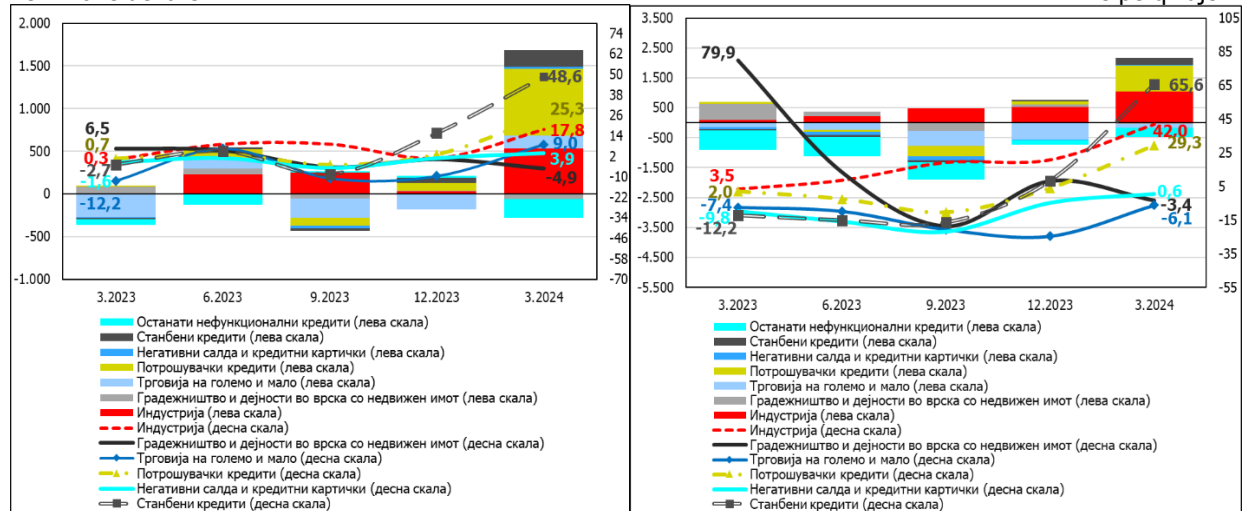
⁶ Duke përjashtuar efektin e rregullores së ndryshuar, kreditë me probleme të sektorit të korporatave mbeten pothuajse të pandryshuara në baza tremujore (rënie minimale prej 0,5%).

⁷ Nëse përjashtohet efekti i fshirjeve të detyrueshme neto, rritja e kredive me probleme të korporatave është dy herë më e ulët dhe është 2,8%.

Grafiku nr. 4

Ndryshimi tremujor (majtas) dhe vjetor (djathtas) në kreditë me probleme sipas aktiviteteve individuale (shoqëritë jofinanciare) dhe produkteve kreditore (amvisëritë) në milionë denarë

Burimi: Regjistri i Kredive i Bankës Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Efekti më i madh i ndryshimeve të rregullores vërehet në sektorin e "amvisërive", ku rritja tremujore e kredive me probleme është 24,2% ose 1.022 milionë denarë. Nëse izolohet efekti rregullator fillestar, vetëm për muajin e parë të zbatimit të rregullores së ndryshuar, kreditë me probleme të amvisërive do të uleshin për 2,2% në bazë tremujore, kryesisht për shkak të fshirjeve të detyrueshme neto të zbatuara⁸. Sipas qëllimit të kredive, më shumë se tre të katërtat e rritjes tremujore të kredive me probleme të amvisërive përfaqësohen në kreditë konsumatore.

Ndryshimet e kështilla në kreditë me probleme, me rritjen e aktivitetit kreditor të bankave për 1% në baza tremujore, kontribuan në rritjen mesatare të shkallës së kredive me probleme për 0,3 pikë përqindjeje në nivelin 3,1%⁹ në tremujorin e parë të vitit 2024.

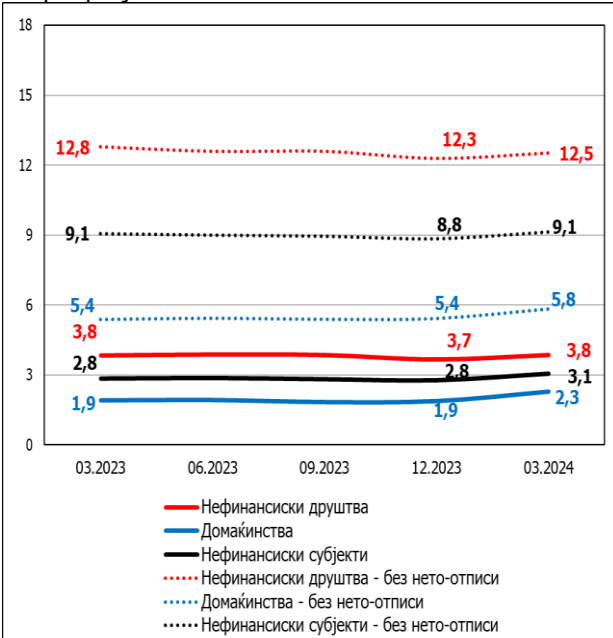
⁸ Në tremujorin e parë janë kryer fshirje të detyrueshme neto në vlerë prej 123 milionë denarë. Nëse përjashtohet efekti i këtyre fshirjeve, atëherë kreditë me probleme të amvisërive rriten për 9%.

⁹ Duke përjashtuar efektin e fshirjeve të detyrueshme neto, pjesëmarrja e kredive me probleme në totalin e kredive është e qëndrueshme, në nivelin prej 9,1%, e cila vazhdon të jetë nën mesataren e saj dhjetëvjeçare prej 10,6%.

Grafiku nr. 5

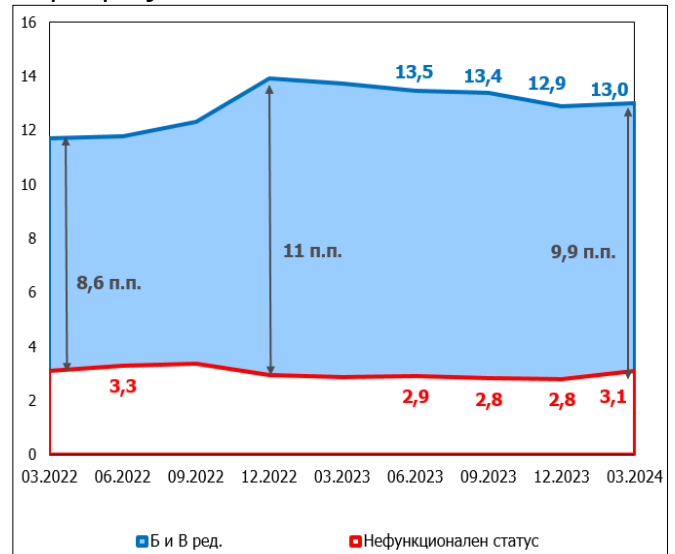
Shkalla e kredive me probleme të subjekteve jofinanciare, sipas sektorëve të veçantë në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

Grafiku nr. 6

Hendeku midis kredive të rregullta në kategoritë e rrezikut B dhe C dhe kredive me probleme*, i paraqitur sipas pjesëmarrjes së tyre në totalin e kredive në përqindje të totalit të kredive

Burimi: Regjistri i Kredive i Bankës Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

* Kreditë e rregullta të klasifikuara në kategoritë e rrezikut "B" dhe "C" dhe kreditë me probleme janë një përafrim i të ashtuquajturave kreditë e grupit 2, përkatësisht grupit 3 sipas SNRF 9. Dallimet e vogla që ndodhin në normat e NPL-ve në grafikun në të majtë janë për shkak të përdorimit të dy burimeve të ndryshme të të dhënave.

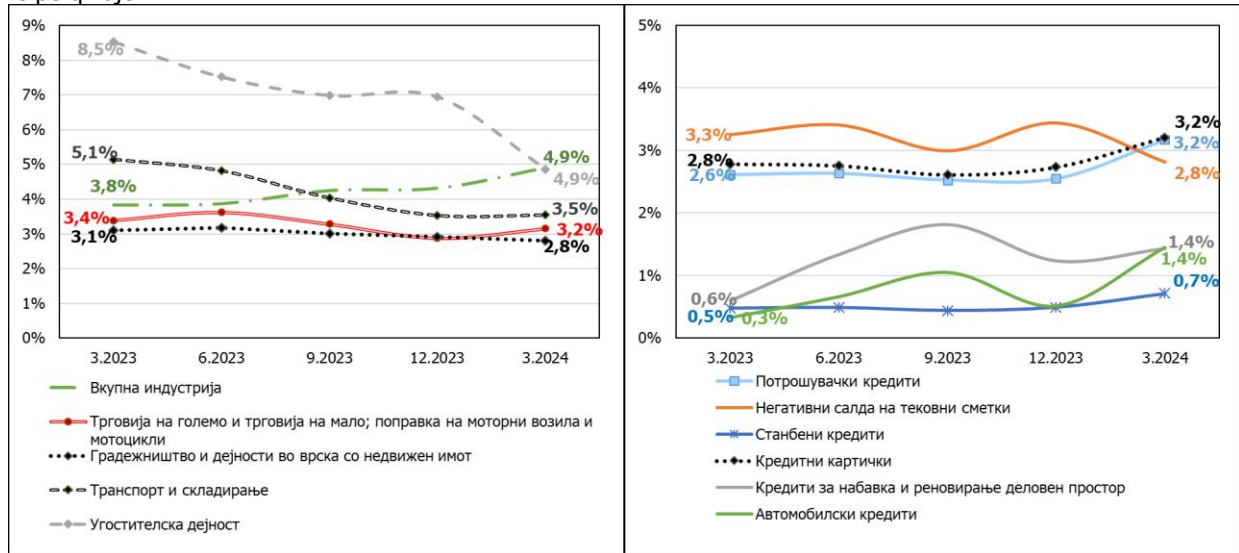
Në portofolin kreditor të korporatave, shkalla e kredive me probleme u rrit për minimalisht 0,1 pikë përqindjeje, në nivelin 3,8%, pra vazhdon të llogaritet ndër nivelet më të ulëta historike¹⁰. Sipas aktiviteteve individuale ekonomike, kjo shkallë shënoi një përqendrim në industrinë përpunuese në nivelin 6,6% (5,7% në fund të vitit 2023), veçanërisht në "industrinë kimike" dhe "prodhimin e materialeve të ndërtimit" (ritje prej 4,9 pikë përqindjeje), e ndjekur nga sektori i "bujqësisë, pylltarisë dhe peshkimit" (ritje prej 1,5 pikë përqindjeje). Në të kundërt të kësaj, shkalla e kredive me probleme shënoi rënie në sektorin e "arsimit" (për 4,5 pikë përqindjeje), aktivitetin e "veprimtarive profesionale, shkencore dhe teknike" (për 3,9 pikë përqindjeje) dhe në aktivitetin e hotelarisë, përkatësisht objektet e akomodimit dhe aktivitetet e shërbimit ushqimor" (për 2,1 pikë përqindjeje).

¹⁰ Pa efektin e fshirjeve të detyrueshme neto, pjesëmarrja e kredive me probleme në totalin e kredive të korporatave mbeti në një nivel të qëndrueshëm prej 12,5%, që është minimalisht mbi atë që ishte arritur në tremujorin paraardhës dhe në dhjetë vitet e fundit.

Grafiku nr. 7

Shkalla e kredive me probleme sipas aktiviteteve individuale dhe produkteve kreditore në përqindje

Burimi: Regjistri i Kredive i Bankës Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Ndryshimet në rregullore patën ndikim më të madh në shkallën e kredive me probleme në portofolin kreditor të amvisërive, e cila u rrit për 0,4 pikë përqindjeje në nivelin 2,3%¹¹. Shkallët e kredive me probleme në dy kategoritë më të mëdha të kredive të amvisërive, përkatësisht kreditë konsumatore dhe kreditë banesore, u rritën për 0,6 dhe 0,2 pikë përqindjeje gjatë tremujorit të parë dhe janë 3,2%, përkatësisht 0,7%. Në të njëjtën kohë, kreditë banesore vazhdojnë të kenë shkallën më të ulët të kredive me probleme.

Ndryshimi në metodologjinë e përcaktimit të kredive me probleme shkaktoi rritje të shkallës vjetore të kalimit të ekspozimit të rregullt kreditor në me probleme në të gjithë sektorin jofinanciar dhe veçmas, në dy segmentet e tij. Rrjedhimisht, ka një rënie të rezervimit mesatar të gjithsej kredive të rregullta, dhe sipas sektorëve të veçantë, për 0,1 pikë përqindjeje. Në të njëjtën kohë, kalimi në kreditë me probleme vjen kryesisht si pasojë e ndryshimeve në rregullore dhe nuk është tregues i rritjes së rrezikut kreditor. Nga ana tjetër, rritja e kalimit nga kërkesat e rregullta në ato me probleme nuk shkaktoi rritje të rezervimit mesatar të totalit të portofolit kreditor, i cili u ul minimalisht (për 0,1 pikë përqindjeje). Rezervimi mesatar i kredive sipas sektorëve mbeti i pandryshuar. Për korporatat, bankat lënë mënjane në mënyrë të vazhdueshme një shumë më të lartë zhvlerësimi në lidhje me shkallët e realizuara të kalimit, që është tregues i perceptimit të tyre për rreziqe më të larta në plasmanet ndaj ndërmarrjeve sesa ndaj amvisërive, si për shkak të shpërndarjes më të madhe të portofolit të përbërë nga amvisëritë, ashtu edhe për shkak të ekspozimit më të madh të sektorit të korporatave ndaj pasigurive të mjedisit. Kështu, në fund të tremujorit të parë të vitit 2024, humbjet e pritshme kreditore të kredive të rregullta të shoqërive jofinanciare janë në nivelin 3,4%, që është dukshëm më e lartë në raport me amvisëritë (1,1%), megjithëse shkallët vjetore të kalimit në të dyja

¹¹ Duke përjashtuar efektin e fshirjeve të detyrueshme neto, shkalla e kredive me probleme të amvisërive u rrit lehtë në krahasim me tremujorin e mëparshëm dhe është 5,8%, që është pak mbi nivelin e mesatares lëvizëse të saj 10-vjeçare.

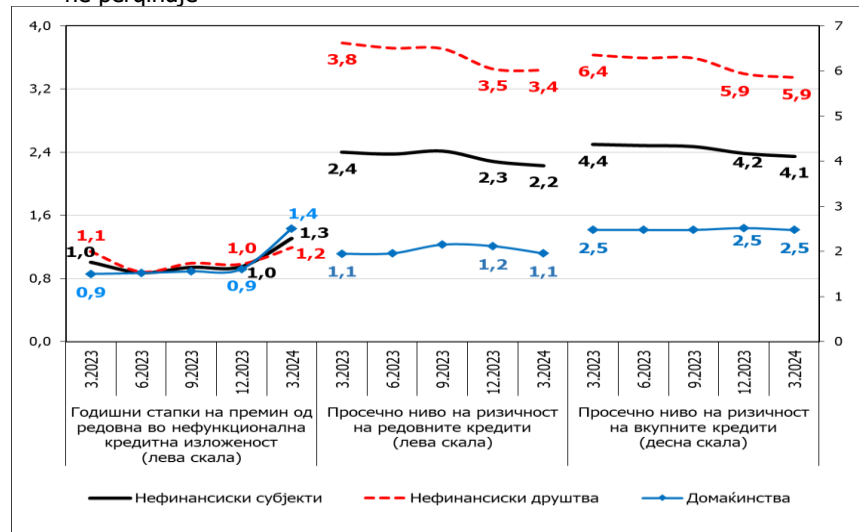

Raport i rreziqeve në sistemin bankar në tremujorin e parë të vitit 2024

sektorët janë të ngjashëm (1,2% për sektorin e korporatave dhe 1,4% për amvisëritë¹²). Pasiguria nga mjedisi i jashtëm në të cilin operojnë bankat vazhdon të jetë e pranishme, andaj është e nevojshme të monitorohet me kujdes cilësia e portofolit kreditor dhe ndarja e duhur dhe në kohë e rezervimeve për të mbuluar humbjet e pritshme kreditore.

Grafiku nr. 8

Shkallët vjetore të kalimit nga ekspozimi kreditor i rregullt në atë me probleme dhe niveli mesatar i rrezikut të kredive të rregullta dhe totale, sipas sektorëve të veçantë në përqindje

Burimi: Regjistri i Kredive i Bankës Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Efektet negative të mosshlyerjes së plotë të mundshme të kredive me probleme, pra vëllimi i humbjeve të papritura kreditore mbi këtë bazë, kanë një ndikim të kufizuar në aftësinë e pagesës të sistemit bankar vendas. Konkretisht, kreditë me probleme mbulohen në masë të madhe nëpërmjet zhvlerësimit për këto kredi (63,4%), megjithëse në tremujorin e parë të vitit 2024 vërehet një rënie mesatare prej 6,7 pikë përqindjeje, krahasuar me tremujorin paraardhës, që rezulton kryesisht nga fshirjet e detyrueshme dhe nga ndryshimet metodologjike të përmendura dhe rritja e kredive me probleme si pasojë e tyre¹³. Pavarësisht rritjes në baza tremujore, shuma e parazervuar e kredive me probleme vazhdon të jetë e ulët dhe zë vetëm 5% të mjeteve vetjake të sistemit bankar. Kështu, edhe duke supozuar mosshlyerjes së plotë të kredive me probleme, aftësia e pagesës e sistemit bankar nuk do të kërcënohej.

¹² Në mënyrë tipike, shkallët e kalimit nga i rregullt në jofunksional janë të ulëta për të dy sektorët dhe janë më të ulëta për amvisëritë. Dallimi që ndodh në fund të tremujorit të parë të vitit 2024, pra një shkallë më e lartë e kalimit të amvisërive, vjen si pasojë e ndryshimeve në rregullorë në lidhje me rregullat për marrjen e statusit jofunksional, të cilat ndikuan më shumë në portofolin e përbërë nga amvisëritë.

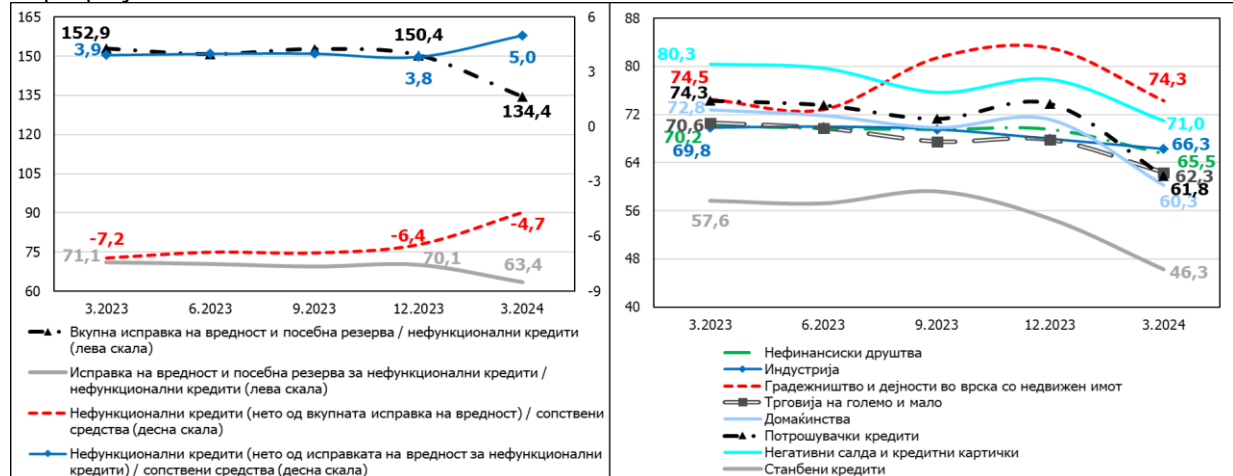
¹³ Detyrimi minimal i rezervimit për kreditë me probleme është 30% (i cili ka shumë të ngjarë të zbatohet për kreditë e reja me probleme dhe është dy herë më i ulët se mesatarja e rezervimit të kredive me probleme), që kontribuon në uljen e mbulimit të këtyre kredive nëpërmjet zhvlerësimit, kurse një faktor i rëndësishëm është edhe fshirja e detyrueshme e kredive me probleme të rezervuara plotësisht.

Репорт i rreziqeve në sistemin bankar në tremujorin e parë të vitit 2024

Графику nr. 9

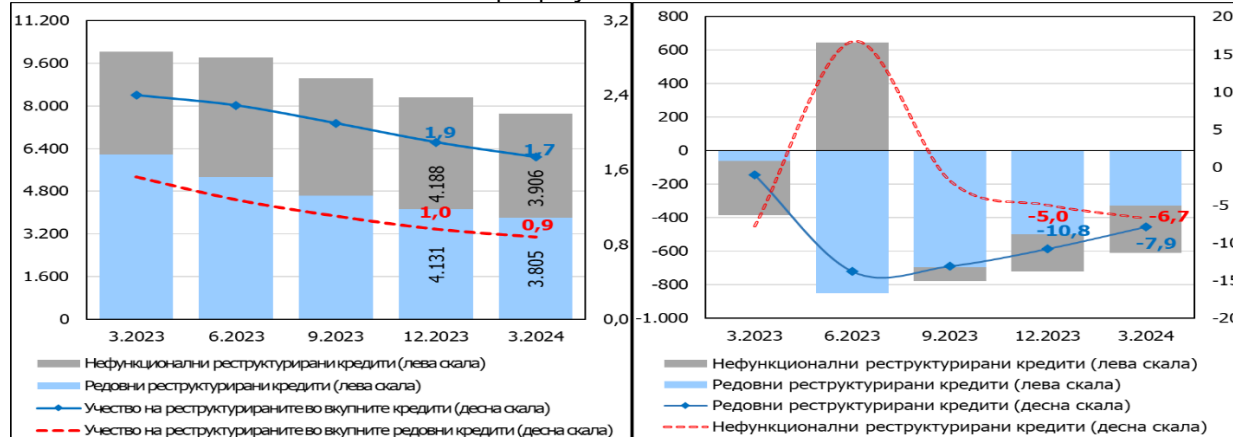
Мбулими i kredive me probleme nëпөрмјет zhvlerësimit (majtas) dhe sipas aktiviteteteve individuale dhe produkteve kreditore (djathtas) në пөрқиндје

Бурими: Регистри i Kredive i Bankës Popullore në базë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Графику nr. 10

Кредитë e реструктуриуара të subjektet jofinanciare (majtas) dhe ndryshimi i tyre tremujor (djathtas) në milionë denarë në пөрқиндје

Бурими: Регистри i Kredive i Bankës Popullore në базë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Кредитë e реструктуриуара janë një nxitës i mundshëm i rritjes së kredive me probleme nëse me реструктуримин e kryer nuk arrihen synimet e planifikuara për пөрсhtatјen e barrës kreditore me situatën financiare të klientit, prandaj është i nevojshëm monitorimi i kujdesshëm i tyre. Në sistemin bankar маqedonas tashмë dy vite radhazi ka një rënie të kredive të реструктуриуара, e cila vazhdoi edhe në tremujorin e parë të vitit 2024, кështu që пөрfaqësimи i këtyre kredive në total dhe кредитë e rregullта u ul më tej në 1,7%, пөрkatësisht 0,9%. Bankat perceptojnë një rrezik më të lartë në кредитë e rregullта të реструктуриуара, për këtë arsye lënë mënjанë humbjet e pritshme kreditore për këто kredi. Кështu, mbulimi i tyre nëпөрмјет zhvlerësimit më 31.3.2024 është 20,8% (rënie minimale tremujore prej 0,8 pikë пөрқиндје) dhe është dukshëm më e lartë

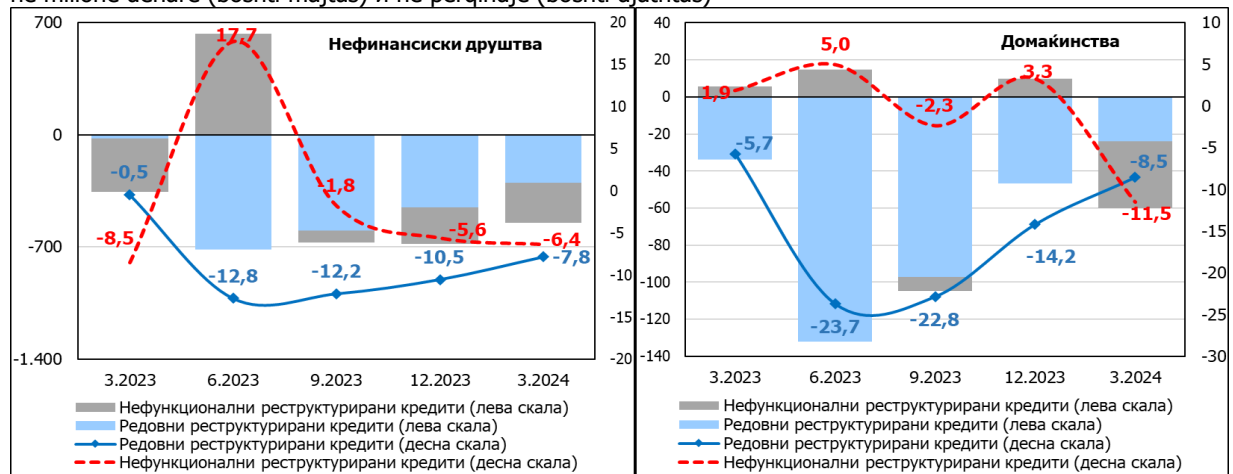

Raport i rreziqeve në sistemin bankar në tremujorin e parë të vitit 2024

krahasuar me mbulimin nëpërmjet zhvlerësimit të gjithsej kredive të rregullta prej 2,2% (2,3% më 31.12.2023). Në të kundërt të kësaj, mbulimi i kredive me probleme të ristrukturuara me rezervime të veçuara (prej 62,3%) është i ngjashëm me mbulimin e totalit të kredive me probleme (prej 63,4%).

Grafiku nr. 11

Ndryshimi tremujor i kredive të ristrukturuara, sipas sektorëve të veçantë në milionë denarë (boshti majtas) и në përqindje (boshti djathtas)

Burimi: Regjistri i Kredive i Bankës Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

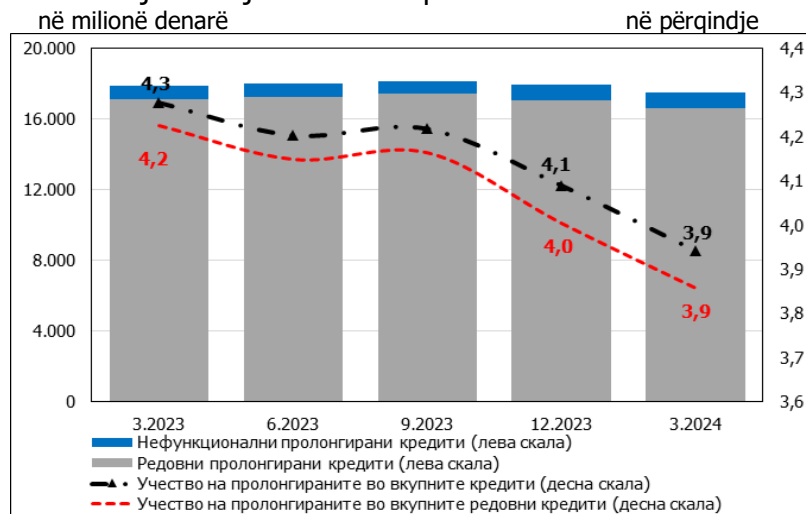
Nga aspekti sektoral, prirje në rënie vërehet te kreditë e ristrukturuara të ndërmarrjeve¹⁴ (rënie prej 7,8% ose 302 milionë denarë) dhe ekonomive familjare (rënie prej 8,5% ose 24 milionë denarë). Në të njëjtën kohë, më 31.3.2024, kreditë e ristrukturuara marrin pjesë në portofolet kreditore të subjekteve juridike jofinanciare dhe amvisëritë me 3,3%, përkatësisht 0,2%, ndërsa në strukturën e portofolit kreditor të ristrukturuar mbizotërojnë shoqëritë jofinanciare me 93,2%.

¹⁴ Ulja është e pranishme në pothuajse të gjitha aktivitetet.

Grafiku nr. 12

Kreditë e zgjeruara të subjekteve jofinanciare sipas statusit

Burimi: Regjistri i Kredive i Bankës Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Në tremujorin e parë të vitit 2024, kreditë e zgjatura (ku zgjatja e maturimit, sipas rregullores, nuk bëhet për shkak të vështirësive financiare të klientëve) vazhdoi të ulet për 2,5%, përkatësisht 451 milionë denarë në bazë tremujore (rënie për 1,2% dhe 212 milionë denarë në tremujorin e mëparshëm). Në strukturën e tyre vazhdojnë të mbizotërojnë kreditë e rregullta të zgjeruara (pjesëmarrja 94,8%), e cila kushtëzoi plotësisht rënien tremujore të totalit të kredive të zgjeruara, ndërsa sipas sektorit, zgjatja e datës së maturimit është më e përhapur te shoqëritë jofinanciare (pjesëmarrja e pandryshuar prej 91,1%)¹⁵. Zgjerimi mund të jetë një burim i mundshëm rreziku, veçanërisht nëse përdoret si një mënyrë për të lehtësuar barrën financiare të shoqërive jofinanciare. Megjithatë, realizimi i këtij rreziku do të kishte një ndikim të kufizuar, për shkak të përfaqësimit aktualisht të ulët të kredive të zgjeruara në totalin e portofolit kreditor të bankave (3,9% në fund të tremujorit të parë të vitit 2024). Njëkohësisht, kjo pjesëmarrje është më e lartë në portofolin kreditor të shoqërive jofinanciare, ku kreditë e zgjeruara marrin pjesë me 7,5%¹⁶, krahasuar me sektorin e amvisërive, ku pjesëmarrja e këtyre kredive është e parëndësishme dhe e qëndrueshme (0,7%)¹⁷.

Treguesit DSTI dhe LTV për ekspozimet e reja të miratuara/rritura të kredive ndaj personave fizikë, gjatë tremujorit të parë të vitit 2024, qëndruan në një nivel relativisht të kujdesshëm, nga mesatarisht 35,5%, përkatësisht 62,1%, që është njëkohësisht më poshtë niveleve të përcaktuara rregullatore prej 55%/50% për treguesin DSTI, pra 85% për treguesin LTV.

¹⁵ Periudha e maturimit zakonisht zgjatet për sektorët e "industrisë" dhe "tregtisë me shumicë e pakicë", dhe zakonisht këto janë kreditë e rinovueshme kornizë.

¹⁶ Në shoqëritë jofinanciare, rrezikshmëria mesatare e kredive të zgjeruara u rrit në bazë tremujore dhe është 7,4% (7,2% në fund të vitit 2023), me një rritje minimale të shkallës së kredive me probleme në nivelin 5,6% (5,2% në tremujorin e mëparshëm).

¹⁷ Në amvisëritë, rrezikshmëria mesatare e kredive të zgjeruara është 1,2% (1% në fund të vitit 2023), kurse shkalla e kredive me probleme u rrit në 1,1% (0,6% në tremujorin paraardhës).

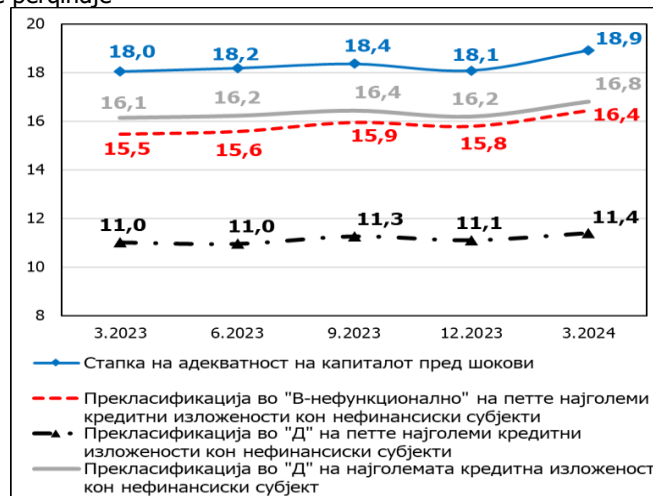
1.1 Testimi i stresit të rezistencës së sistemit bankar të rritjes së rrezikut kreditor

Rezultatet e vlerësimit të rezistencës së sistemit bankar gjatë simulimit të rritjes së rrezikut kreditor konfirmojnë rezistencën e sistemit bankar vendas. Raporti i mjaftueshmërisë së kapitalit të sistemit bankar nuk bie nën 8% në simulimet e veçanta hipotetike. Gjatë simulimit ekstrem të transferimit të 30% të ekspozimit kreditor ndaj subjekteve jofinanciare, nga kategoritë ekzistuese në dy kategoritë vijuese me rrezik më të lartë, shkalla e mjaftueshmërisë së kapitalit të sistemit bankar ulet për 5,1 pikë përqindjeje në krahasim me nivelin fillestar, pra nga 18,9% në 13,8%, që është një rezultat pak më i mirë krahasuar me tremujorin e fundit.

Grafiku nr. 13

Efektet në shkallën e mjaftueshmërisë së kapitalit të riklasifikimit të ekspozimeve më të mëdha kreditore ndaj subjekteve jofinanciare (përfshirë palët e lidhura) në një kategori rreziku më të lartë

në përqindje

Burimi: Regjistri i Kredive i Bankës Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Në simulimin e realizimit të rrezikut të përqendrimit në portofolin kreditor, nëpërmjet një kalimi të supozuar të pesë klientëve më të mëdhenj nga sektori jofinanciar i secilës bankë veçmas, nga kategoria aktuale e rrezikut (kryesisht "A"), në kategoria e rrezikut "B-jofunksionale", shkalla e mjaftueshmërisë së kapitalit në nivel të sistemit bankar zvogëlohet nga 18,9% fillestare në 16,4%, që është një përkeqësim minimal në krahasim me tremujorin e fundit (rënie prej 2,3 pikë përqindje) . Më 31.3.2024, ulja e shkallës së mjaftueshmërisë së kapitalit në një skenar të tillë për një bankë individuale do të shkonte nga 0,9 pikë përqindjeje në 4,1 pikë përqindjeje, ndërsa kjo normë nuk do të binte nën 8% në asnjë bankë.

Rezistenca e sistemit bankar shqyrtohet gjithashtu duke kryer një simulim ekstrem të bazuar në një kombinim të tetë¹⁸ simulimeve hipotetike të përkeqësimit të cilësisë së portofolit kreditor ndaj sektorit jofinanciar.

¹⁸ Tetë goditjet hipotetike të ekspozimit të rrezikut ndaj subjekteve jofinanciare për secilën bankë janë si më poshtë: 1. Mosshlyerja e plotë e ekspozimit ekzistues të kredive me probleme; 2. një pjesë e kredive të rregullta, ku ka mbi 32 ditë vonesa në shlyerje,

Edhe në një simulim kaq ekstrem, mjaftueshmëria e kapitalit të sistemit bankar nuk ulet nën minimumin e përcaktuar. Në fakt, pas këtij simulimi, shkalla e mjaftueshmërisë së kapitalit zvogëlohet për 5,1 pikë përqindjeje në nivelin 13,7%¹⁹ (4,9 pikë përqindje, përkatësisht 13% në fund të 2023). Goditjet do të çonin në një ulje prej 27% të shkallës së mjaftueshmërisë së kapitalit fillestar, i cili është pak nën nivelin e tremujorit të mëparshëm (27,3% të nivelit fillestar të raportit të mjaftueshmërisë së kapitalit). Ndikimin më të madh në shkallën e mjaftueshmërisë së kapitalit e ka ristrukturimi i ri i supozuar i ekspozimit të rrezikut kreditor të cilat do të zbatoheshin nga bankat në ekspozimin e rregullt ku për momentin nuk ka vonesa në përmbushjen e detyrimeve monetare (kontributi prej 37,9% në uljen e mjaftueshmërisë së kapitalit), pasuar nga mosshlyerja e plotë e ekspozimit ekzistues jofunksional (kontributi prej 19,3%) dhe përkeqësimi i cilësisë së ekspozimit kreditor ku është rënë dakord për një shlyerje njëhershme të kryegjësë dhe që duhet të paguhet në vitin pasardhës (kontributi prej 18%).²⁰

Grafiku nr. 14

Shpërndarja e humbjeve të reja të pritshme kreditore sipas goditjeve individuale në përqindje

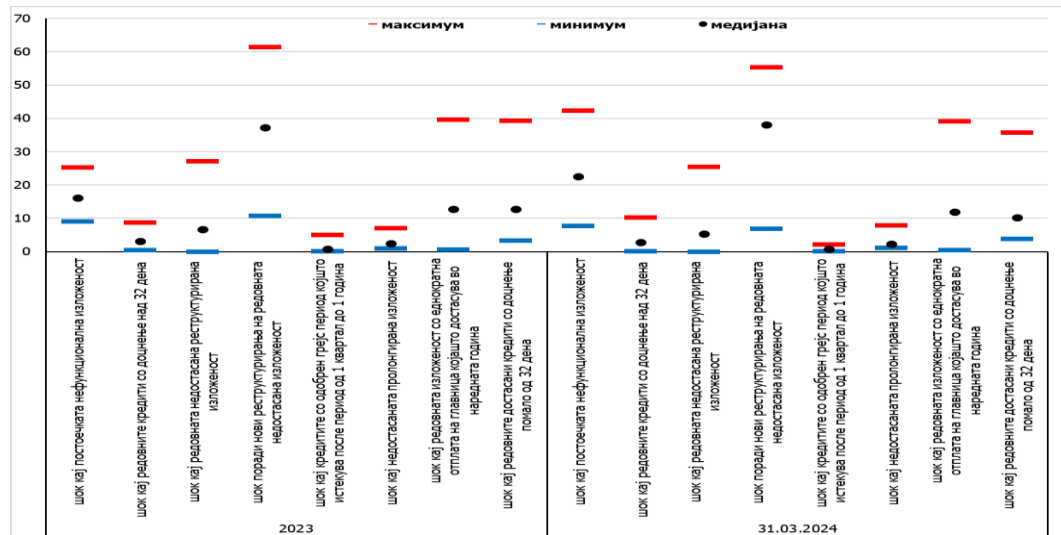
marrin statusin me probleme. Pjesa që merr statusin me probleme përcaktohet në lartësinë e mesatares dhjetëvjeçare të shkallës së kalimit të ekspozimit, nga kategoritë e rrezikut "B" dhe "C - rregullt" në kategoritë e rrezikut "C - me probleme", "Ç" dhe "D", në secilën bankë veç e veç; 3. totali i ekspozimit të rregullt të ristrukturuar, i cili aktualisht nuk ka vonesa në përmbushjen e detyrimeve në para, fiton statusin me probleme; 4. ristrukturime të reja të ekspozimit të rregullt kreditor që aktualisht nuk ka vonesa në përmbushjen e detyrimeve në para, të reduktuara për ekspozimin e kredive me shlyerje të njëhershme të kryegjësë me marrëveshje, që duhet të paguhet në vitin pasardhës. Vëllimi i ristrukturimeve të reja bazohet në mesataren dhjetëvjeçare të shkallës së kalimit të ekspozimit, nga kategoritë e rrezikut "A", në kategoritë e rrezikut "B" dhe "C - rregullt", në secilën bankë veç e veç; 5. një pjesë e kredive me periudhë mospagimi të miratuar që skadon në një periudhë nga një tremujor, deri në një vit, pas datës së raportimit merr statusin me probleme. Pjesa që merr statusin me probleme, përcaktohet në lartësinë e mesatares dhjetëvjeçare të shkallës së kalimit të ekspozimit, nga kategoritë e rrezikut "A", "B" dhe "C - rregullt", në kategoritë e rrezikut "C - me probleme", "Ç" dhe "D" në secilën bankë veç e veç; 6. një pjesë e ekspozimit të zgjeruar që aktualisht nuk ka vonesë në përmbushjen e detyrimeve në para, merr statusin me probleme dhe kjo pjesë përcaktohet në lartësinë e mesatares dhjetëvjeçare të shkallës së kalimit të ekspozimit, nga kategoritë e rrezikut "A", "B dhe "C - rregullt", në kategoritë e rrezikut "C - me probleme", "Ç" dhe "D" në secilën bankë veç e veç; 7. Një pjesë e ekspozimit të rregullt, të paristrukturuar dhe të pazgjeruar kreditor, që aktualisht nuk ka vonesa në përmbushjen e detyrimeve në para dhe ku ka marrëveshje për shlyerje të njëhershme të kryegjësë dhe që duhet të paguhet në vitin pasardhës, merr statusin me probleme. Pjesa që merr statusin me probleme, përcaktohet në lartësinë e shumës së mesatares dhjetëvjeçare të shkallës së kalimit të masës së ekspozimit, nga kategoritë e rrezikut "A", në kategoritë e rrezikut "C - me probleme", "Ç" dhe "D", në secilën bankë veç e veç dhe të mesatares dhjetëvjeçare të shkallës së kalimit të shumës së ekspozimit, nga kategoritë e rrezikut "A", në kategoritë e rrezikut "B" dhe "C - rregullt", në secilën bankë veç e veç; dhe 8. Disa nga kreditë e rregullta, ku ka deri në 32 ditë vonesë në shlyerje, e rritin periudhën e vonesës me më shumë se 32 ditë. Pjesa që rrit periudhën e vonesës përcaktohet në lartësinë e mesatares dhjetëvjeçare të shkallës së kalimit të shumës së ekspozimit, nga kategoritë e rrezikut "A" në "B" dhe "C - rregullt", në secilën bankë veç e veç. Mbulimi i zhvlerësimit, pas secilës prej tetë goditjeve, është i njëjtë me atë të para goditjes.

¹⁹ Raporti fillestar i mjaftueshmërisë së kapitalit të sistemit bankar është pa "BZhMV" ShA Shkup, i cili është i përjashtuar nga ky simulim.

²⁰ Cilësia e ristrukturimeve të reja të ekspozimit të rregullt kreditor në të cilat aktualisht nuk ka vonesa në përmbushjen e detyrimeve monetare, të reduktuara nga ekspozimi kreditor me një shlyerje njëhershme të rënë dakord të kryegjësë, që duhet të paguhet në vitin e ardhshëm, dhe cilësia e ekspozimit kreditor ku është rënë dakord për një shlyerje të njëhershme të kryegjësë dhe që maturohet në vitin e ardhshëm, shënon një përmirësim të caktuar, ndërsa mosshlyerja totale e ekspozimit ekzistues jofunksional tregon një përkeqësim të caktuar, në mënyrë që kontributi i tyre në uljen e shkallës së mjaftueshmërisë së kapitalit në krahasim me fundin e vitit 2023 është ulur për 3,6 p.p. dhe 1.2 p.p., përkatësisht u rrit për 4,5 p.p.

Report i reziqeve në sistemin bankar në tremujorin e parë të vitit 2024

Burimi: Llogaritjet e Bankës Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

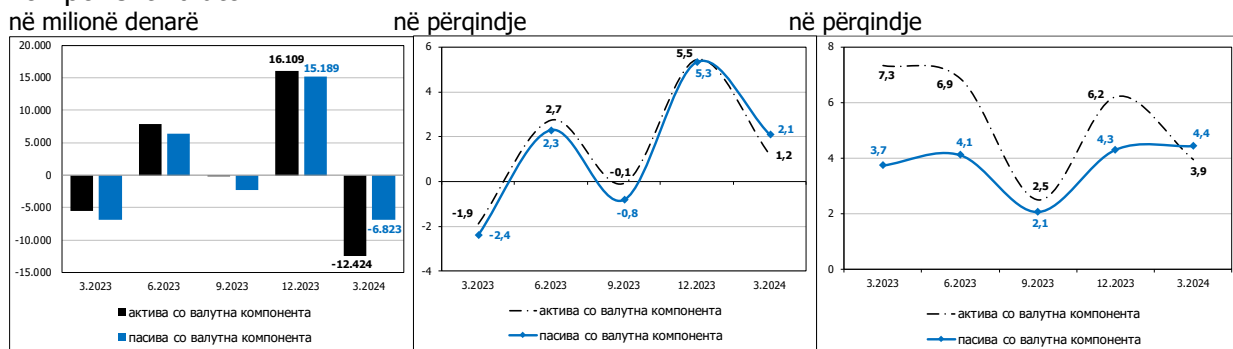
2. Rreziku valutor

Ekspozimi i drejtpërdrejtë i sistemit bankar ndaj rrezikut valutor në tremujorin e parë të vitit 2024 shënoi një ulje në kushtet e përgjysmimit të hendekut midis aktives dhe pasives me komponent valutor dhe pozicionit të hapur valutor. Pjesëmarrja e pozicionit të hapur valutor në raport me mjetet vetjake u ul ndjeshëm dhe është 6,1%, që është shumë nën kufirin rregullator prej 30%.

Një rënie në tremujorin e parë të vitit 2024 shënon edhe ekspozimi i tërthortë i sistemit bankar ndaj rrezikut valutor dhe kjo vjen si pasojë e uljes së pjesëmarrjes së kredive me komponent valutor në totalin e kredive të sektorit jofinanciar, që është tërësisht pasqyrim i pjesëmarrjes më të ulët të kredive me komponent valutor të ndërmarrjeve. Megjithatë, përfaqësimi i kredive me komponent valutor vazhdon të jetë i rëndësishëm, por rreziku i realizimit të rrezikut të tërthortë valutor është zbutur për shkak të zbatimit të strategjisë së shënjestrimit të kursit valutor.

Grafiku nr. 15

Ndryshimi tremujor (majtas dhe në mes) dhe vjetor (djathtas) në aktiven dhe pasiven me komponent valutor*

Burimi: Banka Popullore, përkatësisht raporti i pozicionit të hapur valutor, në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

* Mjetet janë në bazë neto, të reduktuara sipas zhvlerësimit për kërkesat që klasifikohen në kategoritë e rrezikut "B", "Ç" dhe "D" në përputhje me rregulloren për menaxhimin e rrezikut valutor. "BZhMV" nuk është përfshirë në analizë sepse, në përputhje me rregulloren ligjore, "BZhMV" nuk u nënshtrohet rregulloreve për pozicionin e hapur valutor.

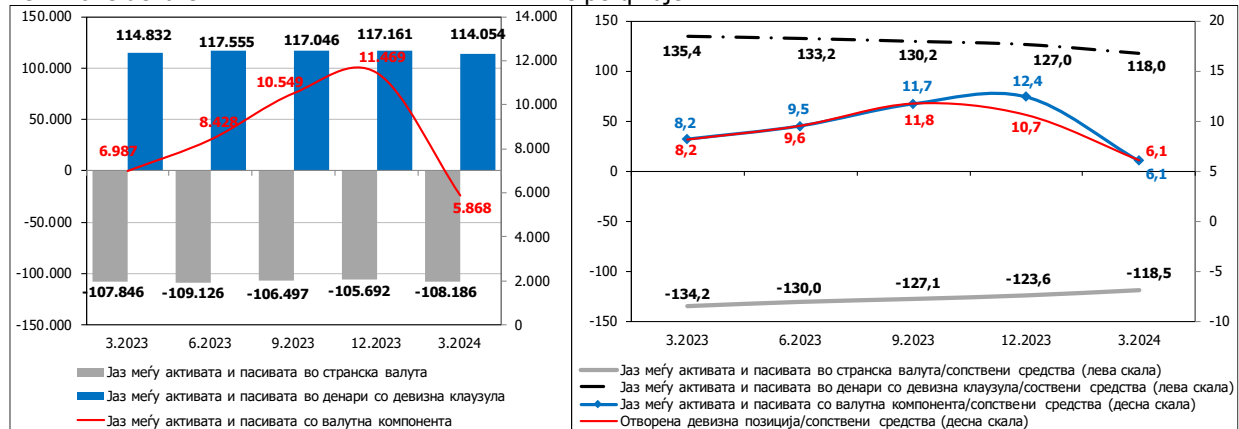
Më 31.3.2024, hendeuku ndërmjet aktives dhe pasives me komponent valutor është pozitiv në vlerë prej 5,868 milionë denarë dhe krahasuar me tremujorin paraardhës thuajse është përgjysmuar, pra është ulur për 48,8%. Ngushtimi i hendekut ndodh në kushtet e rënies dukshëm më të madhe të aktives (për 12.424 milionë denarë ose për 4,2%)²¹ sesa rënia e pasives (për 6.823 milionë denarë ose 2,4%)²². Sa i përket strukturës së hendekut, ngushtimi është i pranishëm si në hendekun negativ ndërmjet aktives dhe pasives në valutë të huaj, ashtu edhe në hendekun pozitiv ndërmjet aktives dhe pasives në denarë me klauzolë valutore. Pjesëmarrja e hendekut në mjetet vetjake është 6,1%, që paraqet një rënie prej 6,3 pikë përqindjeje krahasuar me tremujorin paraardhës dhe është 2,1 pikë përqindje më e ulët se i njëjti tremujor i një viti më parë. Pozicioni i hapur valutor²³ në mjetet vetjake merr pjesë me 6,1%, që është nën mesataren dhjetëvjeçare prej 7,4% dhe është shumë nën kufirin rregullator prej 30%.

Raport i rreziqeve në sistemin bankar në tremujorin e parë të vitit 2024

Grafiku nr. 16

Struktura e hendekut midis aktives dhe pasives me një komponent valutor (majtas) dhe pjesa e hendekut midis aktives dhe pasives me një komponent valutor në mjetet vetjake (djathtas) në milionë denarë

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

Aktivja dhe pasivja me komponent valutor rriten më ngadalë se totali i aktives (mesatarisht për pesë tremujorët e fundit), që kontribuon në uljen e euroizimit të bilancit të bankave. Në tremujorin e parë të vitit 2024, rënia më e madhe e aktives me komponent valutor sesa rënia e totalit të aktives shkaktoi një ulje të pjesëmarrjes së saj në totalin e aktives me 1,3 pikë përqindjeje, ndërkohë që rënia më e madhe e detyrimeve me komponentin valutor çoi në rënie në peshën e tij në totalin e detyrimeve me 0.5 pikë përqindjeje.

Grafiku nr. 17

Mesatarja, minimumi dhe maksimumi dhjetëvjeçar për treguesin ODP/mjetet vetjake (majtas) dhe pjesëmarrja e aktives dhe e pasives me komponent valutor* në totalin e aktives së bankave (djathtas)

në përqindje

në përqindje

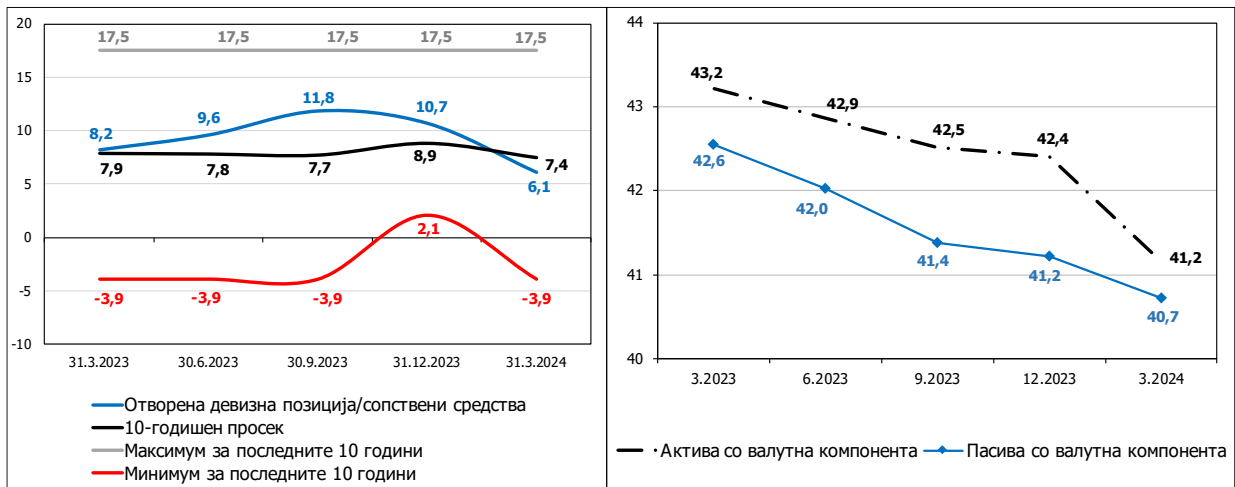
²¹ Zvogëlimi i aktives me komponent valutor në baza tremujore kryesisht vjen si pasojë e zvogëlimit të mjeteve në valutë për 7.567 milionë denarë (nga të cilat mjetet valutorë në BPRMV janë ulur për 6.363 milionë denarë, dhe mjetet në thesarin devizor për 1.204 milionë denarë), si dhe mjetet financiare që mbahen deri në maturim për 3.309 milionë denarë, që është pasqyrim i reduktimit të investimeve në obligacione afatgjata. Nga ana tjetër, rënia është zbutur pjesërisht nga rritja e depozitave në valutë në bankat e tjera në vlerë prej 1.157 milionë denarë.

²² Zvogëlimi i pasives me komponent valutor në baza tremujore është thjesht pasojë e rënies së ndjeshme të depozitave në valutë të jorezidentëve për 7.925 milionë denarë, e cila vjen si pasojë e uljes së detyrimeve ndaj subjekteve mëmë të një banke komerciale, kurse zvogëlim shënojnë edhe detyrimet në bazë të kredive nga bankat e tjera për 807 milionë denarë.

²³ Në përlogaritjen e pozicionit të hapur valutor, përveç hendekut ndërmjet aktives dhe pasives me komponent valutor, përfshihet edhe hendeuku ndërmjet aktives dhe pasives jashtë bilancit me komponent valutor.

Report i rreziqeve në sistemin bankar në tremujorin e parë të vitit 2024

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

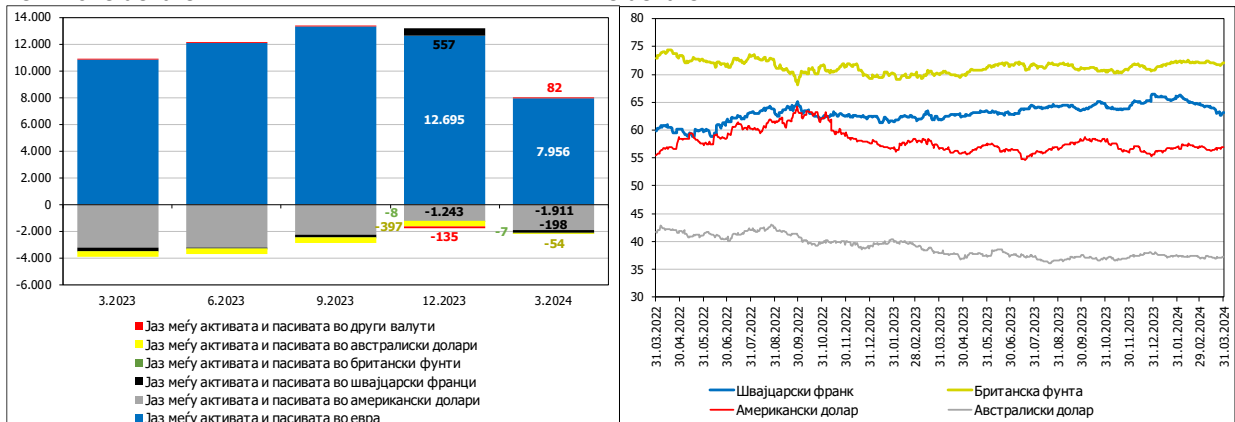
* Në kuadër të aktives, kërkesat merren në bazë neto, pra zvogëlohen me shumën e zhvlerësuar të kryer. "BZhMV" është përjashtuar nga analiza.

Grafiku nr. 18

Struktura e hendekut midis aktives dhe pasives me një komponent valutor sipas valutave (majtas) dhe lëvizja e kursit valutor të dinarit kundrejt dollarit amerikan, frangut zviceran, funtit britanik dhe dollarit australian (djathtas)

në milionë denarë

në denarë

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

Sipas analizave në valuta, ngushtimi i pozicionit afatgjatë është pasojë e zvogëlimit të hendekut pozitiv midis aktives dhe pasives me komponent euro, ndërkaq kontribut ka edhe zgjerimi i hendekut negativ me dollarin amerikan. Hendeku pozitiv ndërmjet aktives dhe pasives në euro dhe në denarë me euro-klauzolë në baza tremujore u zvogëlua për 4.738 milionë denarë ose për 37,3%, që është pasojë e rënies më të madhe të aktives sesa e pasives në këtë valutë²⁴. Hendeku ndërmjet aktives dhe pasives me komponent

²⁴ Aktivja me komponent euro u zvogëlua për 12.945 milionë denarë ose për 4,6%, ndërsa rënia është pasojë e zvogëlimit të mjeteve monetare, ekuivalentëve të saj, arit dhe metaleve të çmuara për 8.953 milionë denarë, si dhe mjeteve financiare të mbajtura deri në maturim për 3.021 milionë denarë. Pasivja me komponent euro u ul për 8.206 milionë denarë ose për 3,0%, që është pasqyrim pothuajse në tërësi i zvogëlimit të depozitave në euro të jorezidentëve për 7.801 milionë denarë.

Raport i rreziqeve në sistemin bankar në tremujorin e parë të vitit 2024

dollari mbetet negativ dhe është zgjeruar në krahasim me tremujorin paraardhës (për 668 milionë denarë ose 53,7%), që vjen si pasojë e rritjes më të madhe të pasives sesa aktives në këtë valutë²⁵. Rritja më e theksuar e pasives është rezultat i rritjes së depozitave në dollarë me një kurs të stabilizuar valutor të dollarit në raport me euron, e me këtë, edhe në raport me denarin. Pozicioni valutor i bankave në valuta të tjera mbeti i shkurtër²⁶, por kontributi i tij në hendekun total është shumë i vogël për shkak të pjesëmarrjes së ulët të këtyre valutave në strukturën valutore të aktives dhe pasives.

Tabela nr. 3

Struktura valutore e aktives dhe e pasives me komponent valutor në përqindje

Валута	31.12.2023		31.3.2024	
	Активa	Пасивa	Активa	Пасивa
Евро	90,5	89,8	90,0	89,0
Американски долар	6,5	7,1	7,1	7,9
Швајцарски франк	1,5	1,4	1,3	1,4
Австралиски долар	0,4	0,5	0,5	0,6
Бриганска фунта	0,5	0,5	0,5	0,5
Останато	0,6	0,7	0,7	0,7
Вкупно	100,0	100,0	100,0	100,0

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

Në tremujorin e parë të vitit 2024, pjesëmarrja e kredive të subjekteve jofinanciare, me komponent valutor, vazhdoi të ulet, që tregon një ulje të ekspozimit të tërthortë të sistemit bankar ndaj rrezikut valutor. Më 31.3.2024, pjesëmarrja e kredive me komponent valutor në totalin e kredive të sektorit jofinanciar ishte 41,7%, që paraqet një rënie prej 0,5 pikë përqindjeje, krahasuar me 31.12.2023. Kjo lëvizje në tërësi rezulton nga reduktimi i pjesëmarrjes së kredive të ndërmarrjeve, ndërkohë që pjesëmarrja e kredive të amvisërive mbeti e pandryshuar në baza tremujore. Megjithatë, në kushtet kur kreditë në euro ose denarë me euro-klauzolë përbëjnë 99,9% të totalit të kredive me komponent valutor, zbatimi i politikës së kursit fiks zbut efektin e realizimit të mundshëm të rrezikut të tërthortë valutor.

Tabela nr. 4

Shpërndarja e bankave sipas pjesëmarrjes së pozicionit të hapur valutor në valuta individuale dhe pozicionit agregat valutor në mjete vetjake

²⁵ Aktivja me komponent dollari u rrit për 944 milionë denarë ose për 4,7%, ndërsa rritja është për shkak të rritjes së depozitave në dollarë në bankat e tjera për 641 milionë denarë, si dhe e parave të gatshme, ekuivalentëve të parasë, arit dhe metaleve të çmuara për 601 milionë denarë, ndërsa mjetet financiare të zvogëluara që mbahen deri në maturim për 288 milionë denarë ndikojnë në zbutjen e rritjes. Pasivja me komponent dollari u rrit për 1.612 milionë denarë ose për 7,5%, që kryesisht rezulton nga rritja e mjeteve në llogaritë rrjedhëse dhe detyrimet e tjera afatshkurtra për 997 milionë denarë, si dhe nga rritja e depozitave në dollarë për 543 milionë denarë.

²⁶ Pozicioni valutor me frangun zviceran ndryshoi nga li gjatë në i shkurtër, dhe hendeku negativ është 198 milionë denarë. Dallimi negativ me dollarin australian është ngushtuar ndjeshëm dhe është 54 milionë denarë, ndërsa funti britanik është ngushtuar lehtë dhe është 7 milionë denarë. Hendeku i përgjithshëm në valutat e tjera të përmendura është pozitiv në vlerë prej 82 milionë denarë dhe tregon ndryshim të pozicionit valutor në krahasim me tremujorin e mëparshëm.

Репорт i rreziqeve në sistemin bankar në tremujorin e parë të vitit 2024

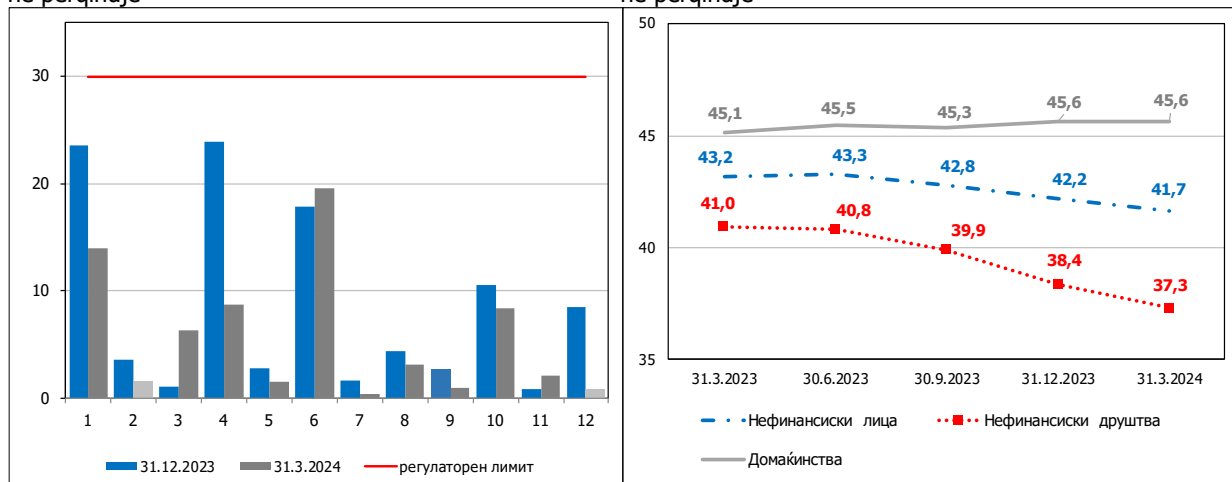
Опис	Број на банки												Агрегатна девизна позиција / сопст вени средства
	Отворена девизна позиција по одделни валути/сопствени средства												
	Евро		Американски долар		Швајцарски франк		Бриганска фунта		Австралиски долар		Останато		
	Долга	Кратка	Долга	Кратка	Долга	Кратка	Долга	Кратка	Долга	Кратка	Долга	Кратка	
под 5%	6	2	8	4	8	3	10	1	7	1	10	2	7
од 5% до 10%	2												3
од 10% до 20%	2												2
од 20% до 30%													
над 30%													

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

Në fund të tremujorit të parë të vitit 2024, pozicioni agregat valutor në raport me mjetet vetjake është i gjatë në dhjetë banka dhe nën kufirin rregullator të përcaktuar prej 30%. Intervali i raporteve sipas bankave të veçanta në kufijtë e 0,4% deri 19,6% dhe është ngushtuar në krahasim me tremujorin e mëparshëm.

Grafiku nr. 19

Raporti i pozicionit agregat valutor dhe i mjeteve vetjake sipas bankave individuale* (majtas) dhe pjesëmarrja e kredive me një komponent valutor në totalin e kredive (djathtas) në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

* Shtyllat me ngjyime më të çelura kanë të bëjnë bankat që kanë një pozicion të shkurtër valutor, por që tregohen në vlerë absolute. "BZhMV" është përjashtuar nga analiza.

3. Rreziku i likuiditetit

Në tremujorin e parë të vitit 2024, treguesit e likuiditetit të sistemit bankar u mbajtën në nivele të qëndrueshme. Megjithatë, me rënien tremujore të depozitave të subjekteve jofinanciare dhe institucioneve financiare, mjetet likuide të sistemit bankar shënuan rënie mesatare tremujore prej 3,9%, e cila është pjesërisht pasojë e faktorëve të zakonshëm sezonalë në këtë periudhë të vitit. Rënia tremujore e mjeteve likuide nuk ndikoi në shkallën e rritjes vjetore të saj, e cila vazhdoi të përshpejtohet, duke arritur në nivelin 15,6% më 31.3.2024. Kështu, treguesit e likuiditetit të sistemit bankar shënuan një lëvizje minimale në rënie, por kjo nuk shkaktoi devijime të dukshme të treguesve nga nivelet e tyre të zakonshme të kënaqshme. Shkalla e mbulimit të likuiditetit të sistemit bankar është dukshëm më e lartë se minimumi rregullator, që konfirmon vëllimin solid të mjeteve likuide në dispozicion për bankat. Hendeku midis hyrjeve dhe daljeve të parave të dakorduara deri në një vit është negativ, por bankat presin një stabilitet relativisht të lartë të depozitave, si burimi kryesor i financimit të aktiviteteve të tyre. Rezultatet e testeve të stresit tregojnë një rezistencë të kënaqshme të sistemit bankar ndaj daljeve të supozuara ekstreme, individuale dhe të kombinuara të likuiditetit.

1.1. Treguesit e likuiditetit

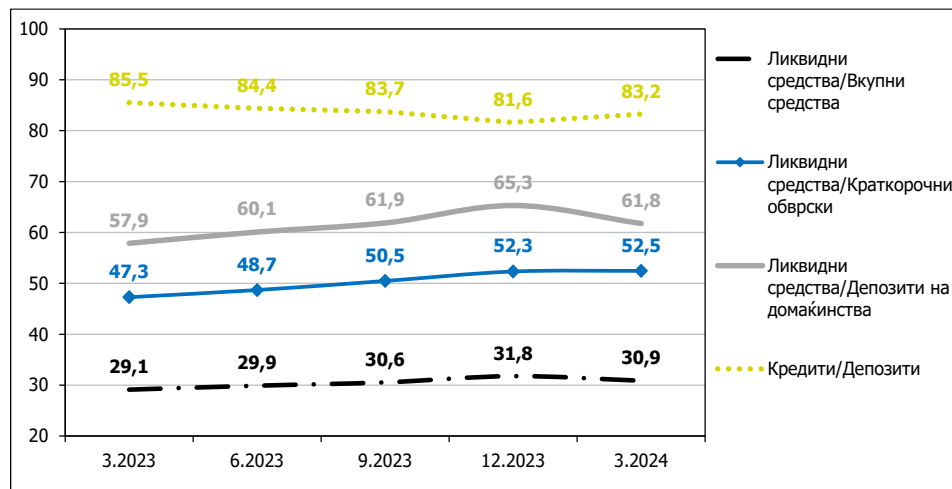
Në tremujorin e parë të vitit 2024, në kushtet e një rënieje mesatare të mjeteve likuide të sistemit bankar, treguesit e likuiditetit shënuan një përkeqësim të lehtë, por pa devijime të mëdha nga nivelet e zakonshme të kënaqshme. Kështu, mjetet likuide marrin pjesë në totalin e mjeteve të bankave me 30,9%, duke mundësuar mbulimin solid të detyrimeve dhe depozitave afatshkurtra të amvisërive me mjete likuide (nga 52,5%, përkatësisht 61,8%²⁷).

Grafiku nr. 20
Treguesit e likuiditetit të sistemit bankar
në përqindje

²⁷ Sipas bankave individuale, më 31.3.2024, pjesëmarrja e mjeteve likuide në totalin e mjeteve është ndërmjet 21,5% dhe 49,8%, me një mesatare prej 29,0% (Mars 2023: midis 20,1% dhe 49,3%). Mbulimi i detyrimeve afatshkurtra me mjete likuide është midis 37,5% dhe 82,8%, me një mesatare prej 54,3% (Mars 2023: midis 32,3% dhe 65,3%) dhe mbulimi i depozitave të amvisërive me mjete likuide midis 36,7% dhe 115,5 %, me një mesatare prej 70,6% (Mars 2023: midis 30,4% dhe 105,2%). Nga kjo analizë është përjashtuar "Banka Zhvillimore e Maqedonisë së Veriut" ShA Shkup.

Raport i rreziqeve në sistemin bankar në tremujorin e parë të vitit 2024

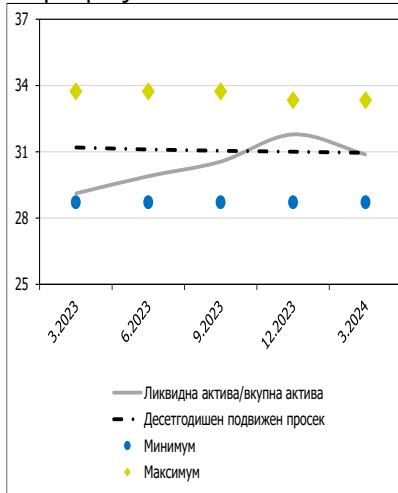
Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

Vërejtje: Gjatë llogaritjes së treguesve të likuiditetit në nivel të sistemit bankar, mjetet dhe detyrimet ndërbankare rezidente nuk merren parasysh.

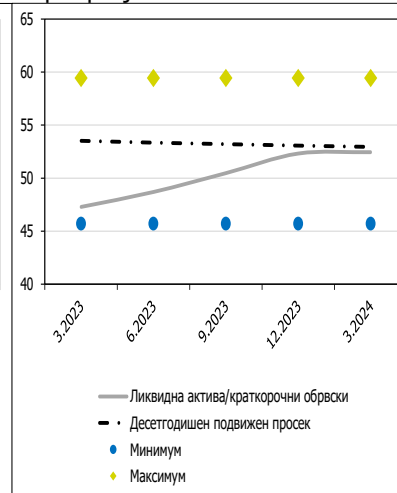
Grafiku nr. 21

Aktivja likuide / aktivja totale (majtas), aktivja likuide / detyrimet afatshkurtra (në mes) dhe aktivja likuide / depozitat e amvisërive (djathtas)

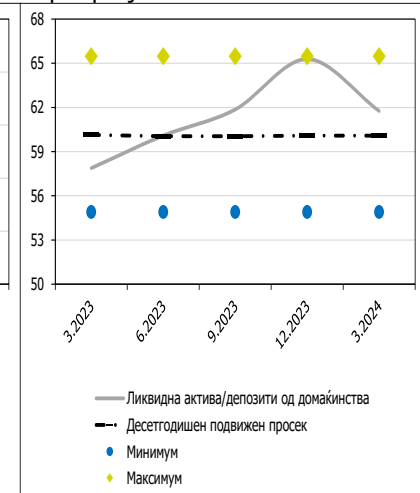
në përqindje

në përqindje

në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

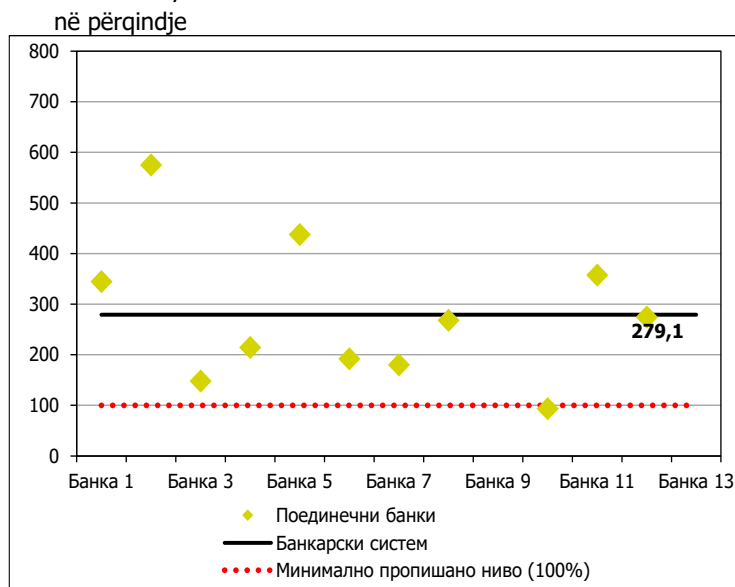
Shkalla e mbulimit të likuiditetit të sistemit bankar është 279,1% dhe është dukshëm më e lartë se minimumi rregullator (100%²⁸), që konfirmon sasinë e kënaqshme të likuiditetit në dispozicion të sistemit bankar maqedonas.

²⁸ Krahas bazës përmbledhëse, bankat janë të detyruara të vendosin dhe monitorojnë një shkallë mbulimi të likuiditetit sipas çdo valute të rëndësishme për bankën (çdo valutë pjesëmarrja e së cilës në totalin e detyrimeve të bilancit të bankës është të paktën 5%). Në të njëjtën kohë, nuk parashikohet asnjë nivel minimal për shkallët e mbulimit të likuiditetit sipas valutës. Më 31 mars 2024, shkallët e mbulimit të likuiditetit për dy valutat kryesore, euro dhe denarë, janë 91,3%, përkatësisht 322,8%.

Grafiku nr. 22

Shkalla e mbulimit të likuiditetit, më 31.3.2024

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

Sipas karakteristikave valutore të mjeteve likuide dhe detyrimeve, në tremujorin e parë të vitit 2024, treguesit e likuiditetit në valutë shënojnë rënie pak më të theksuar në krahasim me treguesit e likuiditetit në denarë²⁹, duke pasur parasysh se mjetet likuide valutore kontribuojnë më shumë në rënien e totalit të mjeteve likuide. Po ashtu, treguesit e likuiditetit në denarë vazhdojnë të jenë në nivelin më të lartë, krahasuar me treguesit e likuiditetit valutor, që vjen si pasojë e pjesëmarrjes më të lartë strukturore të mjeteve likuide në denarë në gjithsej mjetet likuide të bankave. Niveli më i ulët i treguesve të likuiditetit valutor, krahasuar me likuiditetin në denarë, thekson rëndësinë e vëllimit të duhur të rezervave valutore dhe pranisë së Bankës Popullore në tregun valutor (për ruajtjen e një kursi të qëndrueshëm) për të mbuluar kërkesën për mjete në valutë³⁰.

Grafiku nr. 23

Treguesit e likuiditetit të sistemit bankar sipas valutës - denarë (majtas) dhe valuta të huaja (djathtas)

në përqindje

në përqindje

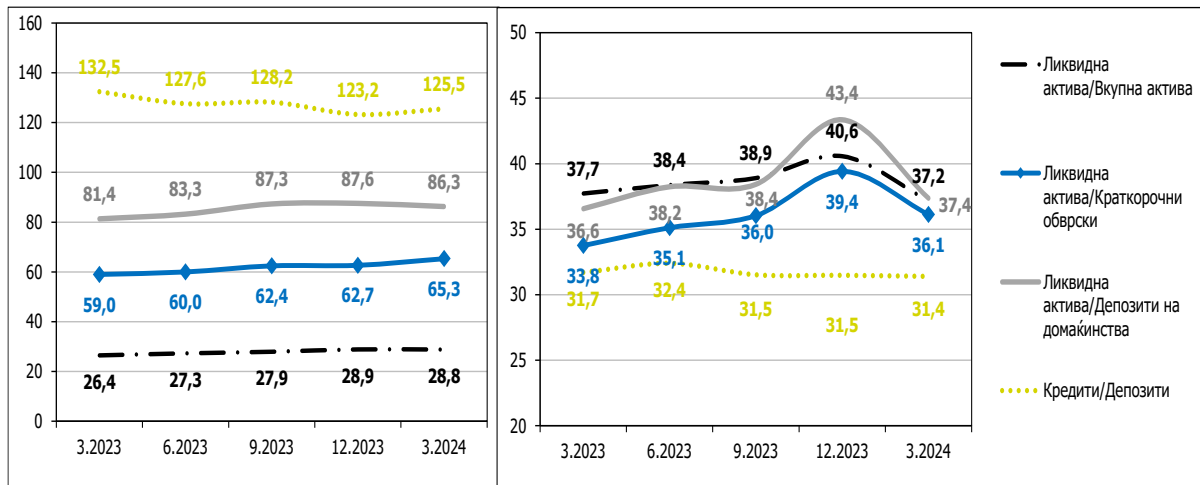
²⁹ Kërkesat dhe detyrimet me klauzolë valutore konsiderohen si denarë, sepse rrjedha e parasë së tyre është në denarë.

³⁰ Duhet të kihet parasysh se Banka Qendrore Europiane (BQE) i ka ofruar Bankës Popullore qasje në likuiditete valutore në euro me kolateral të përshtatshëm. Kjo qasje është bërë e mundur në formën e një linje repo, që nga gushti 2020, në një vlerë totale prej 400 milionë eurosh dhe afati për zbatimin e linjës repo është shtyrë disa herë. Me kërkesë të Bankës Popullore, BQE mori një vendim për zgjatjen e mundësisë së qasjes së bankës tonë qendrore në linjën e repove deri më 31 janar 2025. Nëse përdoret, linja repo siguron qasje të shpejtë në likuiditetin valutor dhe përfaqëson një shtresë tjetër mbrojtëse për të garantuar stabilitetin e kursit valutor të valutës vendase. Linja e repove mund të plotësojë nevojat e mundshme për likuiditet në kohën e rritjes së pasigurive gjeopolitike dhe të rreziqeve të tyre të mundshme për ekonominë globale dhe tregjet financiare. Ndryshe, rezervat vendase valutore, të cilat janë instrumenti kryesor për ruajtjen e stabilitetit të kursit valutor, janë në nivelin më të lartë historik. Në periudhën e kaluar, pavarësisht disa krizave të mëvonshme, mjetet nga linja repo nuk janë përdorur. Më shumë hollësi gjenden në këtë vjeggëz:

https://www.ecb.europa.eu/mopo/implement/liquidity_lines/html/index.en.html.

Raport i rreziqeve në sistemin bankar në tremujorin e parë të vitit 2024

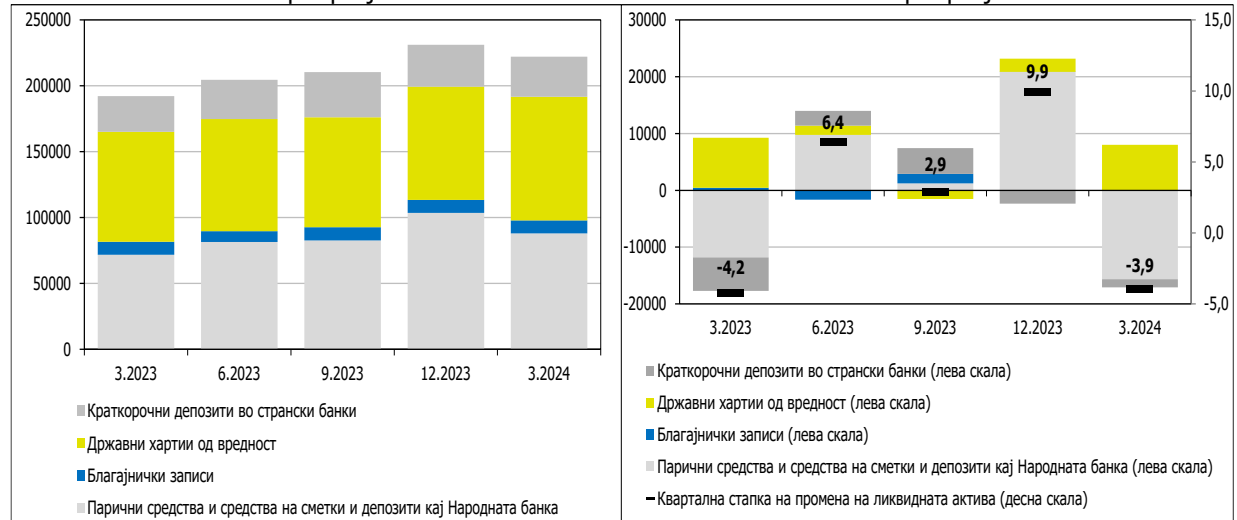
Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

1.2. Dinamika dhe përbërja e mjeteve likuide

Grafiku nr. 24

Mjetet likuide, struktura (majtas) dhe ndryshimi (djathtas)

në milionë denarë dhe në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

Në fund të tremujorit të parë të vitit 2024, mjetet likuide³¹ në nivel të sistemit bankar ishin 222.116 milionë denarë. Gjatë rënies tremujore të depozitave të subjekteve jofinanciare (0,9%) dhe të institucionet financiare (14,9%), e cila është pjesërisht rezultat i

³¹ Mjetet likuide përfshijnë: 1) mjetet monetare dhe kërkesat nga Banka Popullore, të cilat përfshijnë mjetet monetare efektive, mjetet monetare të gatshme në llogaritë bankare në Bankën Popullore, depozitat në dispozicion në Bankën Popullore dhe bonot e thesarit; 2) depozitat afatshkurtra në bankat e huaja, duke përfshirë mjetet e bankave në llogaritë e tyre korrespondente jashtë vendit dhe 3) vlerën kontabël të plasmaneve në letrat me vlerë të emetuara nga qeveritë qendrore, përkatësisht letrat me vlerë të shtetit të emetuara nga Republika e Maqedonisë së Veriut dhe të emetuara nga vende të huaja. Për qëllime të analizës së rrezikut të likuiditetit, mjetet dhe detyrimet në denarë me klauzolë valutore konsiderohen në denarë.

efekteve të zakonshme sezonale në këtë periudhë të vitit, **mjetet likuide të sistemit bankar shënuan rënie mesatare tremujore prej 3,9%, përkatësisht për 9.082 milionë denarë.** Analizuar sipas instrumenteve individuale financiare që përbëjnë mjetet likuide, rënia më e theksuar ishte në plasmanet e bankave në depozitat njëditore në dispozicion në Bankën Popullore (të cilat u ulën për 7.700 milionë denarë, përkatësisht për 32%), kundrejt rritjes së plasmaneve të bankave në depozitat shtatëditore në dispozicion në Bankën Popullore (për 3.420 milionë denarë ose 9,2%³²). Rënie të theksuar shënuan edhe mjetet e llogarisë valutore të pagesave në Bankën Popullore (për 6.363 milionë denarë ose 52,3%), si dhe mjetet e bankave në llogaritë korrespondente dhe depozitat afatshkurtra të vendosura në bankat e huaja (për 1.464 milionë denarë ose 4,6 %) ³³. Ndryshe, rritje shënojnë plasmanet e bankave në letrat me vlerë të qeverisë, përkatësisht plasmanet në obligacione shtetërore për 6.970 milionë denarë ose 11,9%, dhe plasmanet në bono shtetërore për 2.306 milionë denarë ose 11,5%. Nga ana tjetër, plasmanet në letrat me vlerë të huaja shtetërore ulen për 1.272 milionë denarë ose për 18,2. Plasmanet e bankave në bono thesari shënuan rritje minimale prej 20 milionë denarë, ose për 0,2%³⁴, ndërsa mjetet në llogarinë në denarë në Bankën Popullore u rritën për 715 milionë denarë ose 9,9%.

1.3. Struktura e maturimit të hyrjeve dhe daljeve të dakorduara të mjeteve dhe detyrimeve të bankave

Më 31.3.2024, në strukturën e maturimit të hyrjeve dhe daljeve të bankave, hyrjet dakordura të bankave kryesojnë në periudhën kohore mbi një vit, kurse daljet e dakordura të bankave kryesojnë në periudhën kohore deri në shtatë ditë. Në të njëjtën kohë, dallimi (hendeku) më i madh midis hyrjeve dhe daljeve të bankave vihet re pikërisht në periudhat kohore deri në shtatë ditë (hendek negativ) dhe mbi një vit (hendek pozitiv), që rezultojnë nga përfshirja e detyrimeve sipas afatizimit dhe pa maturim fiks në segmentin e maturimit deri në shtatë ditë dhe për shkak të kërkesave të bazuara në kreditë e përfshira në segmentet e maturimit mbi një vit (kreditë afatgjata në nivel të sistemit bankar përbëjnë rreth 80% të totalit të kredive të subjekteve jofinanciare). Sa i përket aktives së sistemit bankar, hendeku agregat deri në shtatë ditë dhe hendeku agregat deri në një vit janë 37,2%, përkatësisht 25,0%.

Grafiku nr. 25

Struktura afatshkurtër e hyrjeve dhe daljeve bazuar në mjetet dhe detyrimet e bilancit (majtas) dhe hendekun agregat midis hyrjeve dhe daljeve të dakorduara, duke përfshirë shumën totale të mjeteve të pangarkuara (djathtas)

në milionë denarë

në milionë denarë

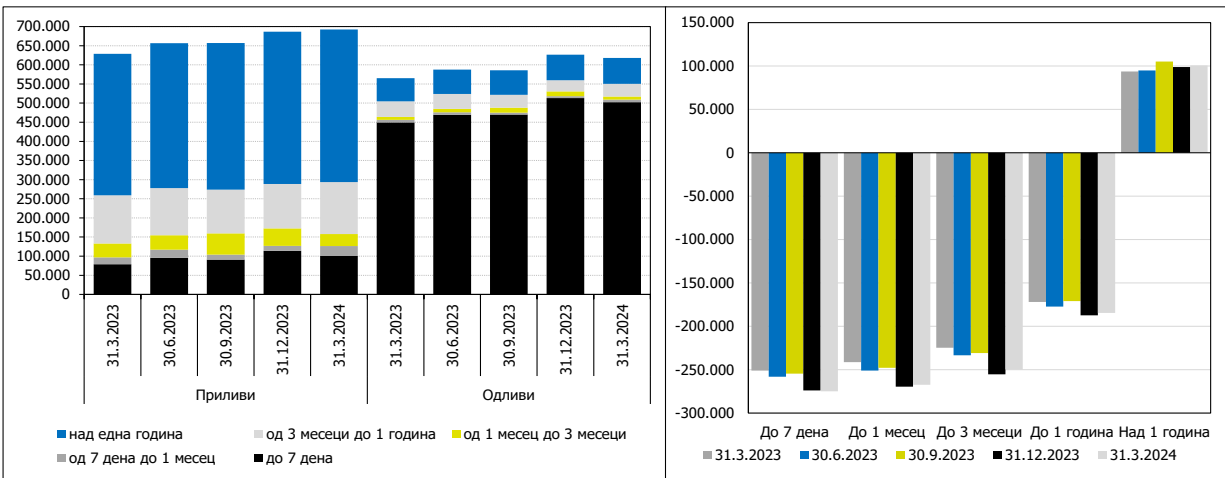
³² Në tremujorin e parë të vitit 2024, Banka Popullore vlerësoi se përcaktimi aktual i politikës monetare është i përshtatshëm me kushtet në ekonomi dhe nuk bëri ndryshime shtesë në përcaktimin e saj. Normat e interesit për depozitat njëditore dhe shtatëditore në dispozicion janë të pandryshuara, pra mbetën në nivelet 4,2%, përkatësisht 4,25%. Në këtë tremujor janë bërë ndryshime shtesë në instrumentin e rezervës së detyrueshme, zbatimi i të cilit nga qershori 2024, në pjesën më të madhe nënkupton një tërheqje shtesë të një pjese të tepcës së likuiditetit strukturor nga sistemi bankar, krahas kujdesit të politikës monetare. Në të njëjtën kohë, masat kontribuojnë në forcimin e mëtejshëm të procesit të denarizimit dhe rritjen e kursimeve afatgjata në sistemin bankar.

³³ Zvogëlimi i mjeteve bankare në llogaritë në bankat e huaja për 2.508 milionë denarë ose 26,4%, gjatë rritjes së depozitave afatshkurtra të bankave në bankat e huaja të plasuara për 1.044 milionë denarë ose 4,7%.

³⁴ Gjatë tremujorit të parë të vitit 2024, Banka Popullore nuk ndryshoi normën bazë të interesit, e cila u mbajt në nivelin 6,3%, në përputhje me kushtet në ekonomi. Shuma e ofruar e bonove të thesarit vazhdon të jetë 10.000 milionë denarë.

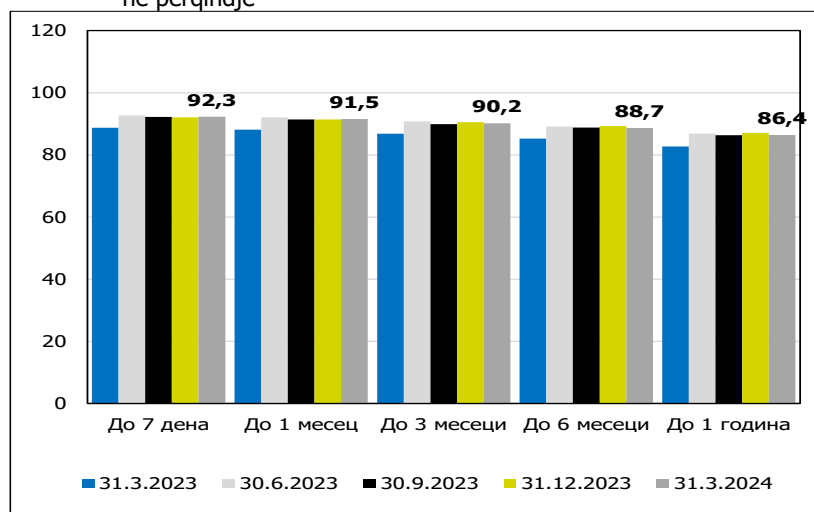
Raport i rreziqeve në sistemin bankar në tremujorin e parë të vitit 2024

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

Grafiku nr. 26

Stabiliteti i pritur i depozitave, sipas periudhës së mbetur deri në maturim, më 31.3.2024. në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

Bankat presin të ruajnë stabilitetin e depozitave, të cilat janë burimi kryesor i financimit të aktiviteteve të tyre. Nëse merret parasysh sjellja e depozituesve, bankat vlerësojnë se në dymbëdhjetë muajt e ardhshëm nuk do të realizohen daljet e parave të dakorduara (ose 86,4%) në bazë të depozitave nga ana e depozituesve.

1.4. Simulimet e stresit për goditjet e likuiditetit

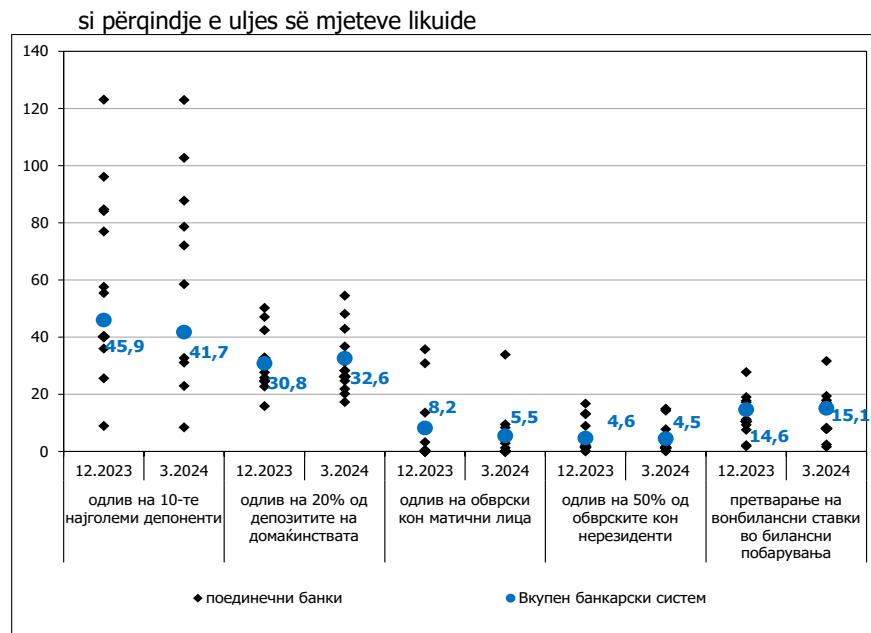
Më 31.3.2024, rezultatet e simulimeve të stresit të kryera për goditjet e likuiditetit tregojnë një kapacitet solid të sistemit bankar, i cili ka mjaftueshëm mjete likuide për t'iu përgjigjur në mënyrë të duhur daljeve të simuluar të parave. Rezistenca e sistemit bankar maqedonas ndaj goditjeve të likuiditetit konfirmohet përmes

rezultateve të të gjitha simulimeve individuale të goditjeve të likuiditetit dhe shfrytëzimi pothuajse i plotë (ose 99,4%, më 31.3.2024) i mjeteve likuide do të ndodhte vetëm në simulimin jashtëzakonisht ekstrem të goditjes së likuiditetit, i cili përfshin daljet e kombinuara³⁵ të mjeteve nga bankat në baza të shumëfishta. Duke pasur parasysh skajshmërinë e supozimit, për qëllime të këtij simulimi, shtrirja e zakonshme e mjeteve likuide është zgjeruar për të përfshirë instrumentet e tjera financiare³⁶ në pronësi të bankave, të cilat vlerësohen të shlyhen shpejt dhe lehtë ose të konvertohen në para nga bankat gjatë mungesës së mjeteve likuide.

Grafiku nr. 27

Kontributi i goditjeve individuale në reduktimin e mjeteve likuide gjatë simulimit për një goditje të kombinuar likuiditeti

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

Zgjatë zbatimit të simulimeve individuale të goditjeve të likuiditetit, niveli i lartë i mjeteve likuide në dispozicion të bankave maqedonase mundëson shlyerjen e të gjitha daljeve të supozuara, individuale, ekstreme të likuiditetit. Ulja më e madhe e mjeteve likuide ndodh gjatë simulimit të daljes së depozitave të dhjetë depozituesve më të mëdhenj, ndërkaq rëndësia e këtij simulimi për bankat individuale është i ndryshëm, duke pasur parasysh dallimet në shkallën e përqendrimit të depozitave. Përkundrazi, në simulimin e realizimit të rrezikut të reputacionit dhe humbjes së besimit të popullatës në bankat e përfaqësuar nga

³⁵ Simulimi supozon dalje të: depozitave të dhjetë depozituesve më të mëdhenj, 20% të depozitave të amvisërive, detyrimeve ndaj subjekteve mëmë (detyrimet e bazuara në instrumente të varur dhe instrumente kapitale hibride janë përjashtuar nga simulimi sepse, në pajtim me rregulloren për llogaritjen e mjaftueshmëria e kapitalit, rregullohet pagesa e tyre), 50% nga detyrimet ndaj jorezidentëve (me përjashtim të detyrimeve ndaj personave amë jorezidentë të bankave, të cilat tashmë mbulohen nga një nga simulimet e mëparshme) dhe konvertimi i disa detyrimeve jashtë bilancit të bankave (kreditë e pambuluara, të parevokueshme linjat e kreditit dhe limitet e papërdorura bazuar në kartat e kreditit dhe mbitorëqet e miratuara në llogaritë e transaksionit) në të arkëtueshmet e bilancit. Në simulimet për goditjet e likuiditetit, është përjashtuar "Banka Zhvillimore e Maqedonisë së Veriut" ShA Shkup.

³⁶ Krahas instrumenteve financiare që përbëjnë mjetet likuide, shtohen edhe këto instrumente financiare: mjetet në fondin e garancisë rezervë në KIBS, depozitat afatgjata në bankat e huaja, instrumentet e tregut të parasë të emetuara nga emetuesit e huaj joshtetërorë, kreditë me maturim të mbetur kontraktual deri në 30 ditë, si dhe efekti i reduktimit të rezervës së detyrueshme për detyrimet valutore të bankave, e cila veçohet në valuta për shkak të daljeve të simuluar të depozitave në valutë të amvisërive.

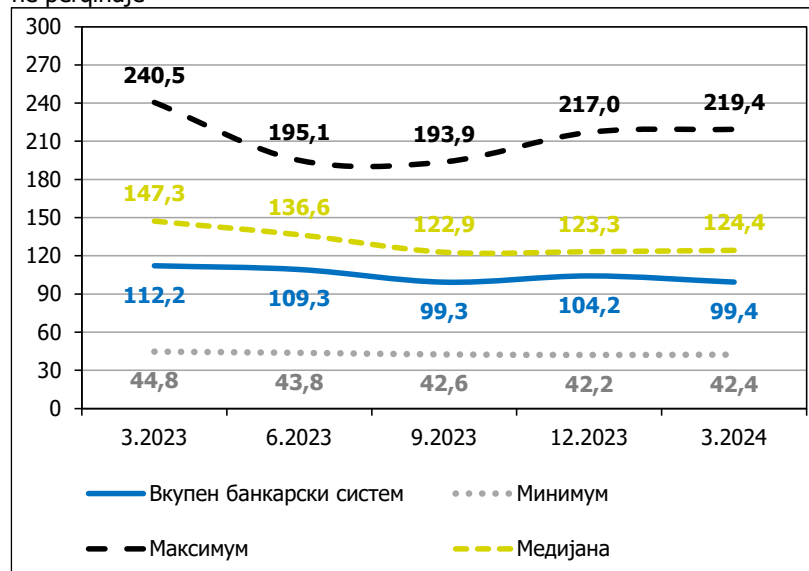
Raport i rreziqeve në sistemin bankar në tremujorin e parë të vitit 2024

dalja e 20% të depozitave të amvisërive, ka ngjashmëri më të madhe në rezultatet për bankat individuale, me ç'rast vërtetohet rëndësia e besimit të publikut në sistemin bankar. Gjatë shndërrimit të supozuar të disa detyrimeve jashtë bilancit të bankave në kërkesa bilanci³⁷, bankat do të shpenzonin rreth 15% të mjeteve të tyre likuide. Pjesëmarrja e vogël e detyrimeve ndaj jorezidentëve, si dhe ndaj personave të regjistruar në strukturën e totalit të burimeve të financimit të bankave, shkakton një ndikim modest të goditjeve që lidhen me to në rezultatin e përgjithshëm të këtij simulimi.

Grafiku nr. 28

Ulja e mjeteve likuide pas simulimit për goditjet e kombinuara të likuiditetit (sipas të gjitha goditjeve)

në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

³⁷ Një dalje mjeteve supozohet si rezultat i shndërrimit të detyrimeve të caktuara jashtë bilancit të bankave (kredi të pambuluara, linja krediti të pakthyeshe dhe limite të papërdorura bazuar në kartat e kreditit dhe mbitërheqjet e miratuara të llogarive të transaksionit) në kërkesa bilanci.

4. Rreziku nga ndryshimi i normave të interesit

Në tremujorin e parë të vitit 2024 është rritur ekspozimi i sistemit bankar ndaj rrezikut të ndryshimeve të normave të interesit nga ecuria e aktiviteteve bazë bankare, e cila shihet nëpërmjet rritjes së vlerës së ponderuar të portofolit të aktiviteteve bankare³⁸. Kjo është kryesisht për shkak të rritjes së sasisë (të ponderuar) të vendosjeve në letra me vlerë me normë fikse interesi, si dhe nga reduktimi i detyrimeve pa afat dhe depozitave me afat me normë të ndryshueshme interesi. Rreziku i realizimit të rrezikut të ndryshimit të normave të interesit është i vogël, duke marrë parasysh aktivitetet që mbizotërojnë në bilancet e bankave (huadhënie dhe grumbullim depozitash), së bashku me maturimin shumë të shkurtër të bazës së depozitave dhe likuiditetin solid të bankave. Nga ana tjetër, ekspozimi ndaj rrezikut të interesit indirekt është ende i pranishëm dhe duhet mbikëqyrur me kujdes, për shkak të pranisë së konsiderueshme të kredive me norma interesi të ndryshueshme dhe të rregullueshme në portofolin e kredisë së bankave. Ekspozimi ndaj rrezikut indirekt të interesit mund të çojë në realizimin e rrezikut të kredisë në rast të rritjes së mundshme të borxhit të interesit dhe ndikimit të tij në aftësinë kreditore të huamarrësve.

Grafiku nr. 29

Vlera totale e ponderuar e portofolit të aktiviteteve bankare*, shuma (shkalla majtas) dhe në raport me mjetet vetanake (shkalla djathtas)

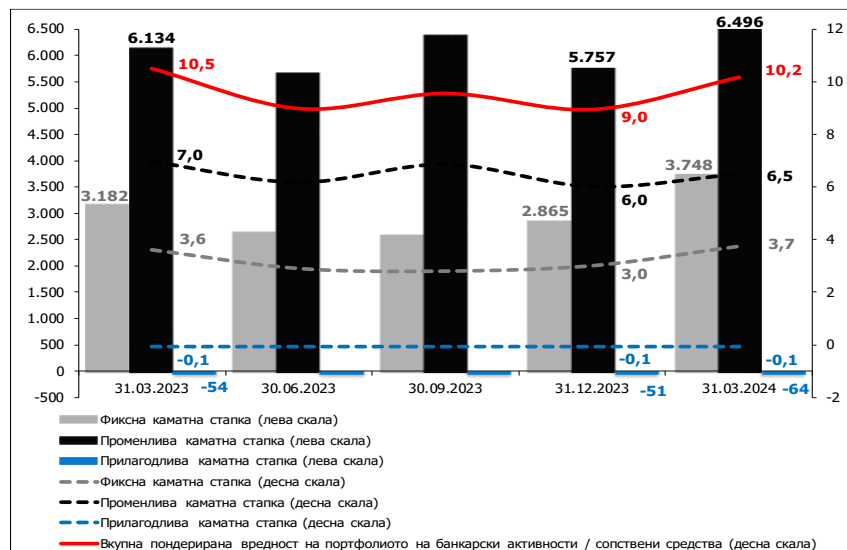
në milionë denarë

në përqindje

³⁸ Në pajtim me rregulloren, ekspozimi i bankave ndaj rrezikut të ndryshimeve të normave të interesit që rrjedhin nga aktivitetet bankare mbikëqyrret nëpërmjet shumës neto të aktiveve dhe detyrimeve të ndjeshme ndaj interesit (kryesisht kredi dhe depozita), ndaj të cilave u zbatua goditje e pafavorshme e normës së interesit për të rritur normat e interesit me 2 pikë përqindjeje, të shpërndara në zona kohore sipas periudhës në të cilën do të ndodhë ndryshimi i normave të interesit. Në të njëjtën kohë, aktivet dhe detyrimet me norma interesi fikse shpërndahen sipas periudhës së maturimit, me norma të ndryshueshme interesi sipas periudhës së rivlerësimit të shumës së normës së interesit dhe me norma interesi të rregullueshme sipas probabilitetit dhe shpeshtësisë së normës së interesit. ndryshimet. Kreditë me shlyerje anuiteti që kanë normë interesi të kombinuar (fikse për një periudhë të caktuar dhe normë të ndryshueshme interesi pas asaj periudhe), shpërndahen në zonat kohore sipas maturimit faktik të anuiteteve gjatë periudhës së vlefshmërisë së normës fikse të interesit (për shumën që realisht duhet të paguhet gjatë asaj periudhe), dhe shuma e mbetur për të cilën do të fillojë të zbatohet norma e ndryshueshme e interesit në të ardhmen shfaqet në zonat përkatëse kohore të ardhshme sipas periudhës së rivlerësimit të shumës së normës së ndryshueshme të interesit. Shuma neto e aktiveve dhe detyrimeve të ndjeshme ndaj interesit e përcaktuar në këtë mënyrë quhet **vlera e ponderuar e portofolit të aktiviteteve bankare**.

Raport i rreziqeve në sistemin bankar në tremujorin e parë të vitit 2024

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

*Vlera totale e ponderuar e portofolit të aktiviteteve bankare tregon humbjen e mundshme të vlerës ekonomike të këtij portofoli, në goditje të supozuar të pafavorshme të normës së interesit prej ± 2 pikë përqindjeje.

Vlera totale e ponderuar e portofolit të aktiviteteve bankare³⁹ shënoi rritje tremujore prej 1.608 milionë denarë ose për 18,8%, që me rritjen e mjeteve vetanake (për 4,6%) kushtëzon rritje të moderuar të masës rregullative për ekspozimin ndaj rrezikut të interesit direkt nga aktivitetet bazë bankare (raporti ndërmjet vlerës së ponderuar neto të portofolit të aktiviteteve bankare dhe mjeteve vetanake) për 1,2 pikë përqindjeje, deri në nivelin e 10,2%. Ky raport është nën nivelin maksimal të arritur në dhjetë vitet e fundit (10,8%), por e kalon mesataren dhjetëvjeçare, e cila është 7,6%. Sipas bankave individuale, ky raport varion nga 1,9% në 14,3% dhe është nën kufirin e përcaktuar 20%⁴⁰.

Grafiku nr. 30

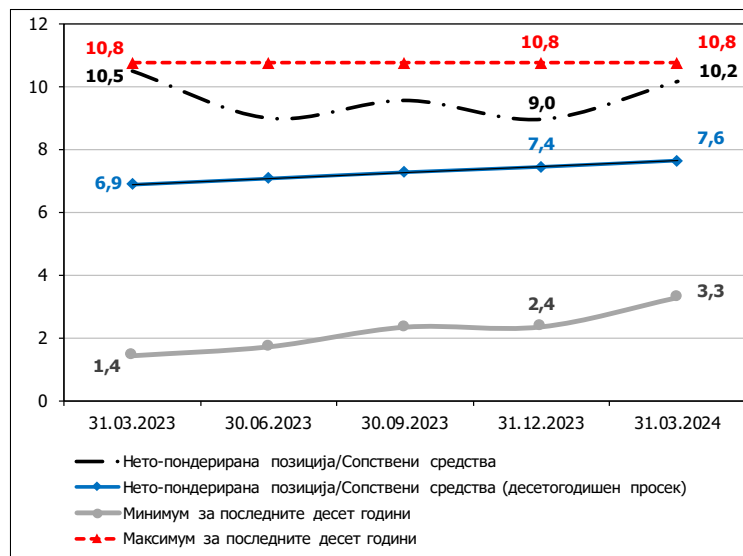
Treguesi i ekspozimit ndaj rrezikut të ndryshimeve në normat e interesit nga aktivitetet bankare (pozicioni i ponderuar neto / mjetet vetanake) në përqindje

³⁹ Për shpjegim të termit "vlera e ponderuar e portofolit të aktiviteteve bankare", shihni shënimin e mëparshëm.

⁴⁰ Sipas rregullores, në rast se raporti ndërmjet vlerës totale të ponderuar të portofolit të veprimtarive bankare dhe mjeteve vetanake të bankës kalon 20%, banka është e detyruar të propozojë masa për zvogëlimin e këtij raporti dhe Banka Popullore mund ta urdhërojë që të ndajë një sasi të mjaftueshme të kapitalit për të mbuluar rrezikun e ndryshimit të normave të interesit në portofolin e aktiviteteve bankare.

Raport i rreziqeve në sistemin bankar në tremujorin e parë të vitit 2024

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

E analizuar sipas llojit të normës së interesit, rritja tremujore e vlerës së ponderuar (neto) të portofolit të aktiviteteve bankare rezulton më së shumti nga rritja e vlerës së ponderuar të portofolit me normë interesi fikse (për 883 milionë denarë ose 30,8%, kryesisht si pasojë e rritjes së investimeve në letra me vlerë⁴¹ dhe kredi me këtë lloj norme interesi) dhe me normë interesi të ndryshueshme (për 739 milionë denarë ose 12,8%, kryesisht për shkak të zvogëlimit të detyrimeve pa afat dhe depozitave të afatizuara me këtë lloj kamate). Zgjerim i lehtë negativ (prej 13 milionë denarë) është shënuar në vlerën e ponderuar (neto) të portofolit me normë interesi të rregullueshme.

Grafiku nr. 31

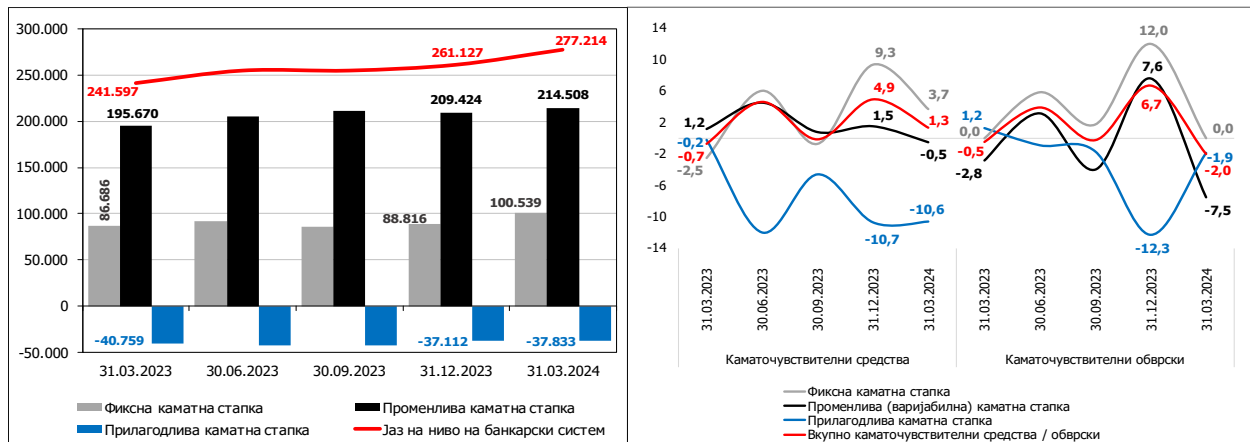
Mjetet dhe detyrimet e ndjeshme ndaj interesit sipas llojit të normës së interesit, hendekut (majtas) dhe ndryshimit tremujor (djathtas)
në milionë denarë

në përqindje

⁴¹ Rritja e vendosjeve në obligacione shtetërore për 6.970 milionë denarë, ose 11,9% dhe rritja e vendosjeve në bono shtetërore për 2.306 milionë denarë, ose për 11,5%.

Report i rreziqeve në sistemin bankar në tremujorin e parë të vitit 2024

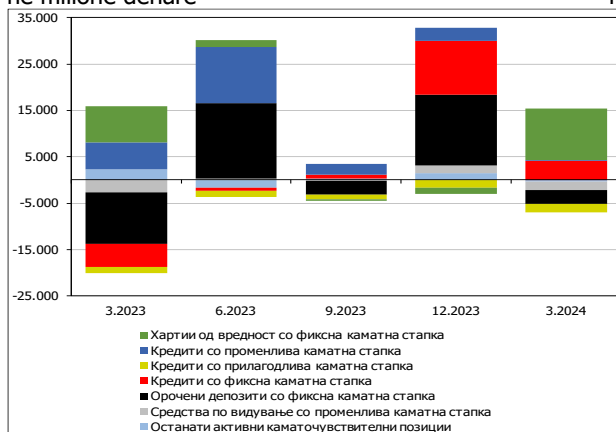
Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

Këto ndryshime në pozicionet e normave fikse dhe të ndryshueshme të interesit ndikuan gjithashtu në shumën e hendekut të paponderuar ndërmjet aktiveve dhe pasiveve të ndjeshme ndaj interesit (respektivisht shuma neto e aktiveve dhe detyrimeve të ndjeshme ndaj interesit pa zbatuar goditjen e parashikuar të interesit prej 2 pikë përqindjeje), e cila shënoi rritje tremujore prej 6,2% ose 16.086 milionë denarë. Në të njëjtën kohë, hendeku pozitiv ndërmjet pozicioneve me normë fikse të interesit është rritur për 13,2% ose për 11,723 milionë denarë, dhe ndërmjet pozicioneve me normë të ndryshueshme të interesit për 5,084 milionë denarë ose për 2,4%. Hendeku negativ ndërmjet aseteve dhe detyrimeve me normë interesi të rregullueshme u zgjerua për 721 milionë denarë ose për 1,9%, që rezulton nga zvogëlimi i plasmaneve në kredi, për dallim nga zvogëlimi i detyrimeve për depozita të afatizuara me këtë lloj kamate.

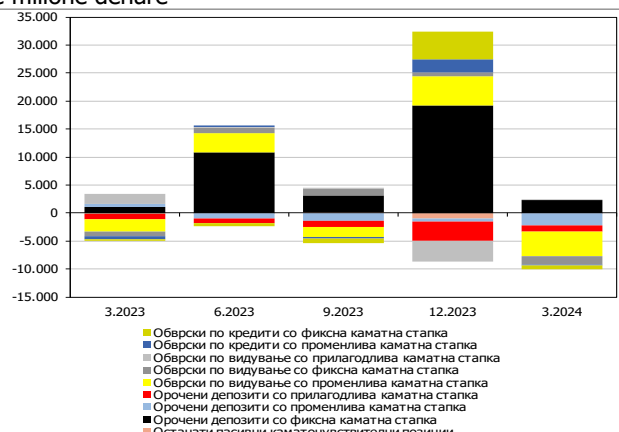
Grafiku nr. 32

Ndryshimet tremujore në aktivet e ndjeshme ndaj interesit (majtas) dhe detyrimet (djathtas), sipas llojit të instrumentit dhe llojit të normës së interesit.

në milionë denarë

në milionë denarë

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

Analizuar sipas periudhës kohore deri në rivlerësimin e radhës të shumës së normave të interesit, zgjerimi i hendekut total ndërmjet aktiveve dhe detyrimeve të

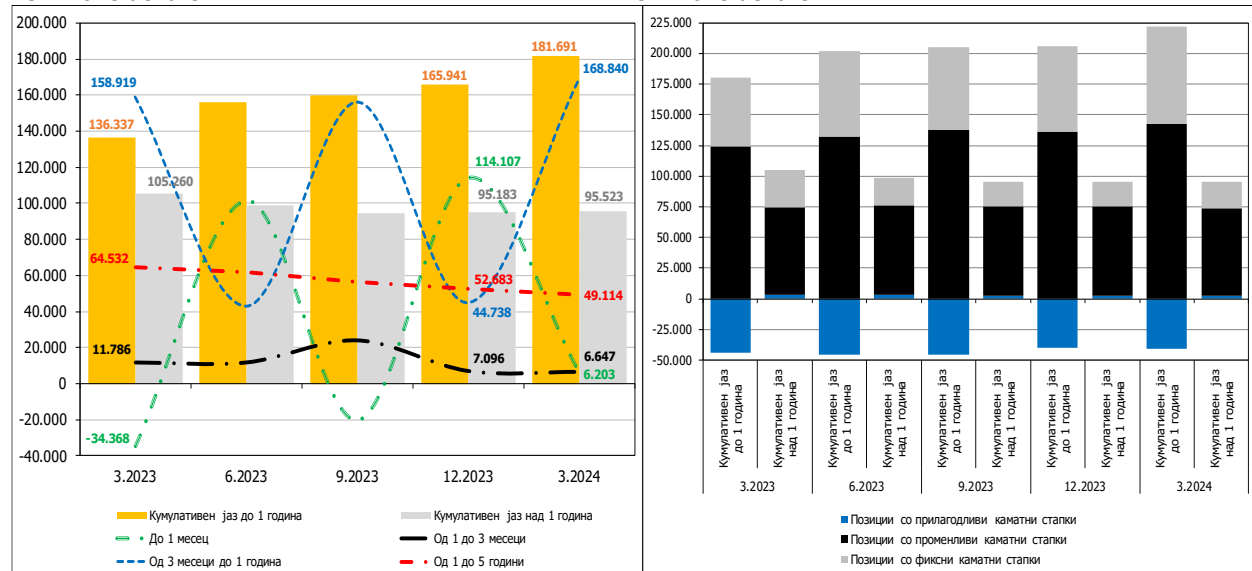
ndjeshme ndaj interesit është kryesisht për shkak të zgjerimit të hendekut nga tre muaj në një vit, për 124,102 milionë denarë. Ky zgjerim rezulton kryesisht nga rritja e vendosjeve në letra me vlerë me normë fikse interesi. Në të njëjtën kohë, hendeku deri në një muaj ka shënuar rënie (107.904 milionë denarë), që më së shumti është kushtëzuar nga zvogëlimi i plasmaneve në kredi me normë të ndryshueshme të interesit.

Grafiku nr. 33

Hendeku midis pozicioneve aktive dhe pasive, sipas periudhës deri në rivlerësimin e radhës të normave të interesit (majtas) dhe strukturës së hendekut sipas llojit të normës së interesit (djathtas)

në milionë denarë

në milionë denarë

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

Ekspozimi indirekt ndaj rrezikut të rritjes së normave të interesit, që rezulton nga prania e kredive me norma interesi të rregullueshme dhe të ndryshueshme, është ende i konsiderueshëm. Më 31.3.2024, pjesëmarrja agregate e këtyre kredive në totalin e kredive është 69,4%, e cila është ulur me 0,8 pikë përqindje krahasuar me 31.12.2023. Gjithashtu, 66,1% e totalit të kredive kanë normë interesi të ndryshueshme, ndërsa 3,3% kanë normë interesi të rregullueshme. Duhet pasur parasysh se në pajtim me rregulloren, në raportet për rrezikun e ndryshimeve në normat e interesit, shuma e të gjitha pozicioneve (përfshirë kreditë) në të cilat parashikohet zbatimi i normës së ndryshme interesi në periudha të ndryshme kohore deri në datën e maturimit, shpërndahet në varësi të llojit të normës së interesit që do të zbatohet në periudhën përkatëse. Kështu, në datën 31.3.2024, rreth 17% e totalit të kredive, për qëllimet e këtyre raporteve, paraqiten si kredi me normë interesi të ndryshueshme, në bllokun përkatës kohor të ardhshëm në të cilin planifikohet të fillojë zbatimi i normës së interesit të ndryshueshme, megjithëse ato aktualisht janë subjekt i normës fikse të interesit⁴².

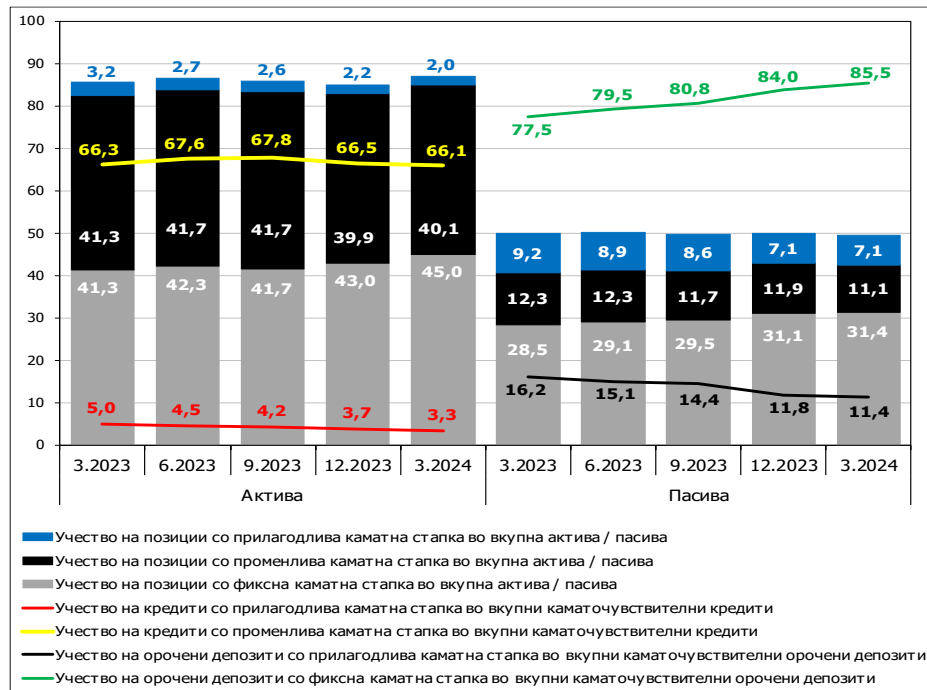
⁴² Ose me fjalë të tjera, në datën 31.3.2024 aplikohet një normë interesi e ndryshueshme (e rregullueshme dhe e ndryshueshme) për 49% të shumës së kredisë dhe për pjesën e mbetur prej 17,1% (deri në 66,1% e treguar më 31.3.2024), për momentin zbatohet normë interesi fikse, e cila gjatë jetëgjatësisë së kredive (zakonisht pas disa vitesh) do të zëvendësohet me normë interesi të ndryshueshme ose të rregullueshme.

Raport i rreziqeve në sistemin bankar në tremujorin e parë të vitit 2024

Grafiku nr. 34

Struktura e aktives dhe e pasives, sipas llojit të normës së interesit në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

Më shumë detaje rreth strukturës së pozicioneve të ndjeshme ndaj interesit të bankave jepen në anekset e këtij raporti.

5. Rreziku nga paaftësia e pagesës

Treguesit e aftësisë së pagesës dhe kapitalizimit të sistemit bankar u përmirësuan ndjeshëm në tremujorin e parë të 2024. Raporti i mjaftueshmërisë së kapitalit u rrit me 0,8 pikë përqindjeje, në nivelin 18,9%, që është vlera më e lartë në shtatëmbëdhjetë vitet e fundit. Kjo rritje është rezultat i rritjes më të lartë tremujore të mjeteve vetanake, kundrejt rënies së aktiveve të ponderuara me rrezik. Rritja e

mjeteve vetanake në tremujorin e parë vjen më së shumti nga fitimet e pashpërndara të bankave nga viti i kaluar, ndërkohë që rënia e aktiveve të ponderuara me rrezik vjen si pasojë e ngushtimit të pozicionit të hapur valutor dhe për rrjedhojë, reduktimit të aktiveve të ponderuara sipas rrezikut valutor. Analizuar sipas qëllimit, në tremujorin e parë të 2024, pjesa më e madhe e rritjes së kapitalit u përdor për të përmbushur rezervat e kërkuara të kapitalit (mbi të gjitha, shtresa mbrojtëse kundërciklike e kapitalit dhe shtresa mbrojtëse e kapitalit për bankat me rëndësi sistemike), lejimi i kapitalit të përcaktuar nga vlerësimi mbikëqyrës dhe kërkesat për kapital për të mbuluar rrezikun e kredisë. Gjithashtu, pas përmbushjes së të gjitha kërkesave rregullatore dhe mbikëqyrëse në lidhje me shumën e mjeteve vetanake, një pjesë solide e rritjes së tyre tremujore mbeti pa pagesë. Kështu, më 31.3.2024, rreth 11% e totalit të kapitalit mbetet i lirë dhe së bashku me shtresat mbrojtëse të kapitalit zënë rreth 37% nga mjetet vetanake totale të sistemit bankar dhe mund të përdoret për të përballuar sfida të natyrës dhe intensitetit të ndryshëm. Në këtë drejtim janë edhe rezultatet e stres testimit të kryer të rezistencës së sistemit bankar ndaj goditjes së simuluar me supozime tejte ekstreme që tregojnë rritje të elasticitetit të sistemit bankar krahasuar me tremujorin e mëparshëm. Kjo është veçanërisht e rëndësishme duke pasur parasysh mjedisin, i cili mbetet i pasigurt. Në rrethana të tilla, aftësia e pagesës e sistemit bankar, e cila është në nivel të kënaqshëm, zbut ndjeshëm efektet e mundshme negative të realizimit eventual të rreziqeve të çdo natyre.

5.1. Aftësia e pagesës dhe kapitalizimi i sistemit bankar

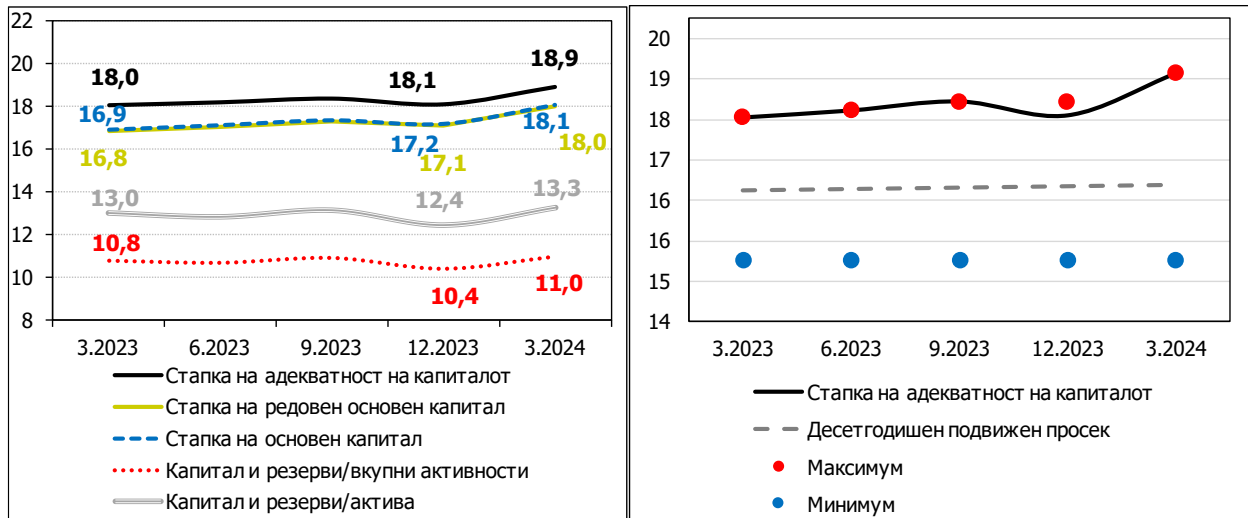
Treguesit e aftësisë së pagesës dhe të kapitalizimit të sistemit bankar përshpejtuat tendencën pozitive të lëvizjes në tremujorin e parë të vitit 2024. Në bazë tremujore, raporti i mjaftueshmërisë së kapitalit u rrit me 0,8 pikë përqindjeje, në nivelin 18,9%, që përfaqëson vlerën maksimale të regjistruar në shtatëmbëdhjetë vitet e fundit.

Grafiku nr. 35

Treguesit për aftësinë e pagesës dhe kapitalizimin e sistemit bankar maqedonas (majtas) dhe lëvizjen e raportit të mjaftueshmërisë së kapitalit (djathtas) në përqindje

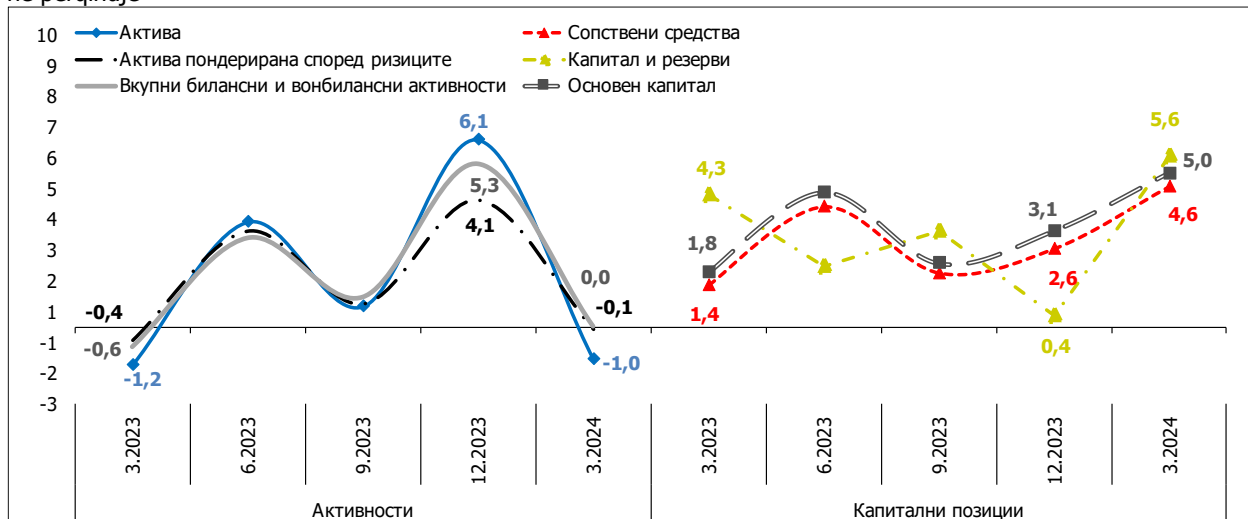
Raport i rreziqeve në sistemin bankar në tremujorin e parë të vitit 2024

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

Grafiku nr. 36

Normat tremujore të ndryshimit të përbërësve të treguesve të aftësisë së pagesës në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

Normat e kapitalit të rregullt bazë dhe bazë shënuan rritje identike prej 0,9 pikë përqindjeje, duke arritur 18%, përkatësisht 18,1%. Pjesëmarrja e kapitalit dhe rezervave në totalin e aktiveve dhe në aktivitetet totale bilancore dhe jashtëbilancore të bankave shënoi rritje të moderuar prej 0,8 dhe 0,6 pikë përqindjeje, përkatësisht në nivelet 13,3% dhe 11%. Përmirësimi tremujor i treguesve të aftësisë së pagesës dhe të kapitalizimit vjen si rezultat i rritjes relativisht të fortë të pozicioneve kapitale të bankave, duke ngecur ose reduktuar njëkohësisht aktivitetin e tyre. Kështu, kapitali dhe rezervat shënuan rritje tremujore prej 5,6%, ndërsa mjetet vetanake u rritën për 4,6%, që më së shumti rezultojnë nga fitimet e mbajtura të bankave nga viti paraprak. Nga ana tjetër, aktivet totale dhe aktivet e ponderuara me rrezik shënuan rënie përkatësisht prej 1% dhe 0,1%, ndërsa totali i aktivitetëve brenda bilancit dhe jashtë bilancit mbetën të pandryshuara.

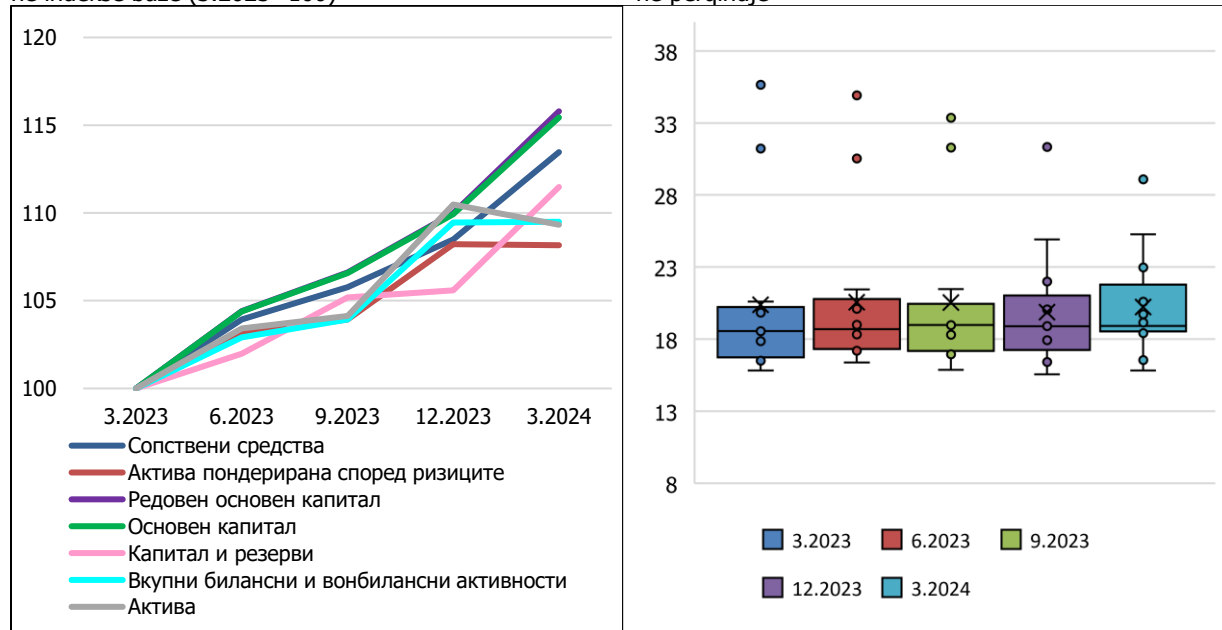

Grafiku nr. 37

Prirjet në numëruesin dhe emëruesin e raporteve të aftësisë së pagesës (majtas) dhe masat e shpërndarjes së raportit të mjaftueshmërisë në nivel të sistemit bankar (djathtas)

në indekse bazë (3.2023=100)

në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

Vërejtje për grafikun në të djathtë: Vlera mesatare është shënuar me një X, ndërsa vlera mesatare është shënuar me vijën horizontale të mesme brenda shiritit. Kolona tregon dallimin ndërkuartilor, pra tregon se ku janë raportet e mjaftueshmërisë së kapitalit për gjysmën e bankave në sistem. Pikat shënojnë raportet e mjaftueshmërisë së kapitalit të bankave individuale.

Zbërthimi i treguesve të aftësisë së pagesës të sistemit bankar del në përfundim se lëvizja në rritje e treguesve të aftësisë së pagesës rezulton kryesisht nga rritja e theksuar e shtresës më cilësore të mjeteve vetanake, kapitalit bazë të rregullt. Në pesë tremujorët e fundit, në pozicionet e kapitalit është vërejtur një prirje më e theksuar rritëse, veçanërisht në rastin e kapitalit të rregullt bazë, rritja e të cilit është pothuajse plotësisht e barabartë me rritjen e kapitalit bazë. Nga ana tjetër, tendenca e rritjes së aktiveve, aktiviteteve totale të bilancit dhe jashtë bilancit, si dhe aktiveve të ponderuara me rrezik, është më e butë, veçanërisht në tremujorin e parë të këtij viti, gjë që kontribuon në forcimin e aftësisë së pagesës të sistemit bankar. **Shpërndarja e normës së mjaftueshmërisë brenda sistemit bankar tregon për tendencë të qëndrueshme.** Vlera mesatare e normës së mjaftueshmërisë është në nivel më të lartë, ndërsa vlera mesatare është në të njëjtin nivel me tremujorin e kaluar. Raporti i mjaftueshmërisë së kapitalit në datën 31.3.2024, për të gjitha bankat, është pothuajse dy herë më i lartë se minimumi ligjor prej 8%.

5.2. Cilësia e mjeteve vetanake të sistemit bankar

Sistemi bankar ka pozicione kapitale cilësore, të cilat i ofrojnë atij rezistencë të kënaqshme ndaj situatave të mundshme stresuese. Në fund të tremujorit të parë të vitit 2024, vazhdoi rritja e shtresës më cilësore të mjeteve vetanake të sistemit bankar (kapitalin

Raport i rreziqeve në sistemin bankar në tremujorin e parë të vitit 2024

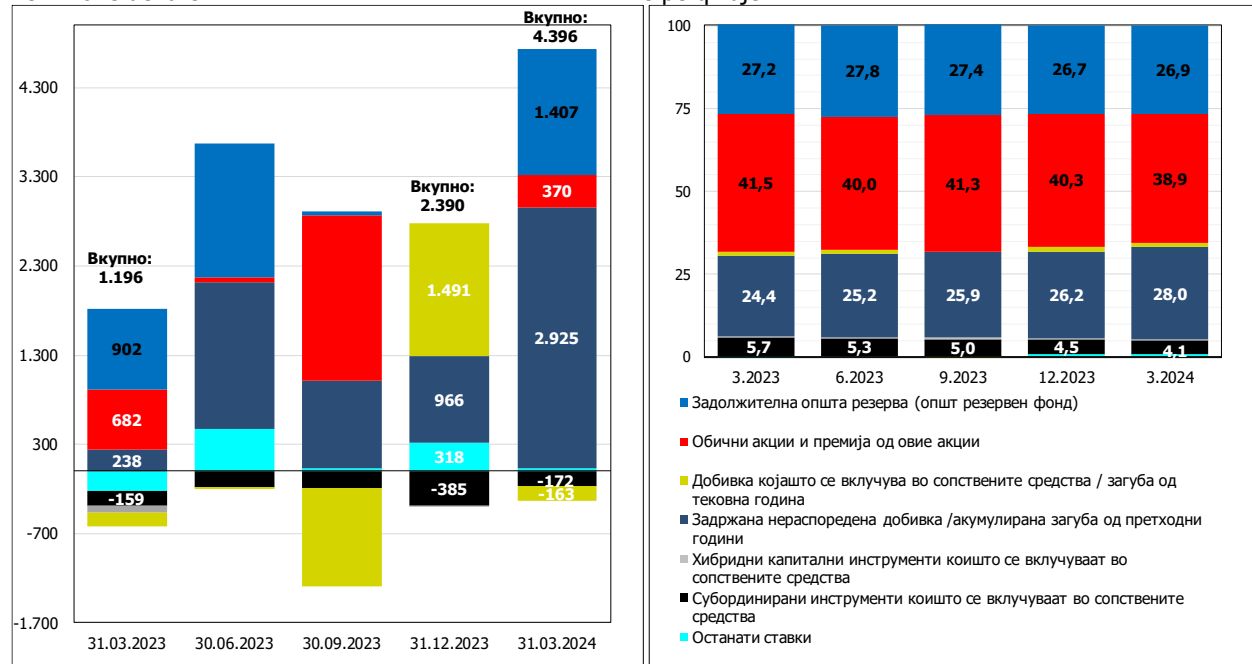
bazë të rregullt) e cila mbizotëron në totalin e mjeteve vetanake me pjesëmarrje prej 95,3% (94,7% më 31.12.2023), ndërsa kapitali bazë shtesë dhe kapitali shtesë zënë 0,2% dhe 4,5% të mjeteve vetanake të sistemit bankar (0,5% dhe 4,8% më 31.12.2023).

Grafiku nr. 38

Struktura e ndryshimeve tremujore në mjetet vetanake (majtas) dhe struktura e mjeteve vetanake (djathtas)

në milionë denarë

në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

Në tremujorin e parë të vitit 2024, mjetet vetanake të sistemit bankar shënuan rritje solide prej 4.396 milionë denarë, ose për 4,6%, që vjen kryesisht si pasojë e shpërndarjes së rezultatit financiar. Gjithashtu, dy të tretat e rritjes së mjeteve vetanake i detyrohet fitimit të mbajtur nga viti paraprak (2.925 milionë denarë), dhe pothuajse një e treta është për shkak të shpërndarjes së një pjese të fitimit (të arritur në vitin 2023) për rritjen e rezervës së përgjithshme të detyrueshme (1.407 milionë denarë). Kontribut modest pozitiv pati edhe emetimi i aksioneve të zakonshme (370 milionë denarë) nga një bankë e madhe⁴³. Rënie e parëndësishme është vërejtur në rastin e instrumenteve të varur (për shkak të uljes së shumës së lejuar në bazë të së cilës ato përfshihen në llogaritjen e mjeteve vetanake, për shkak të cenimit në pesë vitet e fundit deri në maturim). Më shumë detaje në lidhje me nivelin e mjeteve vetanake sipas grupeve bankare janë paraqitur në anekset e këtij raporti.

E analizuar sipas qëllimit të mjeteve vetanake, rritja e mjeteve vetanake është përdorur në masë më të madhe për të mbuluar shtresat mbrojtëse të kapitalit, lejimi i kapitalit i përcaktuar nga vlerësimi mbikëqyrës dhe kërkesat për kapital për të mbuluar rrezikun e kredisë, si dhe rritja e mjeteve vetanake të lira është gjithashtu

⁴³ Më shumë detaje në faqen 9 të [këtij linku](#).

solide. Shuma totale e shtresave mbrojtëse të kapitalit⁴⁴ u rrit për 1.517 milionë denarë, ose 6,2% në baza tremujore dhe në fund të tremujorit të parë 2024, e rriti pjesëmarrjen në 25,9% në totalin e mjeteve vetanake të sistemit bankar. Rritja e lartë e sasisë së shtresave mbrojtëse të kapitalit, pothuajse në tërësi (1.330 milionë denarë) rezulton nga rritja e shkallës së shtresës mbrojtëse kundërciklike të kapitalit, zbatimi i së cilës, respektivisht detyrimi për të përmbushur, filloi në 1 janar 2024⁴⁵. Në kushte të rentabilitetit solid, me rritjen e normës së shtresës mbrojtëse kundërciklike të kapitalit për ekspozimet e bankave në Republikën e Maqedonisë së Veriut për 0,25 pikë përqindje, deri në nivelin prej 0,75%, vepron në mënyrë parandaluese dhe mundëson forcimin e mëtejshëm të fuqisë kapitale të bankave vendase. Shuma e shtesës kapitale e përcaktuar me vlerësimin mbikëqyrës ka shënuar rritje tremujore prej 959 milionë denarë, ose për 4,8% dhe merr pjesë me 21% në totalin e mjeteve vetanake të sistemit bankar. Kërkesat për kapital për mbulimin e rrezikut kreditor u rritën për 266 milionë denarë (ose për 0,7%), e cila më së shumti rezulton nga rritja e të arkëtueshmeve nga shoqëritë e tjera tregtare, të arkëtueshmeve të mbuluara nga objektet e biznesit dhe të arkëtueshmeve të mbuluara nga objektet e banimit. Megjithatë, kërkesat totale për kapital për të mbuluar rreziqet mbetën pothuajse të pandryshuara në tremujorin e parë të 2024, për shkak të zvogëlimit të kapitalit të nevojshëm për mbulimin e rrezikut valutor (289 milionë denarë), duke pasur parasysh ngushtimin drastik të pozicionit të hapur devizor. Një pjesë e konsiderueshme e rritjes së mjeteve vetanake mbeti e lirë mbi kërkesat minimale të nevojshme rregulatore dhe mbikëqyrëse, më saktësisht, mjetet e lira vetanake u rritën për 1.942 milionë denarë ose 21,7%, duke e rritur pjesëmarrjen në gjithsej mjetet vetanake në nivelin prej 10,9% (9,3% më 31.12.2023).

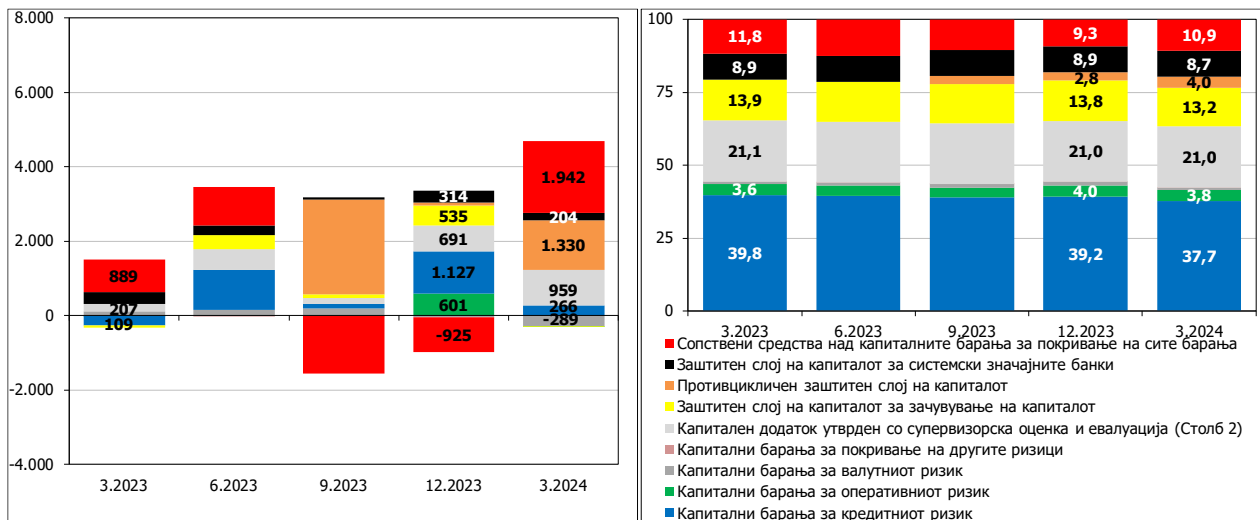
Grafiku nr. 39 Struktura e ndryshimeve tremujore (majtas) dhe balanca (djathtas) e mjeteve vetanake, sipas nevojës për të mbuluar rreziqet individuale dhe për të ruajtur shtresat e nevojshme mbrojtëse të kapitalit.
në milionë denarë dhe në përqindje

⁴⁴ Nga katër shtresat mbrojtëse të kapitalit të parashikuara me Ligjin e Bankave, në tremujorin e parë të vitit 2024, të gjitha bankat kishin detyrimin për të përmbushur shtresën mbrojtëse për ruajtjen e kapitalit dhe shtresën mbrojtëse kundërciklike të kapitalit, ndërsa shtatë bankat me rëndësi sistemike sipas të dhënave të datës 31.12.2022 kishin afat për të përmbushur shtresën mbrojtëse për bankat me rëndësi sistemike deri në fund të marsit 2024. (më shumë në këtë [lidhje](#)). Gjithashtu, gjatë tremujorit të parë 2024, sipas të dhënave të datës 31.12.2023, u përditësua lista e bankave të përcaktuara me rëndësi sistemike dhe shuma e raporteve përkatëse të shtresave mbrojtëse të kapitalit, të cilat bankat janë të detyruara të përmbushin më së voni deri më 31 mars 2025 (më shumë në këtë [lidhje](#)).

⁴⁵ Më shumë detaje mbi vendimet në lidhje me shtresën mbrojtëse kundërciklike të kapitalit janë në dispozicion në këtë [lidhje](#).

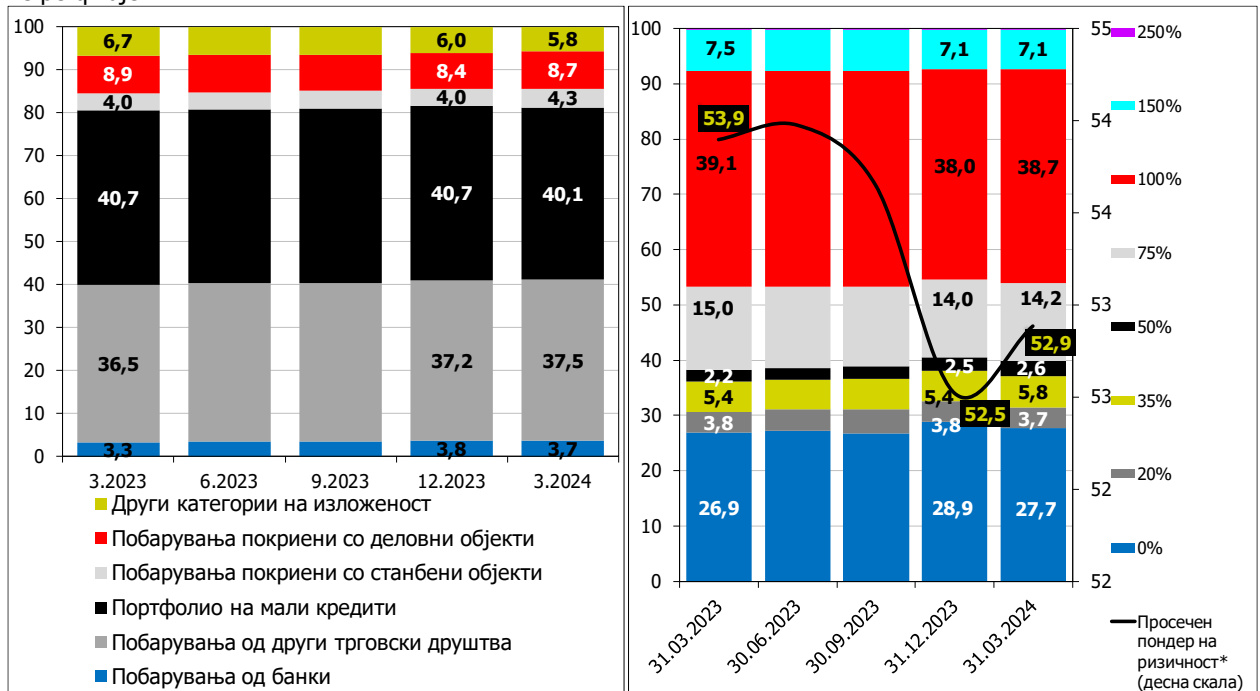

Raport i rreziqeve në sistemin bankar në tremujorin e parë të vitit 2024

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

Grafiku nr. 40 Struktura e kërkesave për kapital për të mbuluar rrezikun e kredisë, sipas kategorive të ekspozimit (majtas) dhe totalit të bilancit dhe ekspozimit jashtë bilancit, sipas ponderit të rrezikut (djathtas) në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

Vërejtje: Ponderi mesatar i rrezikut llogaritet si raport ndërmjet aktiveve të ponderuara sipas rrezikut të kredisë dhe totalit të bilancit dhe ekspozimit jashtë bilancit të sistemit bankar..

Ponderi mesatar i rrezikut të aktiviteteve të sistemit bankar ka shënuar rritje të lehtë. Kështu, rritja më e lartë tremujore e aseteve, e ponderuar sipas rrezikut kreditor prej 0,7% (3.330 milionë denarë) krahasuar me shumën thuajse të pandryshuar të totalit të bilancit dhe ekspozimit jashtëbilancor të sistemit bankar kanë ndikuar në rritje (me 0.4 pikë përqindje)

mbi ponderin mesatar të rrezikut, deri në nivelin e 52,9%. Lëvizje të tilla vijnë kryesisht si pasojë e rënies tremujore të aktivitetit të bankave që janë të përfshira me ponderin e rrezikut prej 0% (për 10,522 milionë denarë), me rritje të njëkohshme të të arkëtueshmeve me ponder të rrezikut prej 100% dhe 35% (për gjithsej 10,179 milionë denarë). Më shumë detaje mbi kërkesat për kapital për të mbuluar rreziqet dhe normën e mjaftueshmërisë së kapitalit sipas grupeve të veçanta të bankave janë paraqitur në shtojcat e këtij raporti.

5.3. Testi i stresit të rezistencës së sistemit bankar të goditjeve hipotetike

Sistemi bankar tregon nivel të kënaqshëm rezistence ndaj goditjeve të simuluar të kryera rregullisht, të cilat supozojnë realizim ekstrem të rrezikut të kredisë (në izolim ose në kombinim me realizimin e rrezikut të valutës dhe/ose normës së interesit në portofolin e aktiviteteve bankare). Rezultatet e testimit të rregullt të stresit të kryer janë më të mira krahasuar me 31.12.2023, kryesisht për shkak të nivelit më të lartë fillestar të normës së mjaftueshmërisë së kapitalit. Gjatë testeve të rregullta të stresit, fokusi vihet vetëm në simulimet me një shkallë të lartë ekstremiteti të supozimeve, probabiliteti i realizimit të të cilave është shumë i vogël, gjë që është në fakt thelbi i procesit të testimit të stresit. Për qëllime të këtij raporti, rezultati dhe **simulimi për realizimin e njëkohshëm të rrezikut të kredisë, valutës dhe interesit**⁴⁶. Raporti i mjaftueshmërisë së kapitalit pas goditjes, në nivel të sistemit bankar, zbret nën minimumin ligjor, në nivelin 7,5%, por rezultati është më i mirë krahasuar me datën e fundit tremujore kur raporti i mjaftueshmërisë së kapitalit u ul në nivelin e 6,8%.

Goditjet hipotetike në kahun e rrezikut të kredisë kanë ndikimin më të madh në aftësinë e pagesës të sistemit bankar. Rezultatet e testimit të stresit tregojnë se kërkohet rritje prej 630,9% e ekspozimit kreditor me probleme, pra kalim prej 19,5% nga ekspozimi i rregullt në atë me probleme në mënyrë që mjaftueshmëria e kapitalit të sistemit bankar të arrijë zbres në 8%. Megjithatë, këto janë simulime mjaft ekstreme dhe më pak të mundshme, veçanërisht në terma afatshkurtër, duke pasur parasysh se në tremujorin e parë të vitit 2024, vetëm 0,6% e ekspozimit të rregullt të kredisë ndaj sektorit jofinanciar mori statusin me probleme. Gjithashtu, gjendja e ekspozimit kreditor me probleme ndaj subjekteve jofinanciare ka shënuar rritje tremujore nga 9,4%⁴⁷. Më shumë detaje mbi kërkesat për kapital për të mbuluar rreziqet dhe normën e mjaftueshmërisë së kapitalit sipas grupeve të veçanta të bankave janë paraqitur në shtojcat e këtij raporti.

⁴⁶ Testimi i stresit përfshin simulimin e realizimit të njëkohshëm të goditjeve të kredisë, valutës dhe interesit, nëpërmjet:

- përqekësimi i cilësisë së ekspozimit kreditor të personave jofinanciar, duke supozuar kalimin e 20%, 25% dhe 30% të ekspozimit kreditor ndaj sektorit jofinanciar nga kategoritë e rrezikut "A", "B" dhe "C". -të rregullta", përkatësisht kategorive të rrezikut "B-jofunkionale", "G" dhe "D", ku ekspozimi i kaluar shpërndahet në mënyrë të barabartë (33,3% secili) në kategoritë e rrezikut më të dobët dhe përqindje e njëjtë e mbulimit me zhvlerësimin;
- rritja e ekspozimit ndaj subjekteve financiare i cili është jofunksional me 100% për shkak të reduktimit të ekspozimit në kategorinë e rrezikut "A";

- zhvlerësimi i vlerës së denarit në raport me euron për 30%; dhe
- rritja e normave të interesit aktive dhe pasive nga 1 në 5 pikë përqindjeje;

⁴⁷ Rritja më e lartë tremujore e ekspozimit të kredisë me probleme ndaj subjekteve jofinanciare krahasuar me tremujorët e mëparshëm, vjen si pasojë e qasjes metodologjike të ndryshme në përcaktimin e statusit me probleme (më saktë, në numërimin e ditëve të vonësës), e cila filloi të zbatohet me [Vendimin e ri për metodologjinë e menaxhimit të rrezikut të kredisë \("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut" nr. 57/23, nga 1.1.2024](#), dhe jo për shkak të aftësisë kreditore të ndryshuar të klientëve. Më shumë detaje janë të disponueshme në pjesën e rrezikut të kredisë të Raportit.

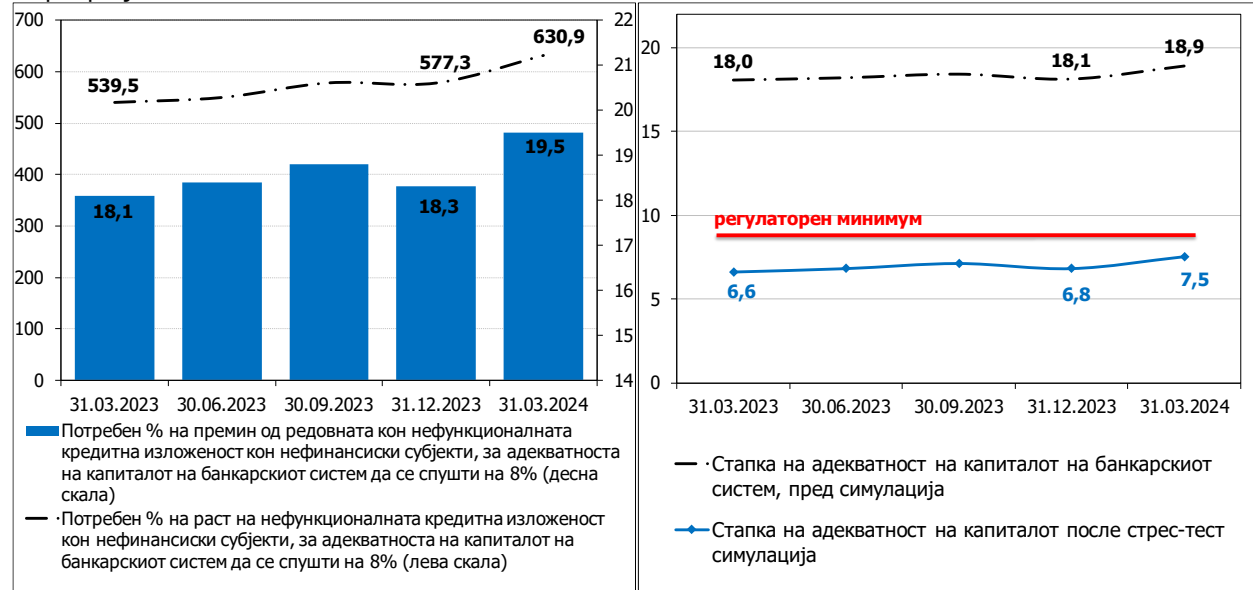

Raport i rreziqeve në sistemin bankar në tremujorin e parë të vitit 2024

Grafiku nr. 41

Kërkohej përkeqësim i cilësisë së ekspozimit ndaj kredisë, që mjaftueshmëria e kapitalit të sistemit bankar të bjerë në 8% (majtas) dhe rezultatet e simulimeve të testit të stresit (djathtas)

në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

IV. Ndryshmet më të rëndësishme të bilancit dhe profitabiliteti i sistemit bankar

1. Aktivitetet e bankave

Bilanci i gjendjes së sistemit bankar ka shënuar rënie në tremujorin e parë të vitit 2024, pjesërisht si pasojë e veprimit të faktorëve të zakonshëm sezonalë në këtë periudhë të vitit. Kontributin më të madh në rënien e kanë dhënë depozitat nga ana e burimeve të fondeve nga institucionet financiare dhe personat jofinanciar, por rënia është zbutur nga fitimi i realizuar për tre muajt e parë të vitit. Rënia e depozitave nga personat jofinanciar ka ardhur ekskluzivisht nga rënia e depozitave nga ndërmarrjet, e cila është një lëvizje e zakonshme sezonale në këtë periudhë të vitit, ndërsa depozitat nga individët janë rritur me ritme më të ngadalta. Sa i përket strukturës valutore, rënia më së shumti vjen si pasojë e zvogëlimit të depozitave pa afat të ndërmarrjeve në denarë. Në terma të maturitetit, depozitat afatgjata kanë ruajtur trendin e rritjes, ndërsa depozitat afatshkurtra dhe ato pa afat kanë shënuar rënie.

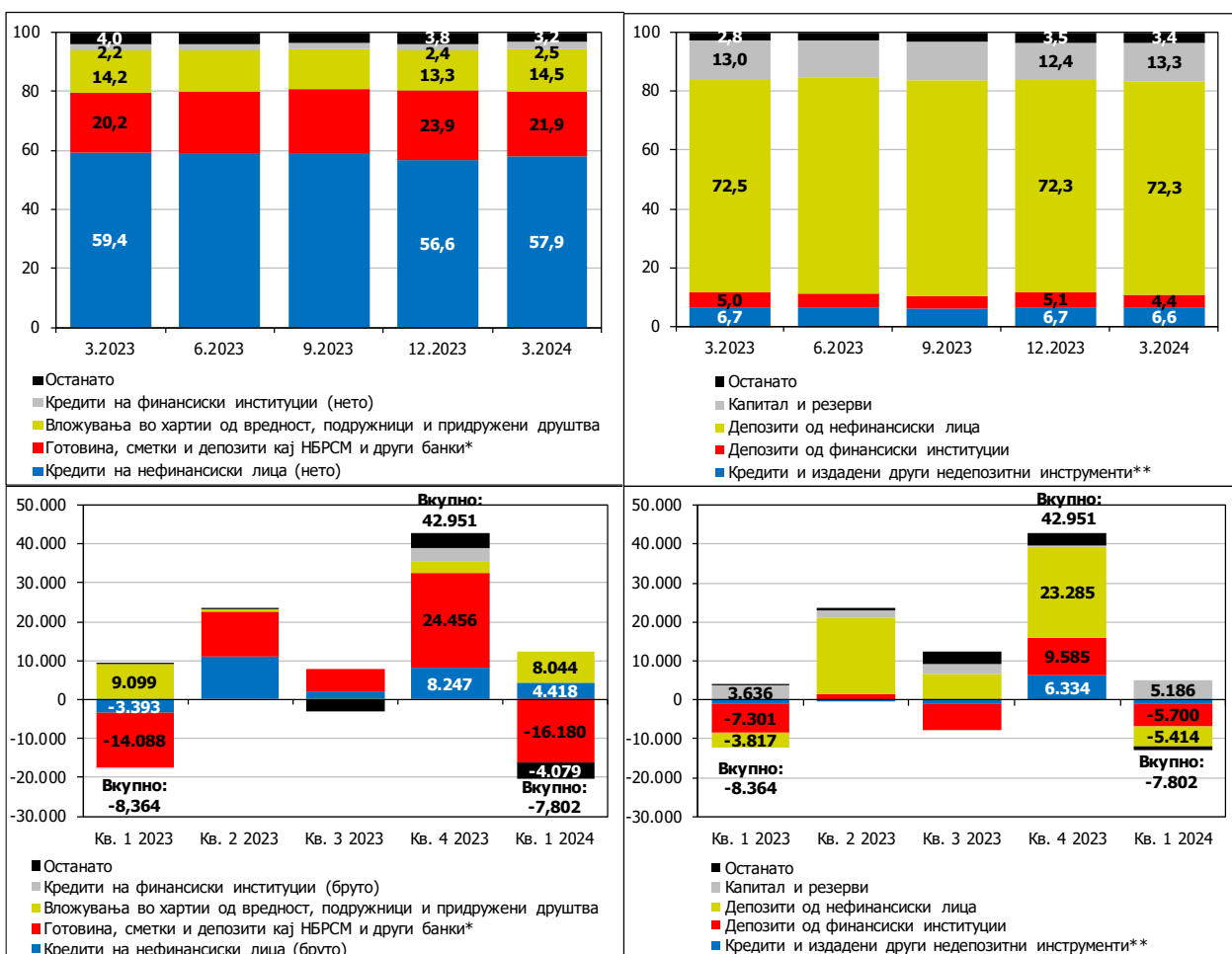
Nga ana e aktiveve të sistemit bankar, rënie tremujore është shënuar te mjetet likuide, në strukturën e të cilave më së shumti zvogëlohen depozitat e disponueshme në Bankën Popullore, mjetet valutore, llogaritë korrespondente dhe depozitat afatshkurtra në bankat e huaja dhe vendosjet në letra me vlerë të qeverisë së huaj. Aktiviteti kreditues i bankave ka vijuar të rritet edhe në tremujorin e parë të vitit, megjithëse është ngadalësuar në baza tremujore. Ngadalësimi i rritjes tremujore është i pranishëm në të dy sektorët, por është më i theksuar në kredinë e korporatave, që është edhe një efekt i zakonshëm sezonal në këtë periudhë të vitit. E analizuar në baza vjetore, kreditë për të dy sektorët po rriten me shpejtësi.

Grafiku nr. 42

Struktura e aktives (lart majtas) dhe e pasives (lart djathtas) dhe struktura e ndryshimeve tremujore të aktives (poshtë majtas) dhe të pasives (poshtë djathtas) të sistemit bankar në përqindje (lart) dhe në milionë denarë (poshtë)
në përqindje (lart) dhe në milionë denarë (poshtë)

Raport i rreziqeve në sistemin bankar në tremujorin e parë të vitit 2024

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Vërejtje: * Paratë e gatshme, llogaritë dhe depozitat në BPRMV-së dhe bankat e tjera përfshijnë fondin e garancisë rezervë të KIBS-it, si dhe rezervën e detyrueshme në valutë; ** Instrumentet e tjera jodepozituese të emetuara përfshijnë instrumente kapitali të emtuar të varur dhe hibride.

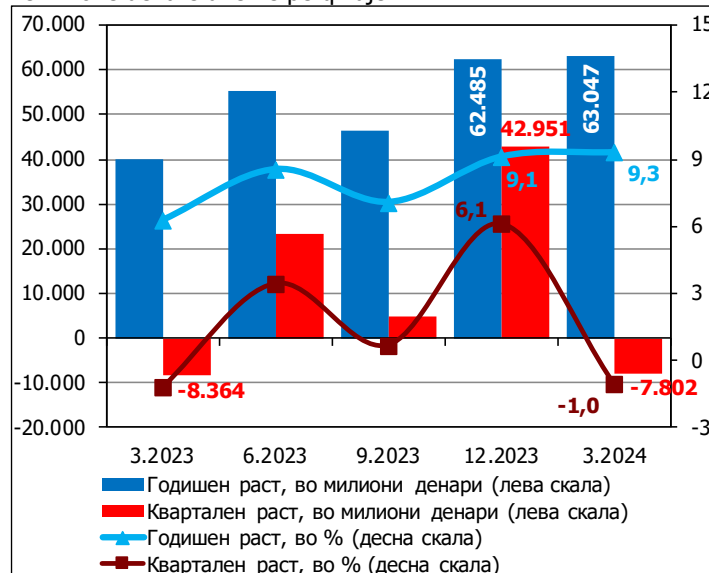
Në tremujorin e parë të vitit 2024, bilanci i gjendjes së sistemit bankar u zvogëlua për 7.802 milionë denarë ose për 1,0% në krahasim me fundin e tremujorit të fundit të vitit 2023. Rënia vjen kryesisht nga reduktimi i depozitave nga institucionet financiare dhe personat jofinanciar, ndërkohë që kjo rënie është zbutur nga fitimi i realizuar në tremujorin e parë. Rritja tremujore e kapitalit dhe e rezervave rezulton nga mbajtja e fitimeve të vitit të kaluar dhe emetimi i aksioneve në bankë. Nga ana e aktiveve, një rënie e ndjeshme ka në aktivet likuide të bankave (veçanërisht depozitat e disponueshme në Bankën Kombëtare, mjetet në valutë, llogaritë korrespondente dhe depozitat afatshkurtra në bankat e huaja dhe vendosjet në letrat me vlerë të qeverisë së huaj), dhe rënia është zbutur nga rritja e kredisë për personat jofinanciar. Vëllimi i aktiviteteve të bankave, në një masë, është ndikuar edhe nga faktorë sezonalë në tremujorin e parë të vitit, kur shumica e kategorive të aktiviteteve shënuan rënie ose rritje të ngadaltë. Lëvizje të tilla janë të zakonshme për këtë periudhë të vitit dhe janë të lidhura në masë të madhe me ciklin e biznesit të ndërmarrjeve, depozitat e të cilave ulen më ndjeshëm në tremujorin e parë të vitit. Analizuar në bazë vjetore, aktivet kanë përsheptuar rritjen e tyre në nivelin 9,3%, me rritje vjetore të përsheptuar të aktivitetit kreditor dhe ngadalësim minimal të rritjes së depozitave nga subjektet jofinanciare.

Grafiku nr. 43

Ndryshimet në aktiven e sistemit bankar

në milionë denarë dhe në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

1.1. Kreditë e subjekteve jofinanciare⁴⁸

Në tremujorin e parë të vitit 2024, aktiviteti kreditues i bankave shënoi rritje tremujore prej 4.418 milionë denarë ose 1,0%. Në bazë vjetore, kredia u rrit me 6,2%, që paraqet përshpejtim të dinamikës së rritjes vjetore krahasuar me dy tremujorët e mëparshëm, Këto lëvizje ndodhin në kushtet e shtrëngimit neto të kushteve të kredisë dhe ulje neto të kërkesës për kredi, ndërkohë që qëndrimi i politikës monetare ka mbetur i pandryshuar⁴⁹. Rritja e kredisë shënohet nga shumica e bankave dhe kontributin më të madh në rritje e japin bankat e mëdha, e cila është pak më shumë se 90%.

Grafiku nr. 44

Shuma e kredive për subjektet jofinanciare (majtas) dhe kreditë e miratuara rishtazi sipas sektorëve individualë (djathtas)

në milionë denarë

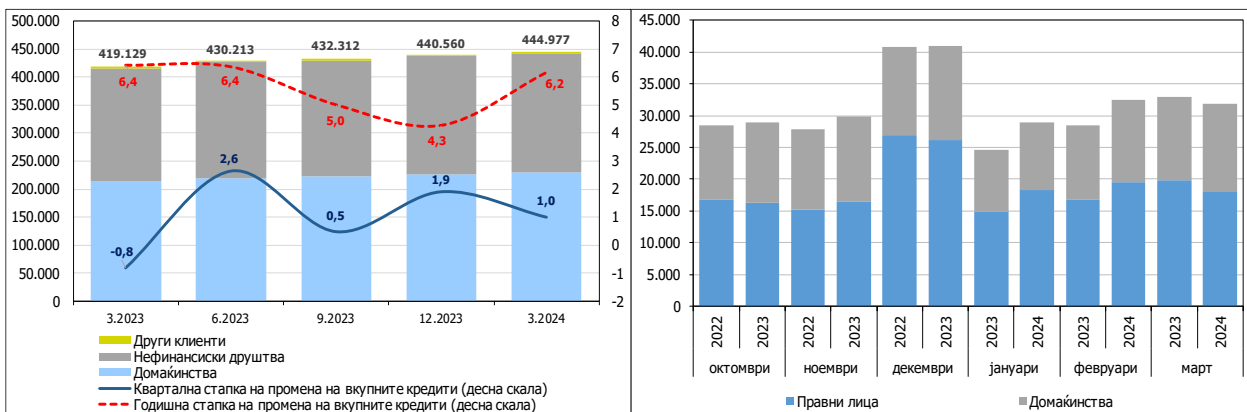
në përqindje në milionë denarë

⁴⁸ Kreditë për subjektet jofinanciare përfshijnë kreditë për personat jofinanciar - rezidentë dhe jorezidentë, përkatësisht kreditë për shoqëritë private dhe publike jofinanciare, pushtetin qendror, vetëqeverisjen vendore, institucionet jofitimprurëse që u shërbejnë individëve (kredi për klientët e tjerë), operatorët e pavarur të biznesit dhe personat fizikë (kredi të amvisërive).

⁴⁹ Në pajtim me rezultatet e Anketës së aktivitetit kreditor për tremujorin e parë të vitit 2024, vërehet shtrëngim neto i kushteve të kreditimit si për ndërmarrjet ashtu edhe për amvisëritë, si dhe rënie neto e kërkesës për kredi vërehet edhe për të dy sektorët. Megjithatë, ndër kushtet për kreditimin e sipërmarrjeve vihet re një lehtësim neto i lehtë sa i përket normës së interesit. Norma bazë e interesit e Bankës Popullore në tremujorin e parë të vitit 2024 ka mbetur në nivelin 6,30%.

Raport i reziqeve në sistemin bankar në tremujorin e parë të vitit 2024

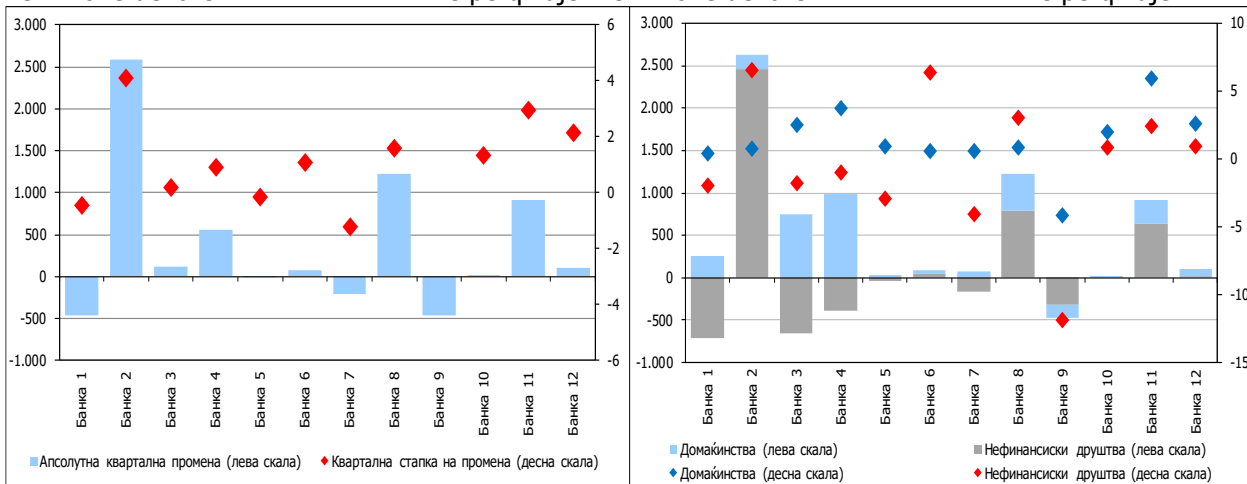

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

Në tremujorin e parë të vitit 2024, kreditë e reja të miratuara për sektorin jofinanciar⁵⁰ u ul me 6,5% në bazë tremujore. Rënia vjen nga reduktimi i kredive të reja të miratuara si për amvisëritë (8,3%) ashtu edhe për ndërmarrjet (5,3%) dhe pjesërisht është rezultat i efektit të zakonshëm sezonal në tremujorin e parë të vitit dhe rritjes së dukshme në tremujorin paraardhës.

Grafiku nr. 45

Rritja e totalit të kredive për subjektet jofinanciare (majtas) dhe kreditë për shoqëritë jofinanciare dhe amvisëritë (djathtas), sipas bankave individuale në milionë denarë në përqindje në milionë denarë në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

Kreditimi i ndërmarrjeve në tremujorin e parë të vitit 2024 shënoi rritje tremujore prej 1.652 milionë denarë ose 0,8%. Rritja vjen si pasojë e rritjes së kredive për klientët në industri, furnizim me energji elektrike, si dhe në transport e magazinim. Nga ana tjetër, reduktim i kreditimit ka për klientët në sektorin e ndërtimit dhe aktivitetet që lidhen me pasuritë e paluajtshme, si dhe në tregtinë me shumicë dhe pakicë. Rritja e kredisë për ndërmarrjet ndodh në kushtet e lehtësimit të vogël neto për sa i përket normës së interesit, por shtrëngim neto në

⁵⁰ Subjektet jofinanciare përfshijnë vetëm personat juridikë dhe amvisëritë, ndërsa klientët e tjerë janë të përjashtuar për shkak të luhatjeve të mëdha në shumat e kredive të reja të miratuara.

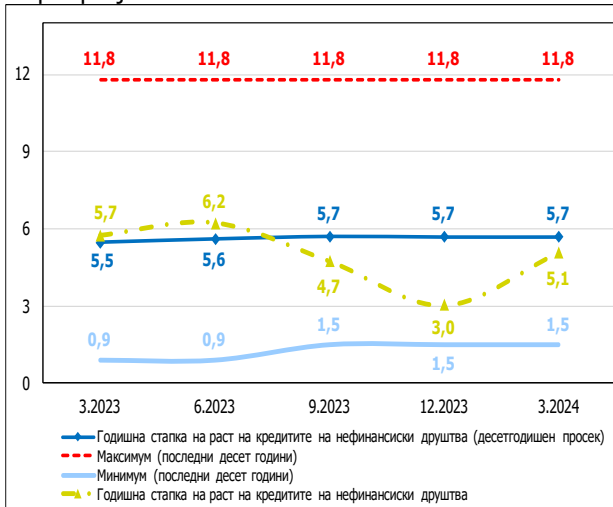
Raport i rreziqeve në sistemin bankar në tremujorin e parë të vitit 2024

raport me shumën e kredisë dhe kolateralit, ndërkohë që kërkesa për kredi vijon të shënojë rënie neto.⁵¹ Në bazë vjetore, kreditë e korporatave janë rritur për 5,4%⁵², që është normë më e lartë rritjeje krahasuar me dy tremujorët e mëparshëm. Pritjet për tremujorin e dytë të vitit 2024 janë në drejtim të shtrëngimit të lehtë neto të kushteve të kredisë me rritje neto të kërkesës për kredi.

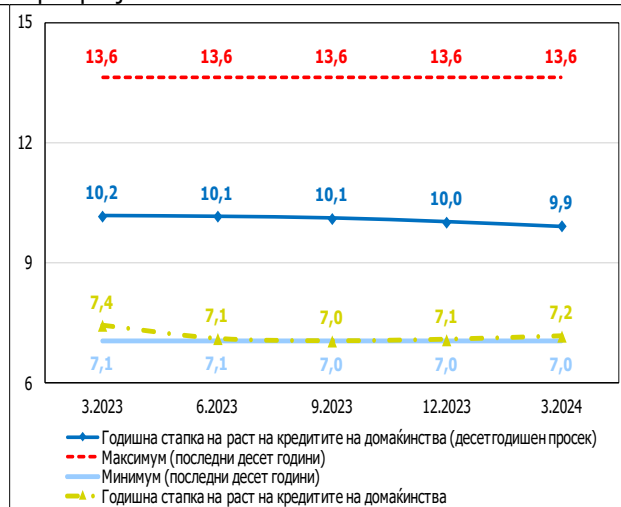
Grafiku nr. 46

Mesatarja lëvizëse dhjetëvjeçare e shkallëve të rritjes vjetore të kredive të shoqërive jofinanciare (majtas) dhe kredive të amvisërive (djathtas)

në përqindje

në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

* Vërejtje: Përfshihet efekti i të gjitha fshirjeve të detyrueshme të kryera në periudhën 1.1.2016 – 31.3.2024. Duke filluar nga dhjetori 2019, të dhënat përfshijnë edhe kreditë e mbledhura të fshira detyrimisht.

Grafiku nr. 47

Struktura e kredive të shoqërive jofinanciare sipas aktiviteteve individuale dhe sipas madhësisë së shoqërisë

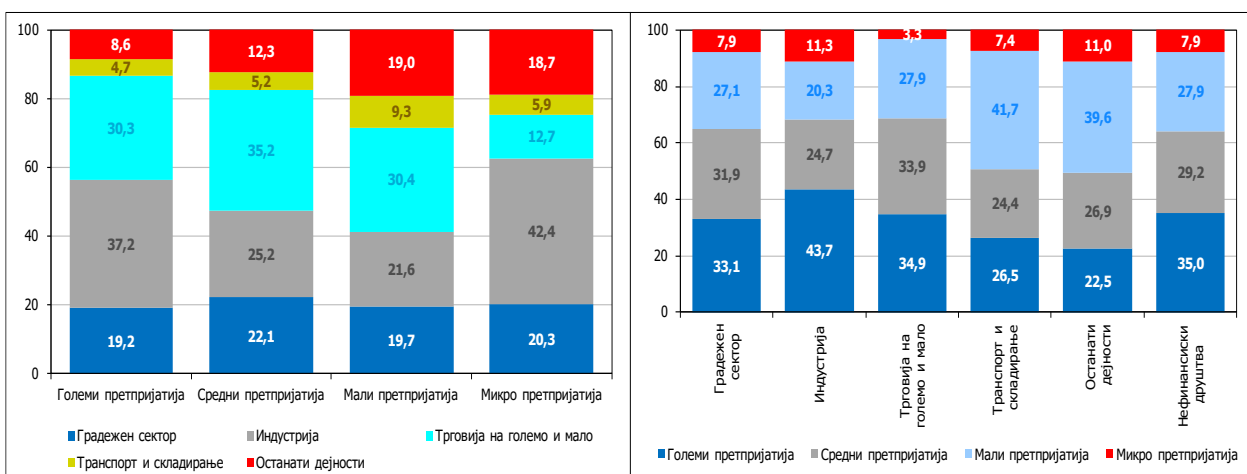
në përqindje

⁵¹ Burimi: Anketa e aktivitetit kreditor në tremujorin e parë 2024.

⁵² Duke përfshirë efektin e fshirjeve neto, norma vjetore e rritjes është 5,1%, që është më e ulët se rritja mesatare lëvizëse e dhjetë viteve.

Raport i rreziqeve në sistemin bankar në tremujorin e parë të vitit 2024

Burimi: Regjistri i Kredive i Bankës Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Analizuar sipas madhësisë së shoqërive jofinanciare , kreditë për ndërmarrjet e mëdha kanë pjesëmarrjen më të madhe (35,0%), e cila është rënie në krahasim me tremujorin paraardhës, ndërsa pjesëmarrja e kredisë për mikrondërmarrjet (7,9%) është më e ulët dhe tregon rritje të lehtë. Pjesëmarrje të tilla janë pjesërisht rezultat i shumave më të larta të kredive për ndërmarrjet më të mëdha, dhe pjesërisht edhe prirjes më të ulët të bankave në raport me kreditimin e ndërmarrjeve më të vogla . Për sa i përket aktivitetit të klientëve, pjesëmarrjen më të madhe e zënë kredia për ndërmarrjet me shumicë dhe pakicë (30,8%) dhe për ndërmarrjet në industri (29,8%), si dhe kreditë në sektorin e ndërtimit (20,3%).

Në tremujorin e parë të vitit 2024, kredia e amvisërive është rritur për 2.988 milionë denarë ose për 1,3% në bazë tremujore. Shkalla vjetore e rritjes së kredisë për amvisëritë është 7,1%⁵³ dhe është më i lartë krahasuar me tre tremujorët e mëparshëm. Analizuar sipas llojit të produktit të kredisë, rritje në bazë tre mujore shënuan kreditë për blerje të hapësirave banesore dhe afariste (2,1%) dhe kreditë konsumatore (0,6%), por rritja është më e ngadaltë krahasuar me atë të tremujori i mëparshëm. Lëvizje të tilla ndodhin në kushtet e një reduktimi më të moderuar të kërkesës për kredi të amvisërive. Në tremujorin e dytë të vitit 2024, pritët lehtësim neto i kushteve të kredisë me rritje neto të kërkesës për kredi.⁵¹

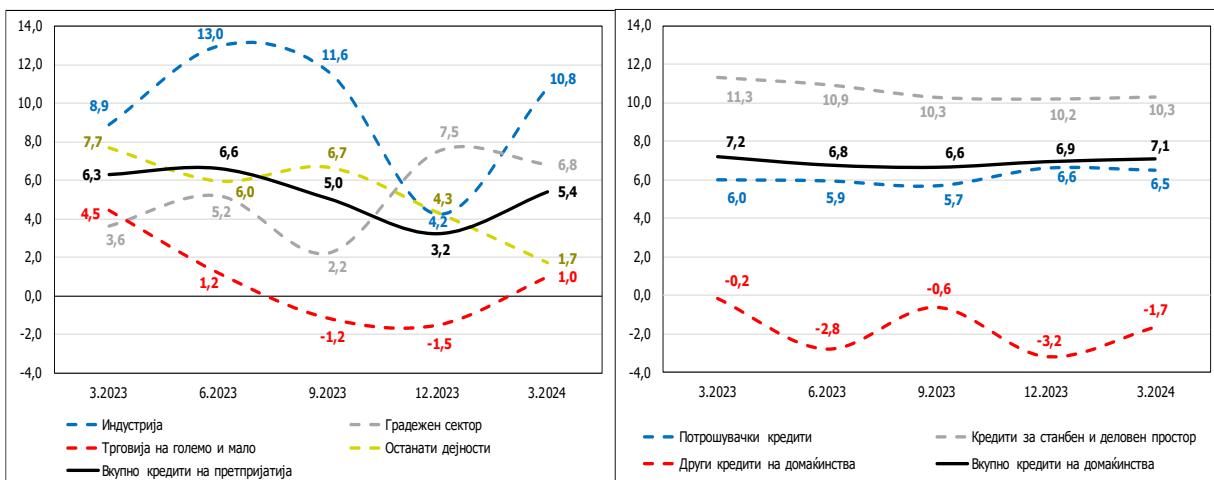
Grafiku nr. 48

Shkallëz vjetore të ndryshimit të kredive të ndërmarrjeve (majtas) dhe të amvisërive (djathtas) në përqindje

⁵³ Duke përfshirë efektin e fshirjeve neto, shkalla vjetore e rritjes është 7,2% dhe është më e ulët se rritja mesatare lëvizëse e dhjetë viteve.

Raport i reziqeve në sistemin bankar në tremujorin e parë të vitit 2024

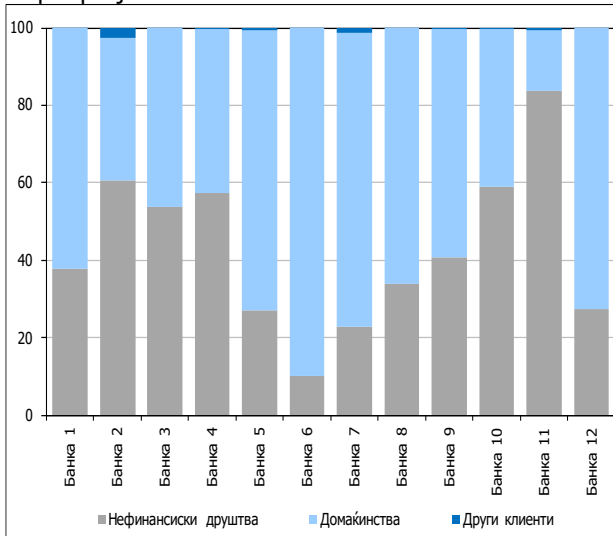
Burimi: Banka Popullore dhe Regjistri i Kredive i Bankës Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Pjesëmarrje disi më të lartë në totalin e kredisë vazhdojnë të kenë kreditë e amvisërive, me 51,5%, e cila shënon rritje prej 0,2 pikë përqindjeje krahasuar me tremujorin paraardhës. Në kuadër të kredisë për amvisëritë, mbizotërojnë kreditë për financimin e konsumit të pa targetuar 62,4% (pjesa e aksioneve të kredisë konsumatore është 53,8%), por pjesëmarrja e tyre zvogëlohet për shkak të pjesëmarrjes së kredisë për blerje të hapësirave banesore dhe afariste, e cila është 37,4%.

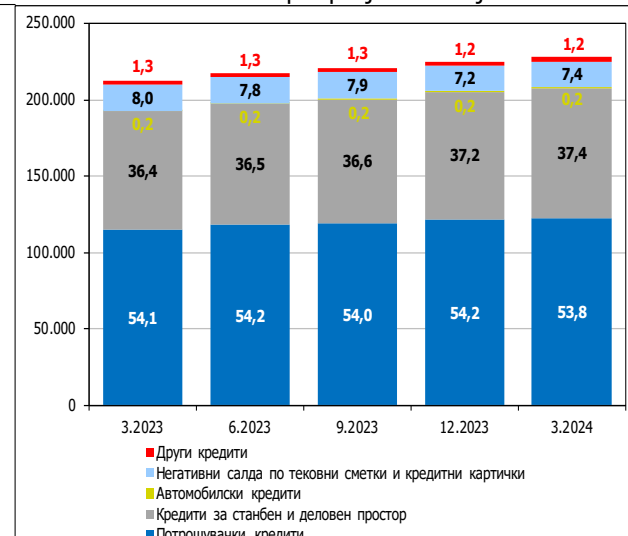
Grafiku nr. 49

Struktura sektoriale e kredisë të subjekteve jofinanciare sipas bankës individuale (majtas) dhe struktura e kredisë të personave fizikë sipas produkteve (djathtas)

në përqindje

në milionë denarë dhe në përqindje në shenja

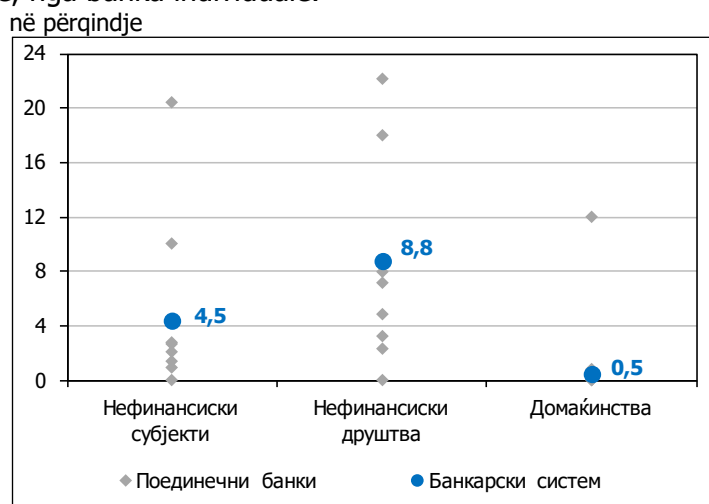
Burimi: Regjistri i Kredive i Bankës Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Nuk ka ndryshime në masën e kredive “të gjelbra”⁵⁴ krahasuar me fundin e vitit 2023, pjesëmarrja e tyre në totalin e kredive ka mbetur 4,5%⁵⁵. Më 31.3.2024, totali i kredive “të gjelbra” për sektorin jofinanciar shënoi rënie minimale prej 3,3 milionë denarë, pas rritjes konstante në tremujorët e fundit. Ky zvogëlim është rezultat i kredive “të gjelbra” të amvisërive, të cilat janë ulur për 135 milionë denarë, ndërsa kreditë “gjelbër” të ndërmarrjeve janë rritur për 0,7% ose për 131,7 milionë denarë. Këto zhvillime nuk sollën ndryshim në pjesëmarrjen e kredive të “gjelbra” në totalin e kredisë për sektorë të veçantë, 8,8% përkatësisht 0,5% për sektorin e korporatave dhe për amvisëritë.

Grafiku nr. 50

Pjesëmarrja e kredive “të gjelbra” në totalin e kredive për subjektet jofinanciare dhe sipas sektorëve individualë, nga banka individuale.

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

Analizuar sipas strukturës valutore të kredive, rritje në tremujorin e parë të vitit 2024 në baza tremujore kanë shënuar vetëm kreditë në denarë. Krahasuar me fundin e vitit 2023, kreditë në denarë janë rritur për 4,927 milionë denarë ose për 1,9%⁵⁶, ndërsa kreditë me komponentë valutore janë ulur për 509 milionë denarë ose për 0,3%⁵⁷. Me këtë, pjesëmarrja

⁵⁴ Për qëllime të këtij raporti, kreditë “të gjelbra” konsiderohen kreditë që synojnë të përmirësojnë efikasitetin energjetik të familjeve dhe sektorit të korporatave; kredi për të mbështetur investimet në teknologjitë, materialet dhe zgjidhjet “e gjelbra”; kredi për të mbështetur investimet në burimet e rinovueshme të energjisë, kontrollin dhe parandalimin e ndotjes, mbrojtjen e mjedisit, reduktimin e rreziqeve nga ndryshimet klimatike, etj.

⁵⁵ Nga 12 bankat e analizuar, në datën 31.3.2024, dy banka nuk kanë në portofolin e tyre kredi “të gjelbra”. Në bankat që kanë aprovuar kredi të tilla, pjesëmarrja e kredive “të gjelbra” në totalin e kredive varion nga 0,1% në 20,5%. Analizuar sipas sektorëve, pjesëmarrja e kredisë “gjelbër” në totalin e kredive nga bankat individuale është ndërmjet 0,001% dhe 22,2% për kredinë e korporatave, pra midis 0,0% dhe 12,0% për kredinë e amvisërive

⁵⁶ Rritja e kredive në denarë për sektorin jofinanciar në baza tremujore është për shkak të rritjes së kredive për ndërmarrjet për 3,305 milionë denarë ose 2,5% dhe për ekonomitë familjare për 1,663 milionë denarë ose 1,4%, ndërsa kreditë për klientët tjerë janë ulur për 41. milionë denarë ose për 3,2%.

⁵⁷ Zvogëlimi i kredive me komponentë valutore për sektorin jofinanciar në baza tremujore është rezultat i uljes së kredive në denarë me klauzolë në valutë për 427 milionë denarë ose 0,4%, si dhe rënies së kredisë në valutë për 82. milionë denarë ose për 0,1%. Rënia e kredive në denarë me klauzolë devizore është kryesisht për shkak të zvogëlimit të kredive për ndërmarrjet (për 1,140 milionë denarë ose për 5,0%), ndërsa kontribut të pjesshëm ka rënia e kredive për klientët tjerë (për 49 milionë denarë ose për 6,9%), ndërsa kreditë për amvisëritë shënuan rritje (për 763 milionë denarë ose 0,9%). Zvogëlimi i kredive në valutë të huaj ndodh në kushte të zvogëlimit të kredive të ndërmarrjeve (për 512 milionë denarë ose 0,9%), si dhe të kredive të klientëve të tjerë (për 132 milionë denarë ose për 17,5%), dhe kanë ndikim zbutës ka rritur kreditë të amvisërive (për 562 milionë denarë ose 3,4%).

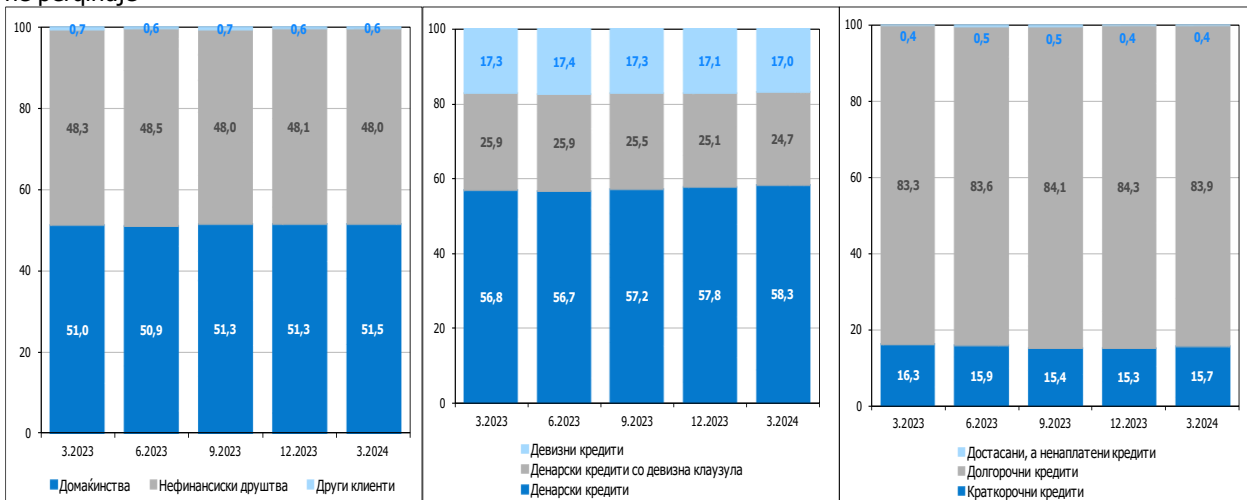

Raport i rreziqeve në sistemin bankar në tremujorin e parë të vitit 2024

e kredive në denarë në strukturën e përgjithshme valutore u rrit për 0,5 pikë përqindjeje në krahasim me tremujorin paraprak dhe arriti në 58,3%. Në kreditë me komponentë valutore, kreditë në denarë me klauzolë valutore kanë pjesëmarrje më të madhe (24,7%) se kreditë në valutë (17,0%).

Grafiku nr. 51

Struktura e totalit të kredive sipas sektorëve (majtas) dhe valutës (në mes) dhe struktura e kredive të rregullta sipas maturitetit (djathtas) në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

Në strukturën afatgjate të kredive⁵⁸, kreditë afatshkurtër dhe afatgjatë kanë shënuar rritje në tremujorin e parë të vitit 2024, ndërkohë që kreditë me vonesë kanë shënuar rënie. Në totalin e kredive ende mbizotërojnë kreditë afatgjata me pjesëmarrje prej 83,9%.

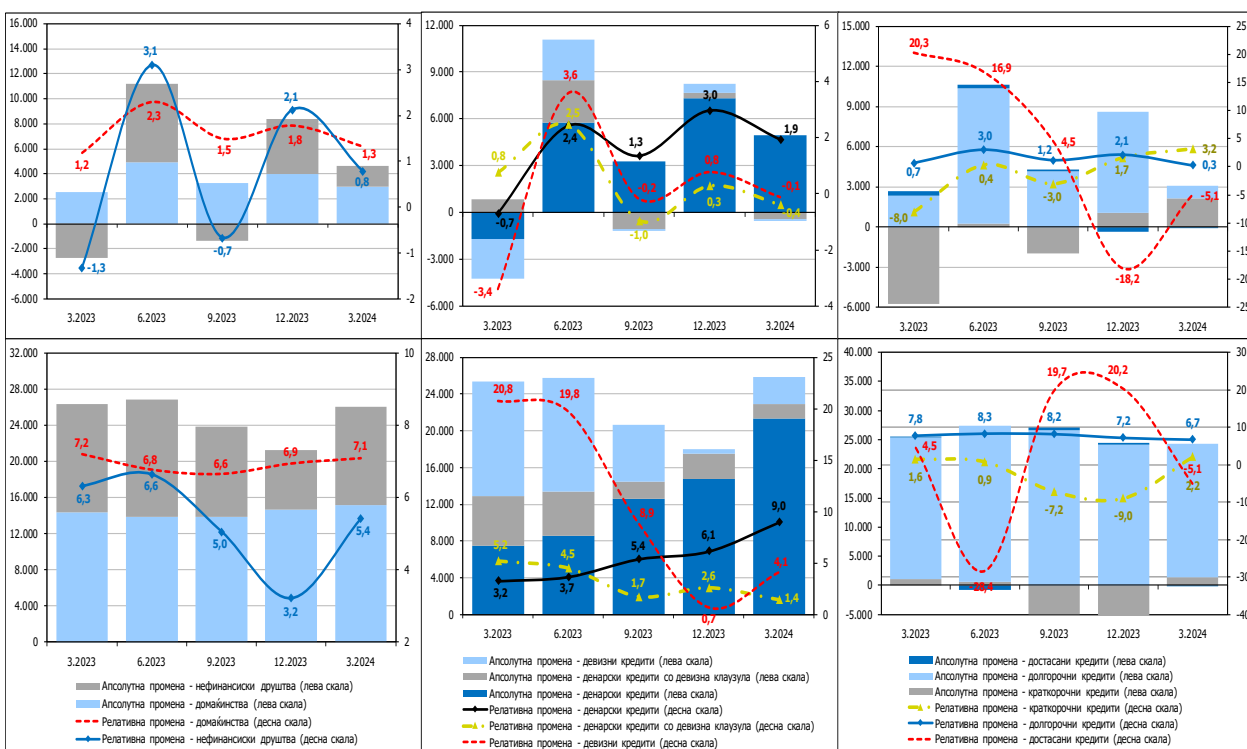
Grafiku nr. 52

Rritja tremujore (sipër) dhe vjetore (poshtë) e kredisë, sipas sektorit, valutës dhe maturitetit në milionë dhe në përqindje

⁵⁸ Analiza e strukturës së maturitetit përjashton kreditë me probleme.

Raport i rezeqeve në sistemin bankar në tremujorin e parë të vitit 2024

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

1.2. Depozitat e subjekteve jofinanciare

Në tremujorin e parë të vitit 2024, depozitat nga subjektet jofinanciare shënuan rënie prej 5.077 milionë denarë ose 0,9%. Rënia është më së shumti pasojë e rënies së depozitave pa afat nga kompanitë jofinanciare, kryesisht në denarë, e cila është lëvizje e zakonshme në këtë periudhë të vitit dhe në masë të madhe është e lidhur me ciklin në afarizmin e ndërmarrjeve. Në bazë vjetore, baza e përgjithshme e depozitave të bankave u rrit për 44.388 milionë denarë ose për 9,1%, që është e ngjashme me rritjen e arritur në vitin 2023 (45.648 milionë denarë ose 9,2%).

Grafiku nr. 53

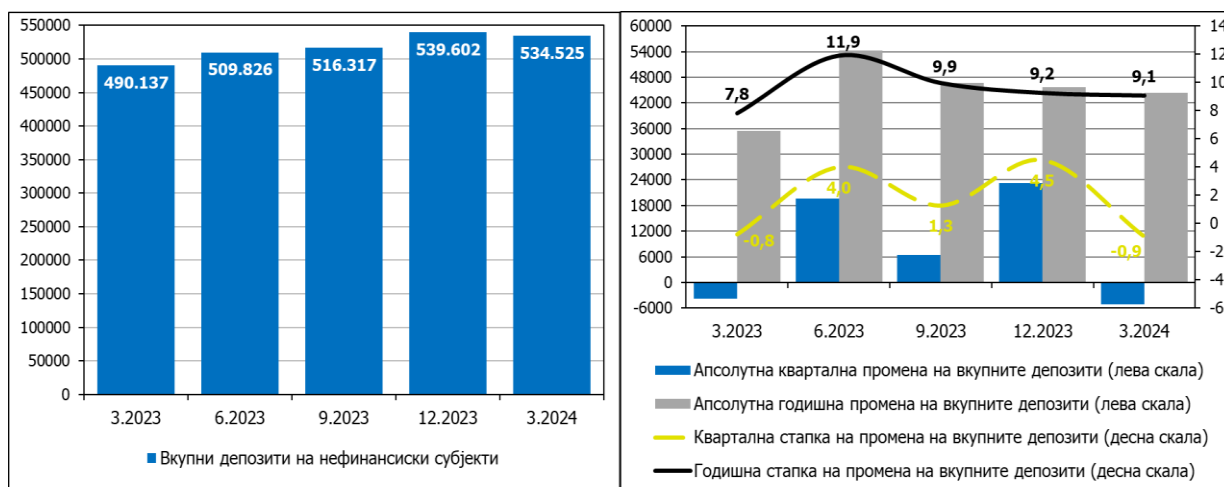
Gjendja (majtas) dhe ndryshimi (djathtas) i depozitave të subjekteve jofinanciare

në milionë denarë

në milionë denarë dhe në përqindje

Raport i rreziqeve në sistemin bankar në tremujorin e parë të vitit 2024

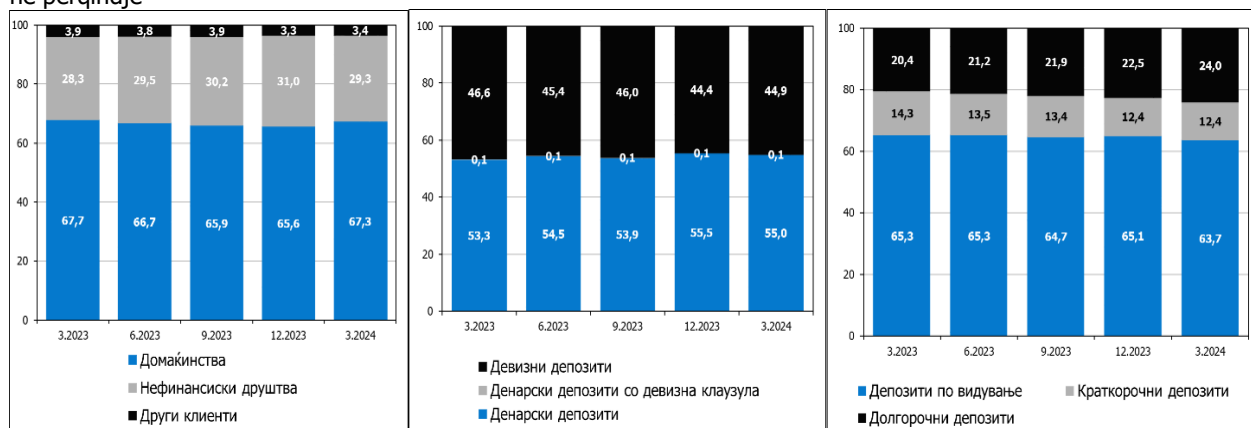

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

Nga këndvështrimi sektorial, rënia tremujore e depozitave kushtëzohet nga depozitat e kompanive jofinanciare, i cili është ulur për 10.817 milionë denarë ose me 6,5%. **Depozitat e amvisërive,** të cilët tradicionalisht janë depozituesit më të rëndësishëm në sistemin bankar të Maqedonisë (me pjesëmarrje prej 67,3% në gjithsej depozitat), janë në rritje (për 5,499 milionë denarë, ose për 1,6%), por me ritëm më të ngadaltë në krahasim me tremujorin paraprak (4,1%). Në bazë vjetore, depozitat e amvisërive përsheptuan rritjen (8,3% më 31.3.2024, kundrejt 7,8% më 31.12.2023), ndërkohë që depozitat nga shoqëritë jofinanciare vazhdojnë të rriten me ritëm rritjeje dyshifrore, megjithëse pak më të ngadalta (12,7% më 31.3.2024, kundrejt 13,2% më 31.12.2023).

Grafiku nr. 54

Struktura e totalit të depozitave, sipas sektorit (majtas), valutës (në mes) dhe maturimit (djathtas) në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

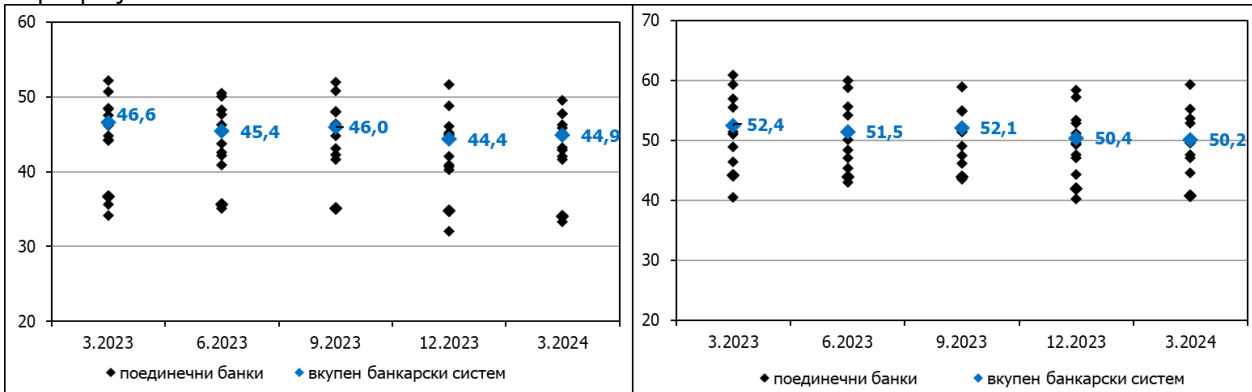
Grafiku nr. 55

Pjesëmarrja e totalit të depozitave në valutë në totalin e depozitave të sistemit bankar (majtas) dhe e depozitave në valutë të amvisërive në totalin e depozitave të amvisërive (djathtas)

Raport i rreziqeve në sistemin bankar në tremujorin e parë të vitit 2024

në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

Nga aspekti valutor, rënia tremujore e gjithsej depozitave është kushtëzuar kryesisht nga rënia e depozitave në denarë, e cila është ulur për 5.444 milionë denarë ose për 1,8%. Rënia e tillë është më së shumti pasojë e rënies së depozitave pa afat në denarë nga shoqëritë jofinanciare (10.273 milionë denarë ose për 10,4%). Në të kundërt, depozitat në valutë shënuan rritje minimale tremujore prej 390 milionë denarë ose për 0,2%. Analizuar në bazë vjetore, rritja e depozitave në denarë është dyshifrore (12,5%) dhe disa herë më e lartë, krahasuar me rritjen e depozitave në valutë (5,1%). Lëvizjet e tilla kontribuan në ndryshime të caktuara në strukturën valutore të bazës së depozitave të bankave, ku në baza tremujore pjesëmarrja e depozitave në denarë u zvogëlua për 0,5 pikë përqindjeje, në barrë të rritjes së pjesëmarrjes së valutave në numrin e përgjithshëm të depozitave.

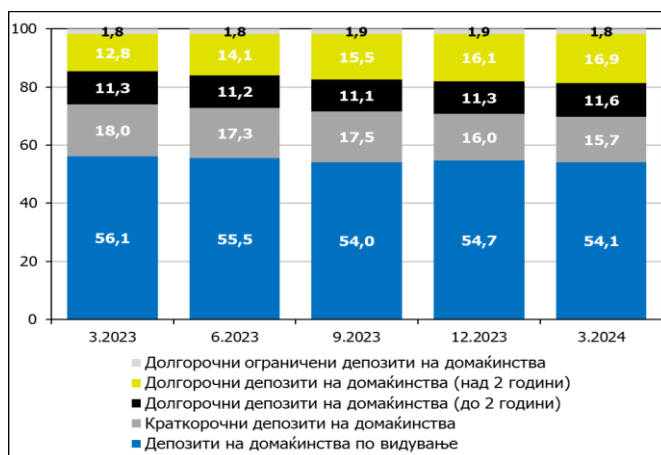
Përsa i përket maturitetit, tendencat e kursimit afatgjatë janë mbajtur. Kështu, në tremujorin e parë të vitit 2024, vetëm depozitat afatgjata shënuan rritje prej 6,602 milionë denarë ose për 5,4%, që është akoma më pak në krahasim me rritjen në tremujorin e fundit të vitit 2023 (8.427 milionë denarë ose për 7,4%). Në të kundërt, depozitat pa afat shënuan rënie tremujore (10.697 milionë denarë ose për 3%), rënie kanë shënuar edhe depozitat afatshkurtra (982 milionë denarë ose për 1,5%). Në bazë vjetore, depozitat afatgjata përsheptuan rritjen në 28,3%, me rënie të mëtejshme të depozitave afatshkurtra (-5,9%) dhe rritje të ngadalësuar e depozitave pa afat (6,3% më 31.3.2024, kundrejt 7% më 31.12.2023). Lëvizjet e tilla në bazën e depozitave të bankave rritën pjesëmarrje e depozitave afatgjata në totalin e depozitave me 1,5 pikë përqindjeje, në barrë të uljes së pjesëmarrjes së depozitave pa afat. Dhe në strukturën afatgjate të depozitave nga amvisëritë, pjesëmarrja e depozitave afatgjata u rrit në nivelin 30,2% (nga 29,3% më 31.12.2023), me pjesëmarrje të reduktuar të depozitave pa afat (prej 54,7% më 31.12.2023 në 54,1%) dhe depozitat afatshkurtra (nga 16% më 31.12.2023 në 15,7%).

Grafiku nr. 56

Struktura e maturimit të depozitave të amvisërive
në përqindje

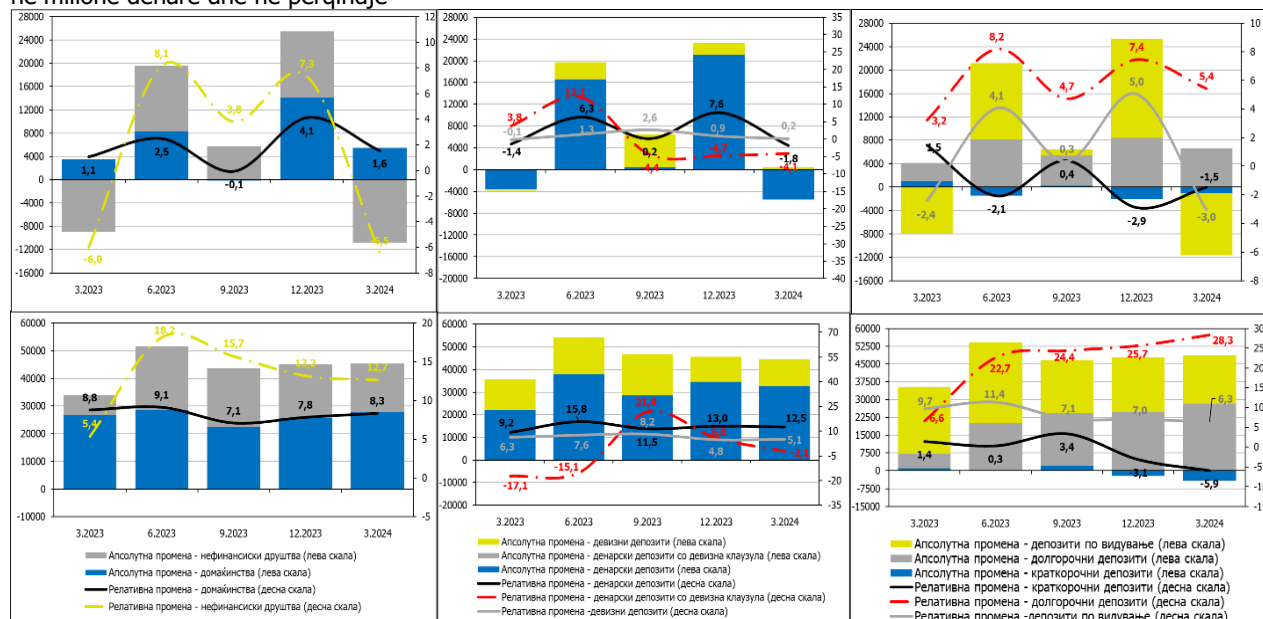
Raport i rezeqeve në sistemin bankar në tremujorin e parë të vitit 2024

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

Grafiku nr. 57

Ndryshimi tremujor (lart) dhe vjetor (poshtë) në depozitat, sipas sektorit (majtas), valutës (në mes) dhe maturimit (djathtas)
në milionë denarë dhe në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

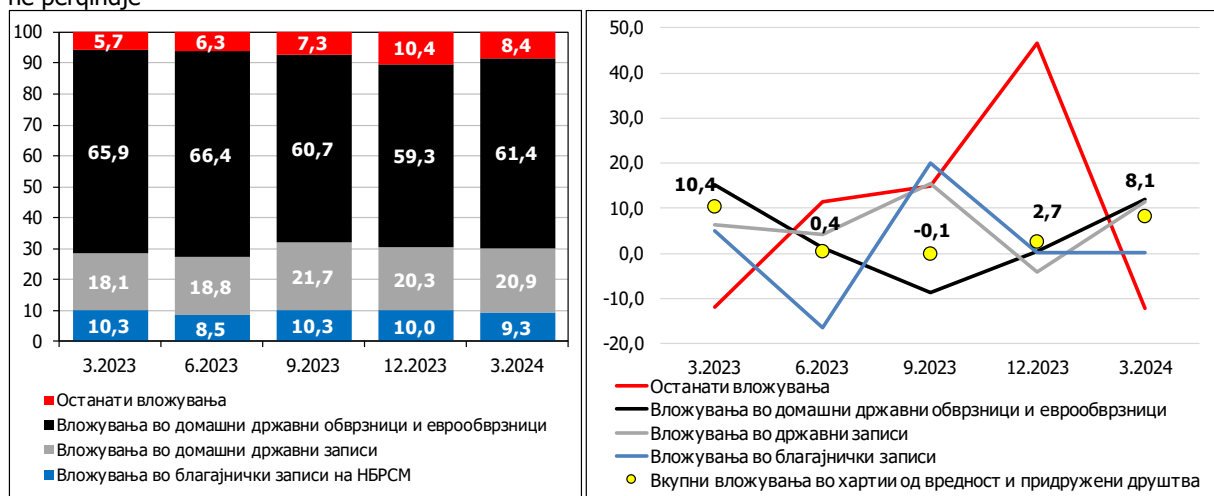

1.3. Aktivitetet e tjera

Plasmanet e bankave në letra me vlerë, filiale dhe shoqëri të lidhura⁵⁹ në tremujorin e parë të 2024 shënuan rritje për 8.044 milionë denarë (ose për 8,1%), duke rritur pjesëmarrjen e tyre në totalin e aktiveve të bankave në 14,5% (13,3% në fund të tremujorit të mëparshëm). Investimet e bankave në obligacionet e qeverisë shënuan rritjen më të lartë tremujore prej 6.970 milionë denarë ose 11,9%⁶⁰. Shkalla e rritjes tremujore pothuajse e njëjtë (11,5% ose 2.306 milionë denarë) u regjistruan edhe investime në bono thesari të brendshme⁶¹. Rritje të parëndësishme tremujore prej 0,2% ose 20 milionë denarë shënuan vendosjet e bankave në bono thesari⁶². Pjesa tjetër e investimeve të bankave në letra me vlerë u zvogëluar për 1.253 milionë denarë, ose 12,2%, kryesisht për shkak të maturimit të instrumenteve financiare të borxhit të emetuara nga qeveritë qendrore të huaja në bankë të madhe. Bazuar në këto lëvizje, struktura e investimeve në letra me vlerë është pothuajse e pandryshuar, me pjesëmarrje të rritur dhe ende dominuese të investimeve në obligacionet e qeverisë vendase dhe eurobonot nga 61,4% (59,3% më 31.12.2023), dhe investimet e tjera në letra me vlerë shënuan rënie të pjesëmarrjes në nivelin 8,4% (10,4% më 31.12.2023).

Grafiku nr. 58

Struktura (majtas) dhe ndryshimi vjetor (djathtas) i investimeve në letra me vlerë, filiale dhe shoqëri të lidhura në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

Nga ana e aktiveve, vendosjet me banka dhe institucione të tjera financiare (zënë 7,3% të gjithsej aseteve të sistemit bankar) në tremujorin e parë të vitit 2024 shënoi rënie prej 934 milionë denarë, ose 1,7%. Ky reduktim, në pjesën më të madhe, ka

⁵⁹ Analizat e këtyre investimeve janë bërë sipas vlerës së tyre kontabël neto.

⁶⁰ Në tremujorin e parë të vitit 2024 u zhvilluan ankande të obligacioneve shtetërore pesëvjeçare dhe pesëmbëdhjetëvjeçare. Tendenca e uljes së lehtë të normave të interesit ka qenë e dukshme, me emetimet e fundit të obligacioneve të qeverisë në tremujorin e fundit, norma e interesit për obligacionet shtetërore pesëvjeçare ishte 4,2%, dhe norma e interesit për obligacionet e qeverisë pesëmbëdhjetëvjeçare ishte 5,6%.

⁶¹ Në tremujorin e parë të vitit 2024 ka rënë edhe norma e interesit për bonot e thesarit njëvjeçar, nga 4,25% në fund të vitit të kaluar në 3,80% në fund të tremujorit të parë të këtij viti.

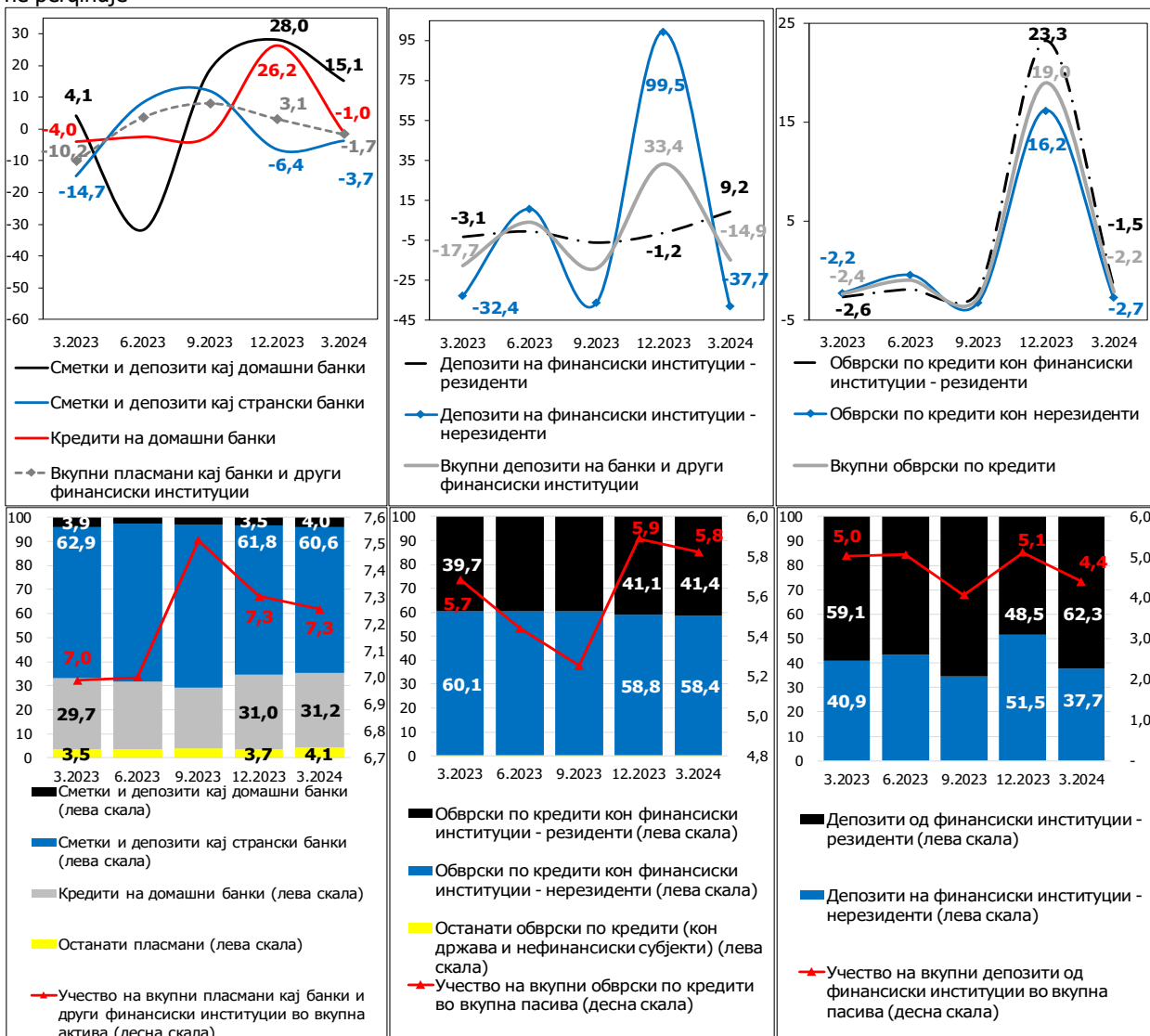
⁶² Në ankandet e bonove të thesarit, të zhvilluara në tremujorin e parë të vitit 2024, kërkesa ka qenë në nivelin e shumës së ofruar, dhe norma e interesit ka mbetur e pandryshuar dhe ka arritur vlerën 6,3%.

Raport i rreziqeve në sistemin bankar në tremujorin e parë të vitit 2024

ardhur si rezultat i pakësimit të aktiveve në llogaritë dhe depozitat në bankat e huaja, 1.245 milionë denarë ose 3,7%, para së gjithash për shkak të zvogëlimit të shumave të mjeteve në llogaritë korrespondente në bankat e huaja.

Grafiku nr. 59 Ndryshimi vjetor (lart) dhe struktura (poshtë) i pretendimeve ndaj institucioneve financiare (majtas), detyrimeve të bazuara në kredi (në mes) dhe depozitave nga institucionet financiare (djathtas) në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

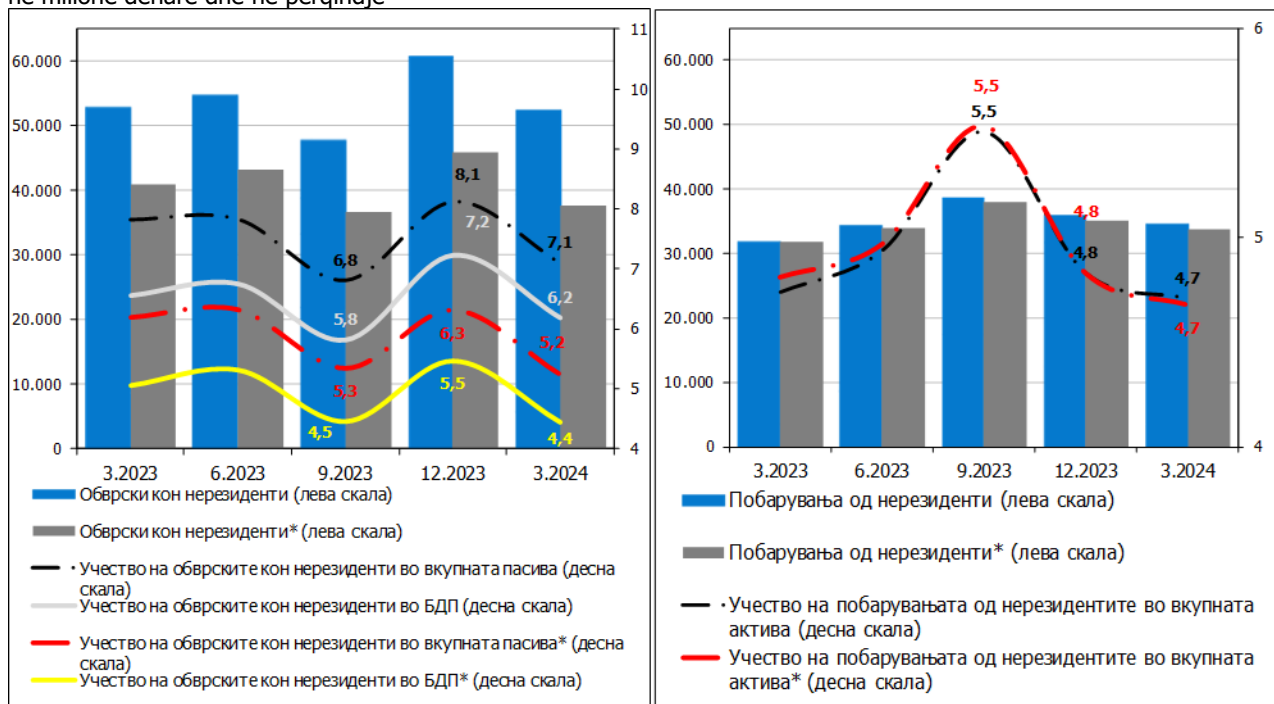
Nga ana e detyrimeve, totali i detyrimeve të bankave bazuar në kredi (të cilat zënë 5,8% të totalit të detyrimeve të sistemit bankar) në bazë tremujore janë ulur për 965 milionë denarë ose për 2,2%. Në masën më të madhe, kjo rënie vjen si pasojë e zvogëlimit të detyrimeve të bazuara në kredi ndaj institucioneve financiare jorezidente, të cilat kanë arritur rënie tremujore prej 701 milionë denarë ose 2,7%. Zvogëlimi i detyrimeve të bazuara në kredi për institucionet financiare rezidente është më i moderuar dhe arrin në 264 milionë denarë ose 1,5%. Në kuadër

të strukturës së totalit të detyrimeve të bankave me bazë kredie, vazhdojnë të dominojnë detyrimet e bazuara në kredi ndaj institucioneve financiare jorezidente. **Depozita nga bankat dhe institucionet e tjera financiare** shënuan rënie, duke përfaqësuar ende burim modest financimi për bankat, me pjesëmarrje prej 4,4% në totalin e detyrimeve të sistemit bankar. Rënia tremujore e depozitave nga bankat dhe institucionet tjera financiare prej 5.700 milionë denarë (për 14,9%), më së shumti rezulton nga rënia e depozitave të institucioneve financiare jorezidente (për 7.414 milionë denarë, ose për 37,7%). Nga ana tjetër, rritja tremujore prej 1.714 milionë denarë ose 9,2% është vërejtur në depozitat e institucioneve financiare rezidente. Këto lëvizje kanë kontribuar që depozitat e institucioneve financiare rezidente të kenë pjesëmarrje më të madhe, ose 62,3%, në totalin e depozitave nga bankat dhe institucionet e tjera financiare.

Grafiku nr. 60

Detyrimet (majtas) dhe kërkesat (djathtas) ndaj/nga jorezidentët në milionë denarë dhe në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

* Pa pjesëmarrjen e "BZhMV" ShA Shkup.

Shtrirja e aktiviteteve të sistemit bankar me jorezidentët është ende shumë e kufizuar. Ashtu si në tremujorin e fundit, më 31.3.2024, bankat në nivel sistemi kanë më shumë borxhe⁶³ se sa kërkojnë nga jorezidentët, pavarësisht rënies më të theksuar të detyrimeve në raport me dëmet. Gjegjësisht, obligimet e bankave vendase ndaj jorezidentëve shënuan rënie më të theksuar tremujore (nga 8.303 milionë denarë, ose për 15,8%) të cilat kontribuan në uljen e pjesëmarrjes së tyre në totalin e detyrimeve të sistemit bankar në 7,1%⁶⁴ më 31.3.2024. Rënia tremujore vjen kryesisht nga reduktimi i detyrimeve të bazuara në depozitat afatshkurtra në valutë ndaj institucioneve financiare jorezidente. Në pretendimet e

⁶³ Më 31.3.2024, shtatë nga gjithsej trembëdhjetë banka kanë më shumë borxh sesa pretendojnë ndaj jorezidentëve.

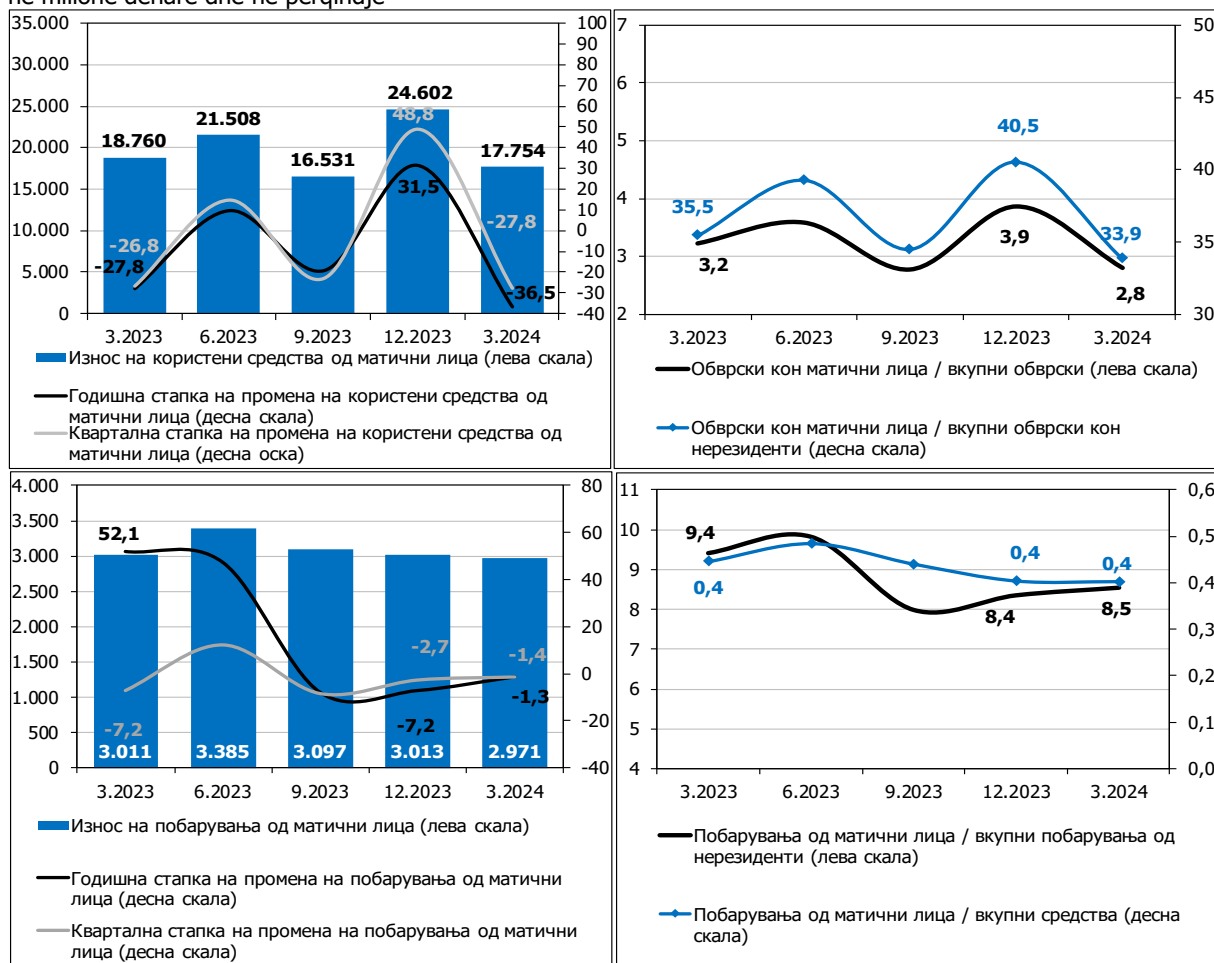
⁶⁴ Nëse nga analiza përjashtohet "BZhMV-ja" ShA. Shkup, pjesa e detyrimeve ndaj jorezidentëve në totalin e detyrimeve është 5,2%.

bankave ndaj jorezidentëve, është vërejtur rënie më pak e theksuar tremujore prej 1.284 milionë denarë, ose për 3,7%, pothuajse tërësisht si pasojë e reduktimit të depozitave me afat njëditorë në bankë të madhe.

Grafiku nr. 61

Detyrimet (sipër) dhe kërkesat (më poshtë) ndaj/nga kompanitë amë të bankave në milionë denarë dhe në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

Detyrimet ndaj subjekteve amë të bankave kanë shënuar rënie dhe ende nuk përfaqësojnë burim të rëndësishëm financimi të veprimtarisë së bankave vendase. Në tremujorin e parë të vitit 2024, detyrimet e bankave ndaj subjekteve mëmë janë ulur për 6.848 milionë denarë (ose për 27,8%), që është kryesisht rezultat i uljes së detyrimeve të bazuara në depozitat afatshkurtra nga subjektet amë (dhe personat e lidhur me to) në një bankë të madhe. Si rezultat, u ul edhe pjesëmarrja e detyrimeve të bankave ndaj shoqërive amë (përfshirë detyrimet e varura dhe instrumentet e kapitalit hibrid) në totalin e detyrimeve të sistemit bankar vendas dhe në detyrimet ndaj jorezidentëve në masën 2,8% dhe 33,9%⁶⁵. Të arkëtueshmet nga personat e regjistruar kanë shënuar rënie minimale tremujore prej 42 milionë denarë, ose për 1,4%, që do të thotë se ata ende kanë pjesëmarrje të ulët prej 0,4% në totalin e aktiveve (0,4% më 31.12.2023) dhe në pretendimet nga jorezidentët, që arrin në 8,5% (8,4% më 31.12.2023).

2. Profitabiliteti

Në tremujorin e parë të vitit 2024, fitimi i sistemit bankar vendas ka shënuar rritje më të ngadaltë krahasuar me të njëjtën periudhë të një viti më parë. Në kushtet e rritjes së normave të interesit dhe aktiveve me interes, rezultati më i lartë financiar është kushtëzuar nga rritja e të ardhurave neto nga interesi, rritja e të cilave ka kontribuar në të ardhurat nga interesi pothuajse nga të gjithë sektorët. Kontribut të vogël në rritjen e fitimit kanë pasur të ardhurat neto më të larta nga tarifat. Shpenzimet në të gjitha bazat shënuan rritje. Shumica e treguesve të përfitueshmërisë dhe efikasitetit operacional të sistemit bankar janë përmirësuar. Normat e interesit si për kreditë ashtu edhe për depozitat janë rritur në tre muajt e parë të vitit 2024.

2.1. Treguesit e profitabilitetit dhe efikasiteti i sistemit bankar

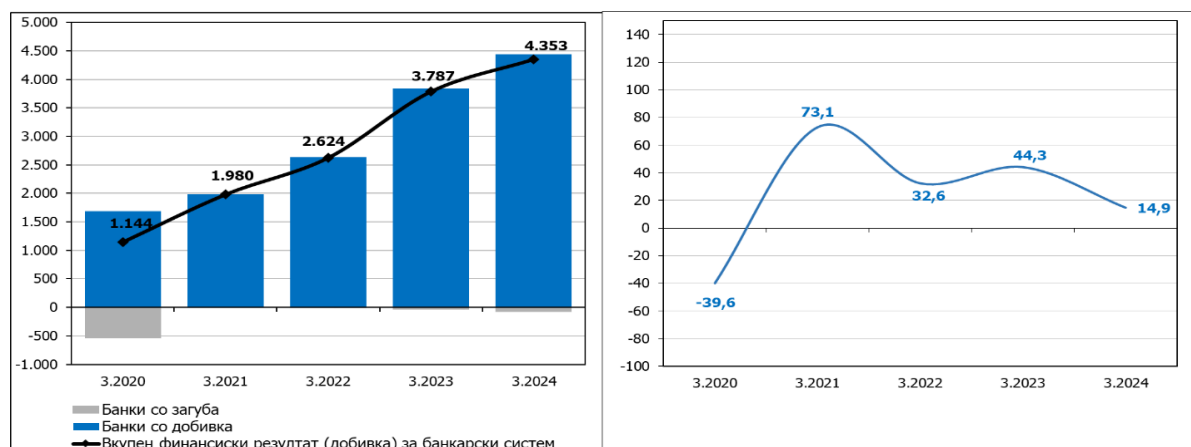
Sistemi bankar në tremujorin e parë të vitit 2024 ka realizuar fitim prej 4,353 milionë denarë, që është më i lartë për 566 milionë, ose për 14,9% krahasuar me periudhën e njëjtë të vitit të kaluar (kur rritja ishte 44,3%), që paraqet rritje të ngadaltë të fitimit. Kontributin më të madh në rritjen e fitimit e ka rritja e të ardhurave neto nga interesi, ndonëse rritja e tyre (prej 1.326 milionë denarë ose për 23,2%) ngadalësuar në krahasim me të njëjtën periudhë të vitit të kaluar (kur u rrit me 1.716 milionë denarë ose për 42,9%). Të ardhurat neto nga komisionet dhe tarifat patën kontribut të vogël në rritjen e fitimit (rritje me 113 milionë denarë ose për 7,2%). Ndryshe, kostoja neto e zhvlerësimit së mjeteve financiare dhe jofinanciare është rritur për 460 milionë denarë ose për 57,1%, ndërsa shpenzimet operative janë rritur gjithashtu për 359 milionë denarë ose me 10,2%. E analizuar sipas bankave individuale, të gjitha bankat, me përjashtim të dy bankave të vogla, kanë arritur një rezultat financiar pozitiv nga veprimtaria e tyre.

Grafiku nr. 62 Dinamika e profitit total të shfaqur të bankave (majtas) dhe ndryshimi i tij vjetor (djathtas), në milionë denarë

⁶⁵ Më 31.12.2023, këto pjesëmarrje ishin 3,9% dhe 40,5%.

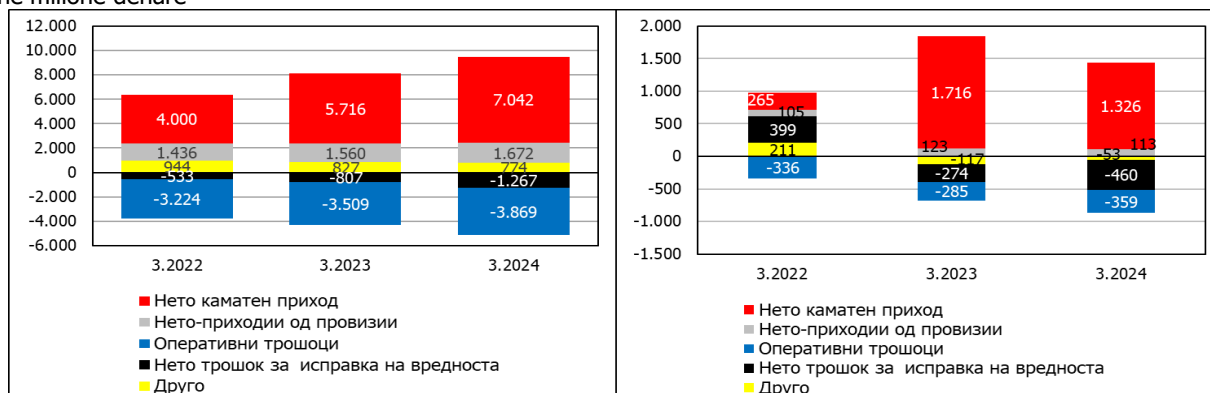

Raport i reziqeve në sistemin bankar në tremujorin e parë të vitit 2024

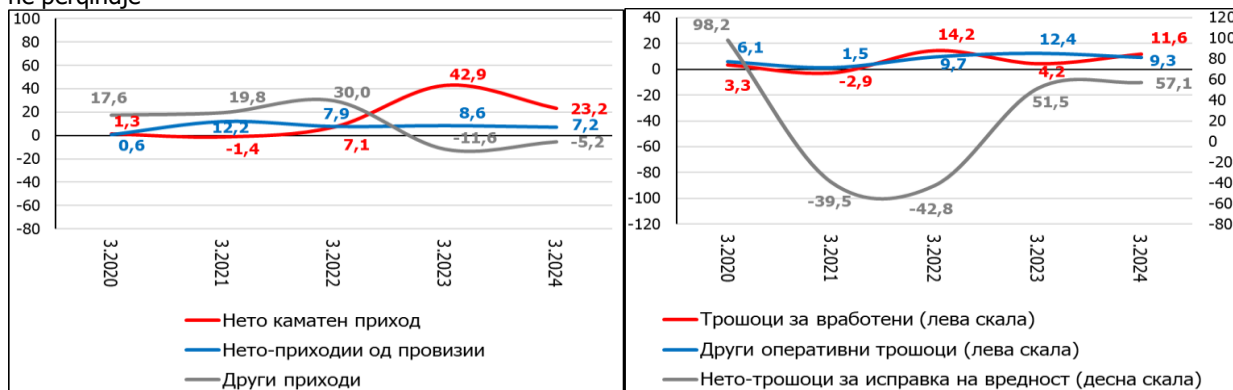
Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

Grafiku nr. 63 Kontribut në formimin e fitimit (majtas) dhe kontribut në rritjen e fitimit (djathtas) të bankave në milionë denarë

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

Grafiku nr. 64 Shkalla vjetore e ndryshimit të të hyrave kryesore (majtas) dhe shpenzimeve (djathtas) të bankave në përqindje

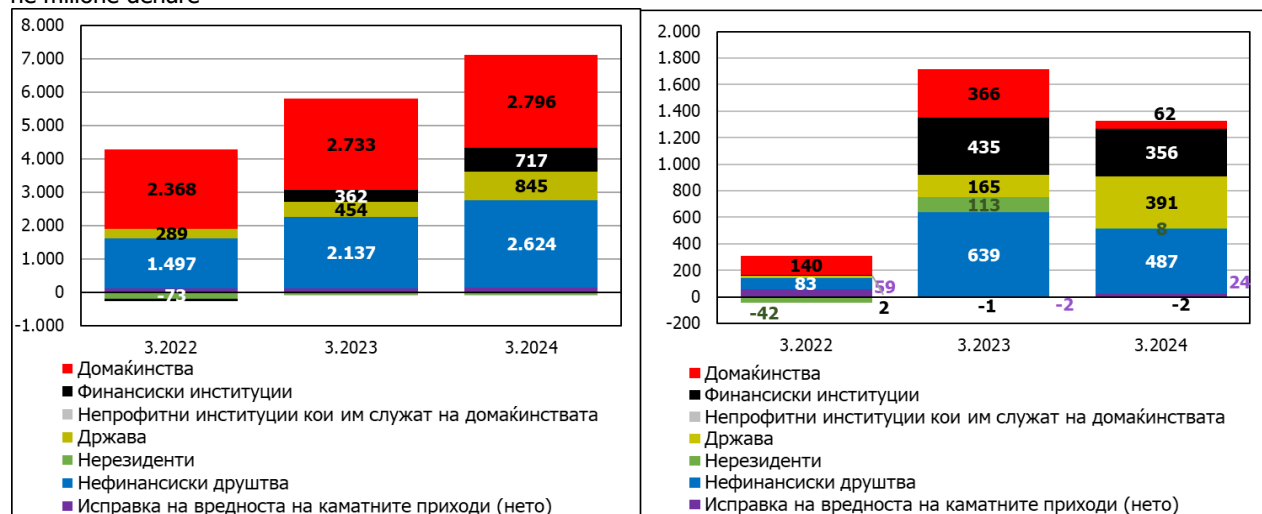
Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

Të hyrat më të larta neto nga interesat e bankave bazohen në rritjen më të lartë absolute të të ardhurave nga interesi (për 2.004 milionë denarë ose për 29,7%), krahasuar me rritjen e shpenzimeve për interesa (për 678 milionë denarë ose për 65,9%). Njëkohësisht, të ardhurat neto nga interesi shënuan rritje pothuajse nga të gjithë sektorët, gjithashtu me rritje më të lartë të të ardhurave nga interesi krahasuar me rritjen e shpenzimeve nga interesi. Ndërmjetësimi financiar me individët ka kontribut në formimin e të ardhurave neto nga interesi (39,7%), ndërsa kontribut në rritjen e të ardhurave neto nga interesi e kanë pasur të ardhurat neto nga interesat nga shoqëritë jofinanciare. (36,7%). Të hyrat neto nga interesi nga shoqëritë jofinanciare janë rritur në bazë vjetore për 487 milionë denarë ose për 22,8%, ndërsa këto të hyra neto nga sektori "i amvisërive" kanë shënuar rritje dukshëm më të ulët, duke arritur në 62 milionë denarë ose me 2,3%. Rritje relativisht e lartë absolute e të ardhurave neto nga interesi vërehet nga aktivitetet e bankave me shtetin (për 391 milionë denarë ose për 86,0%) dhe me institucionet financiare (për 356 milionë denarë ose për 98,3%)⁶⁶. Rritja më e ngadaltë e të ardhurave neto nga interesi në tremujorin e parë të vitit 2024 është kryesisht për shkak të rritjes së shpenzimeve për interesa krahasuar me të njëjtën periudhë të një viti më parë⁶⁷, në kushtet e rritjes më të lartë të normave pasive të interesit në raport me rritjen e normave aktive të interesit. Rritja më e ngadaltë e të ardhurave nga interesi ka kontribuar edhe në rritjen e ngadaltë të të ardhurave neto nga interesi⁶⁸.

Grafiku nr. 65

Të hyrat neto nga interesi të sistemit bankar sipas sektorëve, strukturës (majtas) dhe kontributit në rritje (djathtas)
në milionë denarë

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

⁶⁶ Në tremujorin e parë të vitit 2024, të hyrat nga interesi nga qeveria qendrore dhe banka qendrore janë rritur për 350, përkatësisht 346 milionë denarë.

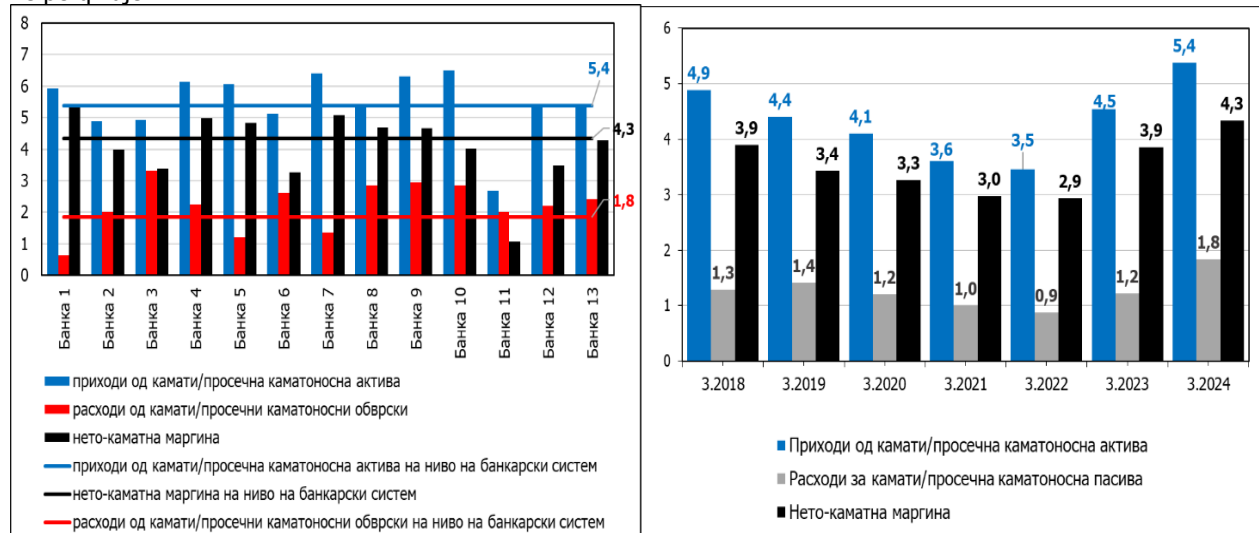
⁶⁷Rritja e shpenzimeve për interesa në tremujorin e parë të vitit 2024 është 678 milionë denarë ose 65,9%, ndërsa në tremujorin e njëjtë të vitit paraprak rritja është 314 milionë denarë ose 43,9%.

⁶⁸ Rritja e të hyrave nga interesi në tremujorin e parë të vitit 2024 është 2004 milionë denarë ose për 29,7%, ndërsa në tremujorin e njëjtë të vitit paraprak rritja është 2030 milionë denarë ose për 43,1%.

Grafiku nr. 66

Marzhi neto i interesit më 31.3.2024, sipas bankës individuale (majtas)* dhe në nivel të sistemit bankar (djathtas) në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

* Treguesit në nivel të sistemit bankar paraqiten me vija.

Në tre muajt e parë të vitit 2024, marzhi neto i interesit vazhdoi të rritet, prirje që filloi në të njëjtën periudhë të një viti më parë. Kështu, marzhi neto i interesit u rrit me 0,4 pikë përqindje, duke arritur në një nivel prej 4,3%. Kjo rritje vjen si pasojë e rritjes më të theksuar relative të të ardhurave neto nga interesi (23,2%) në raport me rritjen e mjeteve mesatare me interes (9,7%).

Në tre muajt e parë të 2024, treguesit⁶⁹ për kthimin e kapitalit dhe rezervave mesatare dhe kthimit nga aktivet mesatare u rritën përkatësisht me 0,6 pikë përqindje dhe 0,1 pikë përqindje. Përkundrazi, në kushtet e rritjes së ngadaltë të fitimit, marzhi i fitimit u ul me 0,9 pikë përqindje.

⁶⁹ Treguesit e profitabilitetit dhe efikasitetit të sistemit bankar dhe grupeve individuale të bankave janë paraqitur në shtojcat e këtij raporti.

Grafiku nr. 67

Normat e kthimit mbi aktivet mesatare dhe kapitalin mesatar dhe rezervat dhe marzhin e fitimit në përqindje

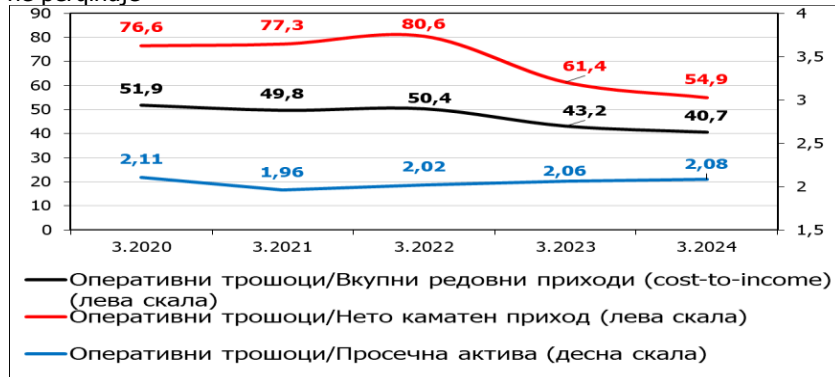
Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

Treguesit e efikasitetit operacional të sistemit bankar janë kryesisht në përmirësim.

Raporti ndërmjet shpenzimeve operative dhe të ardhurave neto nga interesi, si dhe raporti ndërmjet shpenzimeve operative dhe totalit të të ardhurave të rregullta, shënuan përmirësim, dhe atë, përkatësisht me 6,5 dhe 2,6 pikë përqindjeje, për shkak të rritjes më të shpejtë të të ardhurave neto nga interesi (23,2%) dhe totalit të të ardhurave të rregullta (17,2%)⁷⁰ në lidhje me rritjen e kostove operative (10,2%)⁷¹. Raporti ndërmjet shpenzimeve operative dhe aktiveve mesatare është pothuajse i pandryshuar (rritje prej 0.02 pikë përqindjeje).

Grafiku nr. 68

Treguesit e efikasitetit operacional në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

⁷⁰ Rritja e gjithsej të hyrave të rregullta përcaktohet nga rritja e të hyrave neto nga interesi (për 1.312 milionë denarë ose 22,9%) dhe të hyrave neto nga komisionet dhe tarifatat (për 113 milionë denarë ose për 7,2%).

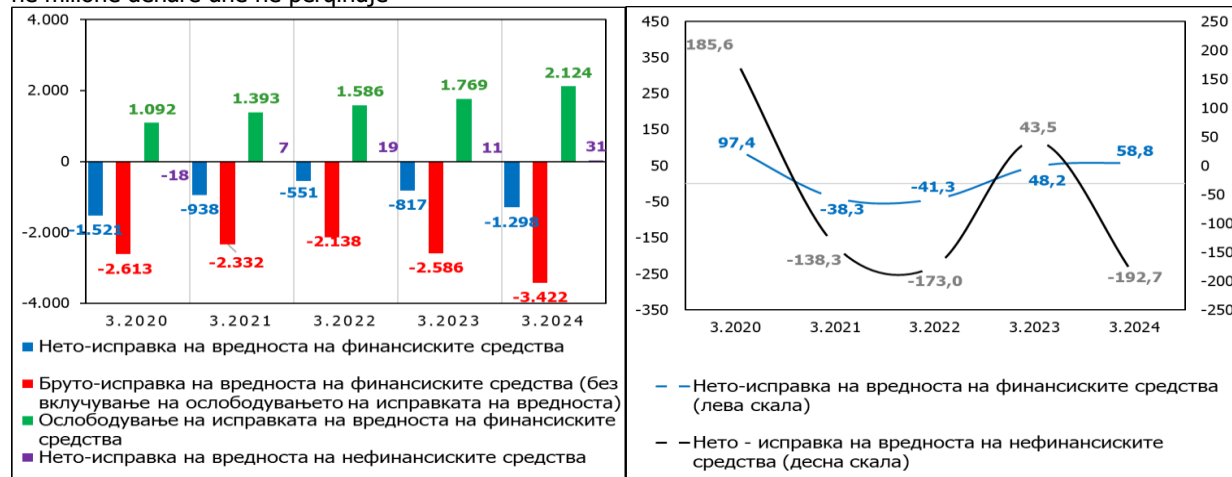
⁷¹ Në tremujorin e parë të vitit 2024, shpenzimet operative janë rritur për 359 milionë denarë (apo për 10,2%), nga të cilat rritja më e madhe është në shpenzimet e punëtorëve (për 170 milionë denarë), shpenzimet e përgjithshme dhe administrative (për 63 milionë denarë), rezervat shtesë. për pensionet dhe përfitimet tjera për punëtorët (për 34 milionë denarë) dhe shpenzimet për baza tjera (për 43 milionë denarë).

Raport i rreziqeve në sistemin bankar në tremujorin e parë të vitit 2024

Grafiku nr. 69

Shpenzimet e zhvlerësimit të mjeteve financiare dhe jofinanciare, shuma (majtas) dhe shkallët vjetore të ndryshimit (djathtas)
në milionë denarë dhe në përqindje

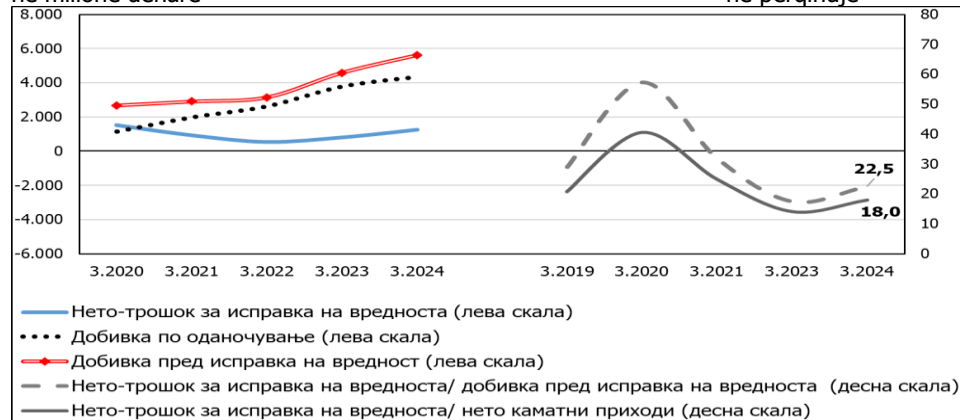

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

Në tremujorin e parë të vitit 2024, shpenzimet për zhvlerësimin së mjeteve financiare dhe jofinanciare (në bazë neto) u rritën për 460 milionë denarë ose 57,1%. Rritja e këtyre kostove vjen kryesisht nga kostot e zhvlerësimit së aktiveve financiare (e cila në bazë neto është rritur për 481 milionë denarë ose për 58,8%). Kjo rritje vjen si pasojë e rritjes më të lartë të kostove bruto për zhvlerësimin së kredive dhe vendosjeve të tjera (736 milionë denarë ose për 32,9%), në lidhje me rritjen e lirimit të zhvlerësimit për këto aktive (për 170 milionë denarë ose për 11,6%) dhe pjesërisht për shkak të ndryshimeve në rregullore që i referohen kushteve për marrjen e statusit me probleme. Shuma e zhvlerësimit neto të mjeteve jofinanciare është e parëndësishme.

Grafiku nr. 70

Treguesit për pjesën e shpenzimeve neto të zhvlerësimit në fitim dhe në të hyrat neto nga interesi në milionë denarë

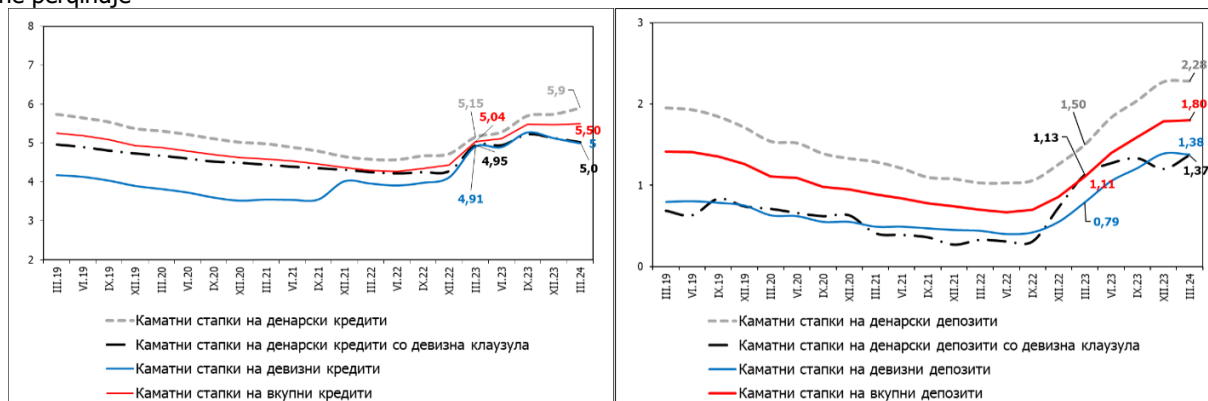
Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

2.2. Lëvizje në normën e interesit dhe në dallimin e interesit

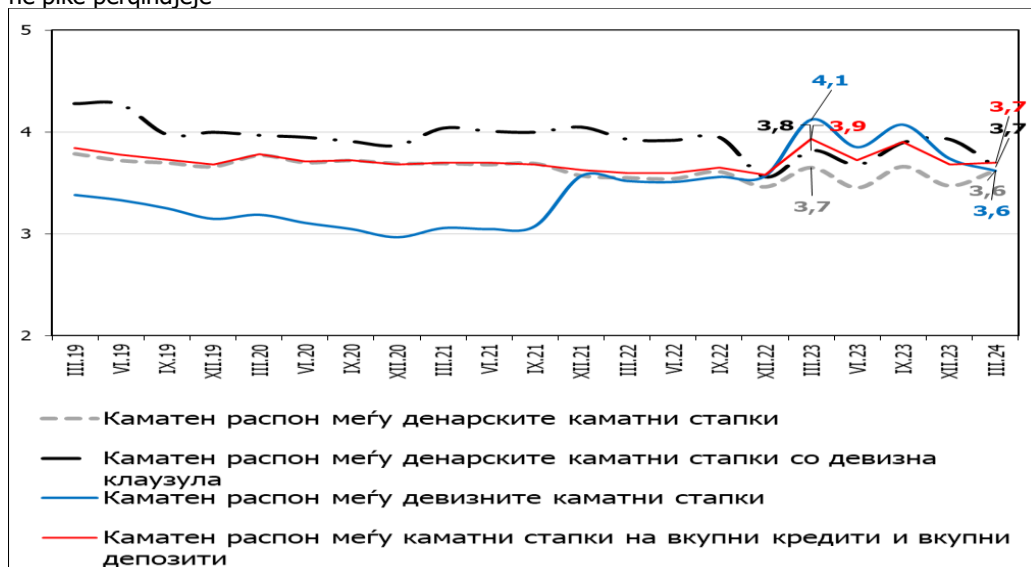
Në fund të tremujorit të parë 2024, norma totale e interesit të kredive dhe norma totale e interesit të depozitave ishte 5,5% dhe 1,8%, që paraqet rritje prej 0,46 dhe 0,69 pikë përqindjeje krahasuar me fundin e tremujorit të parë të një viti më parë, kur ishin 5,04%, përkatësisht 1,11%. Diferenca e interesit është ngushtuar, për shkak të rritjes më të lartë të normave pasive të interesit, në raport me rritjen e normave aktive të interesit. Diferenca ndërmjet normës totale të interesit të kredive dhe normës totale të interesit të depozitave në mars 2024 ishte 3,70 pikë përqindjeje, krahasuar me 3,93 pikë përqindjeje në fund të tremujorit të parë të 2023.

Grafiku nr. 71 Normat aktive (majtas) dhe pasive të interesit (djathtas) në përqindje

Burimi: Banka Popullore

Grafiku nr. 72 Dallimi në interes në pikë përqindjeje

Burimi: Banka Popullore.